

ความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

ปริญญานิพนธ์
ของ
นันทพร ณ พัทลุง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
เมษายน 2559

ความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

ปริญญานิพนธ์
ของ
นันทพร ณ พัทลุง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

เมษายน 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

บทคัดย่อ
ของ
นันทพร ณ พัทลุง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

เมษายน 2559

นันทพร ณ พัทลุง . (2559). ความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
หุ่นเงา. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปรินญา
ณินพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด
ภิญโญอนันตพงษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบความสามารถทางการพูด
ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมหุ่นเงา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็น
นักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปี
การศึกษา 2558 โรงเรียนวัดยานนาวา สังกัดสำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน
ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายและได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงาเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3
วัน วันละ 30 นาที รวม 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงาและแบบวัด
ความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .91 ใช้
แบบแผนการวิจัยแบบ One – Group Pretest – Posttest Design สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test
แบบ Dependent Samples และขนาดส่งผลของโคเฮน (Cohen's d)

ผลการวิจัยพบว่า หลังได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงาเด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้าน
การพูดสูงขึ้น ทั้งโดยรวม ($\bar{X} = 48.95$) และรายด้านคือด้านการพูดคำศัพท์ ($\bar{X} = 18.40$) ด้านการพูด
เป็นประโยค ($\bar{X} = 16.50$) ด้านการพูดเป็นเรื่องราว ($\bar{X} = 14.05$) อยู่ในระดับดี โดยทุกด้านและ
โดยรวมมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t=12.68 -14.88$) และมีขนาด
ส่งผลต่อความสามารถทางการพูดรายด้านและโดยรวมในระดับมาก เรียงตามลำดับคือด้านการ
พูดเป็นประโยค ($d = 2.88$) ด้านการพูดเป็นเรื่องราว ($d = 2.86$) ด้านการพูดคำศัพท์ ($d = 2.83$)
และโดยรวม ($d = 3.32$) แสดงว่าการจัดกิจกรรมหุ่นเงาส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้าน
การพูดรายด้านและโดยรวมสูงขึ้นอย่างชัดเจน

SPEAKING ABILITY OF PRESCHOOL CHILDREN BY USING SHADOW PUPPETS

AN ABSTRACT

BY

NANTAPORN NA PHATTHALUNG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Science Learning Management
at Srinakharinwirot University

April 2016

Nantaporn Na Phatthalung. (2016). *Speaking Ability of Preschool Children by Using Shadow Puppets*. Master thesis, M.Ed. (Education Science and Learning Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Adviser committee: Assoc. Prof.Dr.Sirima Pinyoanuntapong, Assoc. Prof.Dr.Boonchird Pinyoanuntapong.

The purposes of this research were to study and compare the speaking ability of preschool children before and after the use of shadow puppets. The sample used in the study were preschool boys and girls, with 4-5 years of age, who were studying in the first year of kindergarten in second semester of 2015 academic year at Watyannawa School under the jurisdiction of Sathorn District Office, Bangkok Metropolitan Administration, selected by simple random sampling. The 24 experiments with the use of shadow puppets were carried out within the period of 8 weeks, 3 days a week, and 30 minutes for each day. The instruments used were the lesson plans with shadow puppets and a test of speaking ability of preschool children with the reliability of whole paper at .91. The research followed the one-group pretest-posttest design and the data were statistically analyzed by using dependent samples t-test and Cohen's d effect size.

The results of study revealed that, after the use of shadow puppets, the means of speaking ability of preschool children were higher both in general ($\bar{X}=48.95$) and in the individual areas of word speaking ($\bar{X}=18.40$), sentence speaking ($\bar{X}=16.50$) and discourse speaking ($\bar{X}=14.05$) which were all at the good level. The means in all individual areas and in general were increasingly changed with statistical significance at the level of .01 ($t=12.68-14.88$). The effect sizes on speaking ability were at the high level in the individual areas of sentence speaking ($d=2.88$), discourse speaking ($d=2.86$), word speaking ($d=2.83$) respectively, and in general ($d=3.32$). The results indicated that the shadow puppets could obviously make the speaking ability of preschool children higher both in the individual areas and in general.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
ความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา
ของ
นันทพร ณ พัทลุง

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ เสนอแนวคิด ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ รวมถึงให้กำลังใจอย่างดีตลอดมา และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลทางสถิติ พร้อมทั้งเสนอแนวคิดแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีมาตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ และอาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทำให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากขึ้น อีกทั้งคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ที่ดีมีคุณค่าแก่ผู้วิจัย จนทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ปัทมวิษณุ ไบกุลลาบ ดร.ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ และอาจารย์จุลศักดิ์ สุขสบาย ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจแบบวัดความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัย รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์เบญจะ คำมะสอน อาจารย์ณภัทรสร กระพันธ์ อาจารย์จุฬา สุขใส ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนแผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับความกรุณาจากผู้อำนวยการโรงเรียนวัดยานนาวา และคณะครูชั้นอนุบาลโรงเรียนวัดยานนาวา โดยเฉพาะครูมาลัย สัมมิแสง ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่ง

เหนือสิ่งอื่นใดการศึกษาและการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับกำลังใจจากครอบครัวของผู้วิจัย ลูกขอกราบขอบพระคุณคุณแม่พจณี-คุณพ่อสมนึก วุฒิพันธ์ คุณย่าและทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายนิตินันท์ ณ พัทลุง สำหรับกำลังใจและคอยให้การสนับสนุนอยู่เคียงข้างมาโดยตลอด รวมถึงผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญชัย โสวรรณวิชกุล ผู้มีพระคุณที่ให้การสนับสนุนเรื่องการศึกษา พี่กฤษดากร อินปถมสำหรับความช่วยเหลือด้านภาพประกอบ ขอขอบคุณกัลยาณมิตรรุ่นพี่ เพื่อนนิสิตระดับปริญญาตรีสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กและ รุ่นพี่ เพื่อนนิสิตระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและมอบกำลังใจที่ดีให้แก่กันตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาที่อบรมเลี้ยงดู คอยส่งเสริมให้การศึกษา ให้ความรักและความเอาใจใส่แก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระอาจารย์ พระคุณครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และมีส่วนสำคัญที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จ

นันทพร ณ พัทลุง

สารบัญ

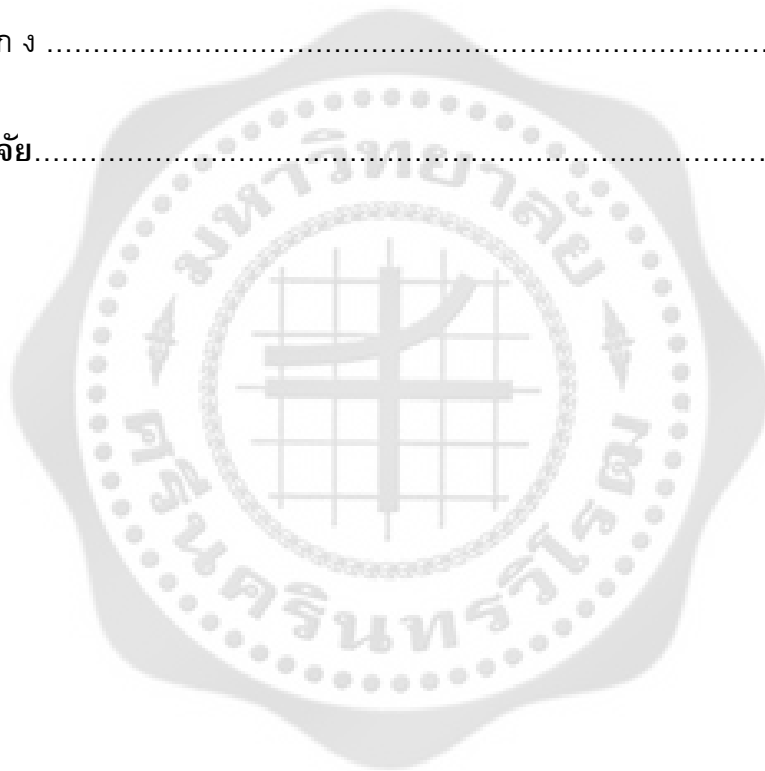
บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	4
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
สมมติฐานในการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา	9
ความเป็นมาของหุ่นเงา	9
ความหมายของหุ่นเงา	10
คุณค่าและประโยชน์ของหุ่นเงา	12
รูปแบบและวิธีการใช้หุ่นเงา	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหุ่นเงา	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา	19
ความหมายของภาษา	19
ความสำคัญของภาษา	20
องค์ประกอบของภาษา	22
พัฒนาการทางภาษา	23
แนวทางในการส่งเสริมภาษาของเด็กปฐมวัย	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา	27
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านพูดของเด็กปฐมวัย	31
ความหมายของพัฒนาการทางการพูด	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ความสำคัญของพัฒนาการทางการพูด.....	32
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพูดของเด็กปฐมวัย.....	33
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านการพูด.....	36
พัฒนาการทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย.....	37
การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย.....	39
การประเมินพัฒนาการด้านการพูด.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย.....	42
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	46
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
วิธีการดำเนินการทดลอง.....	54
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
สรุปผลการวิจัย.....	65
อภิปรายผล.....	66
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	70
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	71
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	71

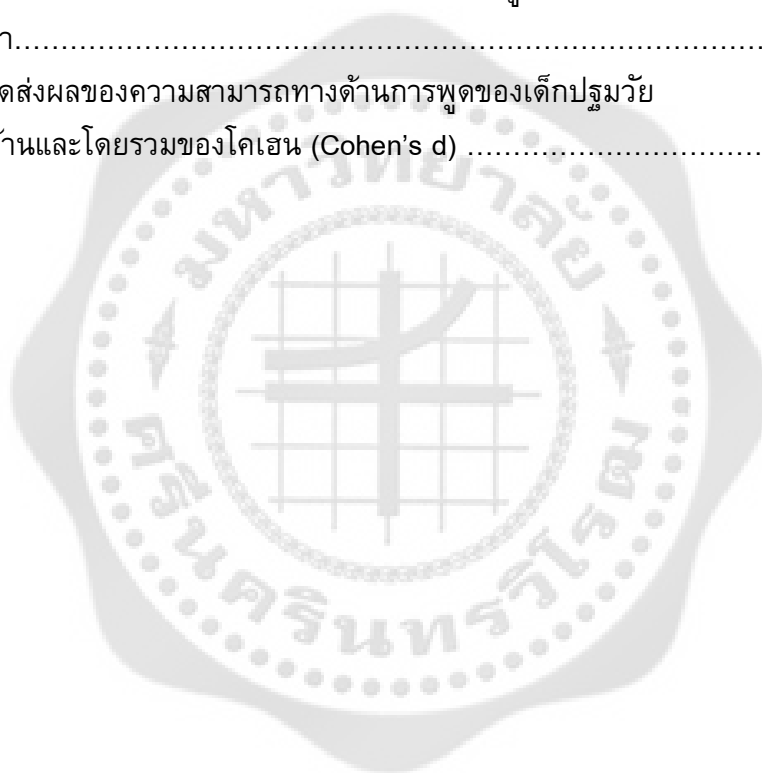
สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก	79
ภาคผนวก ก.....	80
ภาคผนวก ข.....	93
ภาคผนวก ค.....	99
ภาคผนวก ง	101
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	104

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตัวการละครหุ่นเงาตามเรื่องในหน่วยเรียนแต่ละสัปดาห์.....	49
2 แบบแผนการทดลอง.....	54
3 กำหนดการวิจัยกิจกรรมหุ่นเงา.....	55
4 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบวัดความสามารถทางด้านการพูด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมหุ่นเงา.....	61
5 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางด้านการพูดก่อนและหลังการจัดกิจกรรม หุ่นเงา.....	62
6 ค่าขนาดส่งผลของความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย รายด้านและโดยรวมของโคเฮน (Cohen's d)	64

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
2 ฉากที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมหุ่นเงา.....	50
3 การเปรียบเทียบความสามารถทางด้านการพูดรายด้านและโดยรวม ก่อนและหลังการทดลอง.....	63

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในโลกที่ความรู้และเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ไม่สามารถจดจำทุกอย่าง อีกทั้งความรู้ไม่ได้อยู่นิ่งหรือเกิดขึ้นอย่างช้าพอที่จะเรียนรู้ผ่านผู้รู้คนใดคนหนึ่งอีกต่อไป มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้ เรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกใช้และนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ มนุษย์ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้จากผู้อื่นและมีลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นยินดีที่จะแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนหยิบยื่นโอกาสในการเรียนรู้ให้ คุณสมบัติที่เอื้อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิตดังกล่าวจำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ. 2546: 1-2) เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงแปดปีเป็นช่วงระยะที่สำคัญที่สุดของพัฒนาการทุกด้านทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคมและบุคลิกภาพ เด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งพลังการเจริญเติบโตงอกงามของชีวิต จัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนามนุษย์ ควรได้รับการอบรมเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่ และสั่งสอนอย่างถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องตามธรรมชาติและความต้องการของเด็กวัยนี้ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2550: 1-2)

การพัฒนาด้านภาษานั้นมีความสำคัญกับเด็กปฐมวัยมาก การอยู่ในสังคมเด็กจะต้องสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ความพร้อมในด้านภาษาคือความพร้อมในการพูด การฟัง (การเข้าใจ) การอ่าน และการเขียน (วราภรณ์ รักวิจัย. 2533: 77) เพราะภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันด้วยวิธีการหลายรูปแบบ ซึ่งวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือการพูดและการเขียน การพัฒนาทักษะดังกล่าวช่วยให้เด็กเข้าใจ และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น (หรรษานิธิไชย. 2535: 201) พัฒนาการทางภาษาเป็นความสามารถที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของสมองส่วนต่างๆ ถูกกำหนดโดยปัจจัยทางพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ มีความสำคัญในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิต เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ พัฒนาสติปัญญาในการแก้ปัญหา ทักษะการเข้าสังคม และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (รวีวรรณ รุ่งไพรวลัย. 2551: 162) การพูดเป็นทักษะพื้นฐานของการสื่อความหมายทุกประเภทในแง่ของศิลปะ คำพูด และภาษาจะเกิดขึ้นในใจของเด็กทันที ภาษาพูดของเด็กจะเกิดอย่างไม่เป็นทางการก่อนเข้าโรงเรียนหรือก่อนที่จะรับการสอนอย่างเป็นทางการ เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนภาษาพูดของเด็กจะได้รับการพัฒนาให้เป็นแบบแผนมากขึ้น นอกจากนี้พัฒนาการทางภาษาโดยเฉพาะพัฒนาการด้านการพูดจะสะท้อนให้เห็นถึงสติปัญญาตามทฤษฎีและแนวคิดของการ์ตเนอร์ในทฤษฎีพหุปัญญา (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 63; อ้างอิงจาก Hammond. 1967: 11) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540: 138) กล่าวว่าทักษะทางภาษานับเป็นส่วนหนึ่งของสติปัญญา ดังนั้นพัฒนาการ

ทางการพูดจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับเด็กปฐมวัยที่ต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547) กล่าวว่า พัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีนั้น เด็กจะเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอน โดยจะเริ่มจากการจดจำคำศัพท์ การเลียนเสียง เรียนรู้และเข้าใจ เด็กจะเริ่มจากการออกเสียงที่ไม่มีความหมาย จนกระทั่งเริ่มพูดตามและพูดคำศัพท์ ต่อมาจึง พัฒนาการการเป็นการพูดเป็นประโยคและบอกเล่าเรื่องราวตามลำดับ การจัดกิจกรรมพัฒนาการพูด ให้กับเด็กต้องเริ่มจากง่ายไปยาก โดยเริ่มจากให้รู้คำศัพท์ รู้จักความหมายของคำ เช่น แมว เสือ ครู เป็นต้น ต่อไปจึงเป็นการสอนสร้างประโยคโดยเริ่มจากการเชื่อมโยงคำตามความหมายของคำ โดยสร้างเป็นประโยคง่ายๆ เช่น แม่กินข้าว หนูทำอะไร เมื่อเด็กเข้าใจมากขึ้นแล้วและความพร้อม เช่น อายุ 4-5 ขวบ ต้องให้เด็กทำกิจกรรมสนทนา กิจกรรมเล่าเรื่องเพื่อให้เด็กเรียนรู้การพูดเป็นเรื่องราว การสื่อความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยสามารถบอกได้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร

ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการพูด สื่อ วัสดุ อุปกรณ์นั้นมีส่วนในการช่วยด้านการพูด ของเด็กปฐมวัยได้ สิ่งที่เป็นสื่อ สิ่งเราในการพัฒนาต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัยมีมากมายหลายอย่าง หลายวิธีการ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี ทั้งที่มีความหมายเหมือนกันและแตกต่างกัน ในปัจจุบันจากการค้นคว้าวิจัย สารัตถะที่นำมาใช้ในการประยุกต์ประกอบการเรียนการสอนทั้งในและต่างประเทศ หนึ่งในจำนวนนั้นคือ รูปภาพหรือบัตรภาพ อันเป็นสิ่งที่นักวิชาการ นักการศึกษา รวมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ต่างเห็นคุณค่าและความสำคัญ ประโยชน์ของการใช้ภาพเป็นสื่อของการถ่ายทอด เรื่องราว หรือแนวคิดต่าง ๆ ได้ดี เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจเด็กเป็นสิ่งแรก และรูปภาพสามารถสื่อความหมาย ของเรื่องราว ส่งเสริมความเข้าใจและจินตนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี (กรมวิชาการ. 2540: 107-108) สำหรับวิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะพื้นฐานทางภาษาให้เด็กปฐมวัยมีหลักการในการ ส่งเสริมว่าการเรียนรู้การพูดของเด็กเกิดจากการเลียนเสียง พัฒนาการทางภาษาเกิดจากการ เลียนแบบการมองเห็นและการได้ยิน เด็กจะพูดมากขึ้นเมื่อได้รับการเสริมแรง รางวัล การจัด กิจกรรมควรเปิดโอกาสให้เด็กมีการพูด สนทนา เล่าเรื่อง ได้ตอบ (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2551: 48) การส่งเสริมทักษะทางภาษาด้านการพูดนั้นมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การเล่านิทาน การ เล่นบทบาทสมมติ การสนทนาอภิปราย (วรภรณ์ รักวิจัย. 2535: 83-87) การใช้มือและนิ้ว ประกอบการร้องรำทำเพลง การใช้แผ่นป้ายคำศัพท์ การฟังเทปนิทาน การแต่งเรื่องจากภาพ การใช้ หนังสือเด็ก และการใช้หุ่น (हरषा निलिचैर. 2535: 233-234) นอกจากนั้นการค้นหาคำใหม่ ๆ สำหรับเด็กปฐมวัยก็คือการใช้หุ่นเงาเป็นสื่อในการส่งเสริมความสามารถด้านการพูดสำหรับเด็ก ปฐมวัยเพราะด้วยธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่ชอบการค้นหาคำใหม่ ๆ และสนใจธรรมชาติรอบตัว กิจกรรมหุ่นเงานับเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจมาก และเหมาะที่จะนำมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อในการจัดการ เรียนการสอนให้กับเด็กปฐมวัย

หุ่นเงานั้นจะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัวเด็ก ฝึกการรับรู้เรื่อง มิติสัมพันธ์ระหว่างตัวหุ่นและเงา ฝึกการสื่อสารซึ่งเป็นการช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางภาษาของเด็ก และทำให้เกิดจินตนาการ ทำให้เกิดการสื่อสารที่ชัดเจนที่ส่งผลให้ผู้ส่งและผู้รับเกิดความเข้าใจกันดี

ไม่ว่าจะเป็นจากการสร้างเงา เสียงพากย์ หรือการแต่งเรื่องให้ร้อยเรียงกัน (โรงเรียนรุ่งอรุณ. 2550: 2-24) แสงและเงาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งเร้าสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ครูอาจสอดแทรกกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเล่นเงาได้หลากหลายกิจกรรม เช่น ให้เด็กลองสังเกตการเกิดแสงและเงา จากการลองใช้ไฟฉาย และโคมไฟตั้งโต๊ะ หรือสร้างเรื่องราวจากเงาที่เกิดจากเครื่องฉายภาพเหนือศีรษะ แล้วนำมาผูกเรื่องราว จนนำไปสู่กิจกรรมการแสดง ซึ่งเด็กจะเกิดทักษะเรื่องภาษาและการเคลื่อนไหวร่างกาย (Marianne Valentine. 2006: 9) สำหรับเด็กวัย 4-7 ปี หุ่นได้ให้ออกาสเด็กได้ใช้จินตนาการของตนเองอย่างอิสระ บางครั้งเด็กจะนำเอาประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาแสดงซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจ ทำให้เกิดความเข้าใจ ทั้งยังส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม (จิระประภา บุญยนิษฐ์. 2522: 8) การแสดงหุ่นเงานั้นเด็กจะได้ทักษะการสังเกตพร้อมๆ กับการผสมผสานระหว่างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จากการเล่นเงา รู้จักเทคโนโลยีและกระบวนการ การฉายแสงให้เกิดภาพเงาตามจินตนาการ ทั้งยังเป็นการฝึกทักษะการเล่าเรื่องประกอบการแสดงหุ่นเงา ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางด้านภาษา โดยเฉพาะการฟังและการพูด (โรงเรียนรุ่งอรุณ. 2550: 11) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542: 70) กล่าวถึง การเล่นเงา ว่ามีแนวคิดใกล้เคียงกับการเล่นหนังตะลุง เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมซึ่งเป็นผลงานทางศิลปะที่เด็กสื่อออกมาตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia Approach) นักการศึกษาเรกจิโอ เอมีเลีย มองการแสดงออกทางศิลปะของเด็กที่ผ่านสื่อกลางที่หลากหลาย เป็นความสามารถในการสื่อสารที่เปรียบเปรยว่าเป็น “ร้อยภาษา” (The Hundred Languages of Children) ซึ่งศักยภาพในส่วนนี้ไม่ใช่เป็นส่วนพิเศษที่แยกออกจากหลักสูตร แต่เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องรวมอยู่ในหลักสูตร โดยนักการศึกษาต้องตระหนักถึงการแสดงออกที่ผ่านสื่อกลางนานาชนิดเป็นการแสดงออกถึงความสามารถทางสติปัญญาและการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายในขบวนการของการเรียน ซึ่งการเล่นเงา หรือการเล่นหุ่นเงาชนิดต่างๆ นั้นสะท้อนถึงกระบวนการคิด การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ของเด็กๆ การเล่นเงานั้นเป็นการสร้างสรรค์ศิลปะจากหลากหลายสาขาที่มีชีวิตชีวาของละครหุ่นเงา เป็นที่มาของการสร้างมหรสพที่ได้รับความนิยมในทุกชาติทุกภาษาไม่ว่าจะเป็นหนังใหญ่ หนังตะลุงของไทยหรือหุ่นเงา (shadow puppet) ของต่างประเทศ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดกิจกรรมหุ่นเงาที่มีผลต่อความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่พร้อมจะพัฒนาในทุกด้าน โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านภาษา ซึ่งครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้คิดและจินตนาการจากหุ่นเงาที่ใช้เป็นสื่อ เงาที่เกิดจากหุ่นนั้นเพิ่มความน่าสนใจและเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย โดยสามารถใช้หุ่นเงาเป็นสื่อเพื่อกระตุ้นการพูดและการตอบคำถามของเด็ก การจัดกิจกรรมหุ่นเงานี้เด็กจะได้มีส่วนร่วมในการเชิดหุ่นเงาด้วยตัวเอง โดยเด็กได้ฝึกทักษะทางด้านภาษาโดยเฉพาะทางด้านการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราว ซึ่งเด็กสามารถจดจำและเรียนรู้คำศัพท์ผ่านการเชิดหุ่นเงาไปพร้อมกัน ซึ่งผลของการจัด

การศึกษาในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้พิจารณาการจัดกิจกรรมและวิธีการส่งเสริมทักษะทางการพูดของเด็กปฐมวัยได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการค้นคว้า

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายหลักเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา โดยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบผลของการจัดกิจกรรมการหุ่นเงาที่มีต่อความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้สอน ตลอดจนผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยได้เลือกใช้และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดยานนาวา สังกัดสำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดยานนาวา สังกัดสำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลาก 1 ห้องเรียนจากจำนวนทั้งหมด 2 ห้องเรียน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ครั้งละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

4. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมหุ่นเงา

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถทางด้านการพูด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กปฐมวัยชาย – หญิง จำนวน 20 คน อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดยานนาวา สังกัดสำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร

2. **ความสามารถทางด้านการพูด** หมายถึง การแสดงออกของเด็กปฐมวัยในการสื่อความหมายทางภาษาด้านการพูด ด้วยการใช้ถ้อยคำให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยแบ่งลักษณะดังนี้

2.1 การพูดคำศัพท์ หมายถึง ความสามารถในการบอกชื่อสิ่งที่พบเห็น อธิบาย หรือสื่อความหมายของคำศัพท์ตามภาพที่กำหนดได้ถูกต้อง

2.2 การพูดเป็นประโยค หมายถึง ความสามารถในการพูดสื่อความหมายจากภาพเป็นถ้อยคำ เป็นวลี ประกอบด้วย ใคร กำลังทำอะไร และเรียบเรียงสื่อออกมาเป็นประโยคที่มีความหมายชัดเจน

2.3 การพูดเป็นเรื่องราว หมายถึง ความสามารถในการพูดถ้อยคำที่เหมาะสม เรียบเรียงเป็นประโยคที่สมบูรณ์ประกอบด้วย ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวัดโดยใช้แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

3. **หุ่นเงา** หมายถึง สื่อที่ใช้จัดกิจกรรมหุ่นเงา เป็นหุ่นเงาชนิดเห็นภาพลายเส้น แสงและสี มีลายฉลุ บางตัวมีสีสันทัดด้วยกระดาษแข็งทาบช่องที่ฉลุ และบางตัวขยับแขน ขา ได้ หุ่นเงาทุกตัวขนาดไม่เกิน 40 เซนติเมตร ใช้ไม้ตะเกียบทำเป็นด้ามจับติดด้านหลังหุ่นเงาด้วยเทปใสเพื่อใช้เป็นด้ามถือเชิดหุ่นเงา ใช้เชิดผ่านแสงไฟหลังจากผ้าที่ผู้วิจัยประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งหุ่นเงาจะเปลี่ยนไปตามหน่วยการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์

4. **การจัดกิจกรรมหุ่นเงา** หมายถึง การจัดประสบการณ์โดยใช้หุ่นเงาเป็นสื่อในการช่วยกระตุ้นการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราวผ่านการเชิดหุ่นเงาหลังจากผ้าซึ่งเป็นกิจกรรมการนำเสนอคำศัพท์ที่ต้องเรียนร่วมกับการเล่าเชิงนิทานประกอบหุ่นเงาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมหุ่นเงามี 3 ขั้นตอนประกอบด้วย

4.1 **ขั้นนำ** เป็นการกระตุ้นและเร้าให้เด็กสนใจที่จะเรียนรู้และติดตามกิจกรรมโดย นำเด็กเข้าสู่กิจกรรม เช่น การเล่านิทาน การสนทนา การใช้คำถาม การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง และการสร้างข้อตกลงร่วมกัน โดยเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การดำเนินกิจกรรม

4.2 **ขั้นดำเนินกิจกรรม** ก่อนเริ่มกิจกรรมทุกครั้งเด็กและครูสร้างข้อตกลงร่วมกัน แล้วจึงเริ่มทำกิจกรรมการหุ่นเงา ดังนี้

วันที่ 1 แนะนำตัวละครซึ่งเป็นหุ่นเงาให้เด็กรู้จัก ในขั้นตอนนี้เด็กจะได้ฝึกพูดคำศัพท์ 4 - 5 คำตามหน่วยที่เรียนผ่านการเชิดหุ่นเงาของครู แล้วเด็กทุกคนจะได้ลองเชิดหุ่นเงาด้วยตนเอง

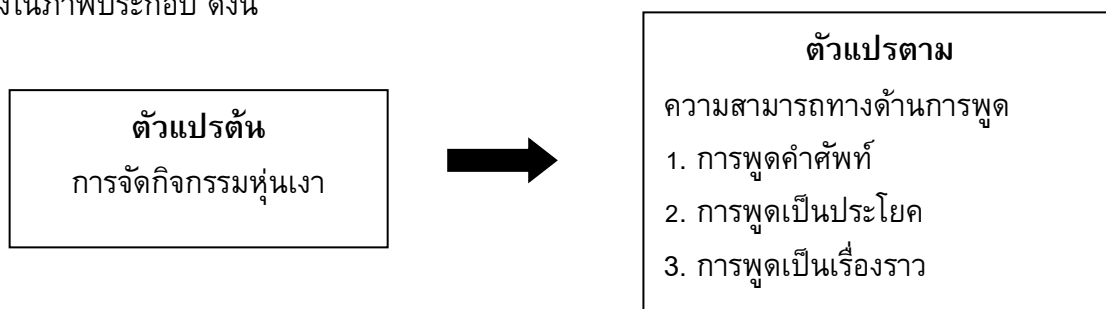
วันที่ 2 เด็กฟังเรื่องเล่าเชิงนิทานที่ครูแต่งขึ้นเองซึ่งมีคำศัพท์ตามหน่วยการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้เล่าเรื่องประกอบการเชิดหุ่นเงาให้เด็กฟังก่อน หลังจากนั้นเด็กจึงเป็นผู้เชิดหุ่นเงาพร้อมกับพูดเป็นประโยคตามครูเกี่ยวกับเรื่องราวที่มีคำศัพท์ในหน่วยการเรียนรู้ เมื่อเด็กเชิดหุ่นพร้อมพูดเป็นประโยคตามครูจนครบทุกคนแล้วครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กตอบคำถาม และพูดเป็นประโยค

วันที่ 3 ให้เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ฝึกพูดเป็นเรื่องราวและทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมหุ่นเงา โดยเด็กแต่ละกลุ่มออกมาพูดเล่าเรื่องราวด้วยตนเองประกอบการเชิดหุ่นเงาเกี่ยวกับหน่วยการเรียนรู้ โดยสื่อออกมาเป็นการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยคและพูดเป็นเรื่องราวตามความเข้าใจและจินตนาการของตนเองให้เพื่อนๆ ฟังทีละกลุ่มจนครบ

4.3 ขั้นสรุป เป็นการสรุปความรู้โดยเด็กและครูร่วมกันสนทนา ครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจเปิดโอกาสให้เด็กพูดคุยทบทวนความรู้ความเข้าใจในสาระที่เรียนจากกิจกรรมหุ่นเงา แสดงความคิดเห็นและโต้ตอบกับเพื่อนๆ สรุปสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ร่วมกัน

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยเพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ส่งเสริมความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาความสามารถทางการพูด โดยใช้หุ่นเงาเป็นสื่อในการกระตุ้นความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราว ดังที่เฟียเจต์(สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2545: 39; อ้างอิงจาก Piaget. 1896-1982) กล่าวว่าเด็กช่วงอายุ 2-6 ปีถือเอาตนเองเป็นสำคัญ (Egocentric) และเรียนรู้จากการกระทำกับสิ่งวัสดุด้วยตนเอง เมื่อมีการเรียนรู้จากการกระทำกับสิ่งด้วยตนเอง มีการเลียนแบบจากการพูดบทสนทนาต่างๆ จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางการพูดดีขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรมหุ่นเงานั้นเป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่ และเป็นสิ่งเร้าให้เด็กเกิดความสนใจ ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กเชิดหุ่นเงาด้วยตนเองซึ่งสอดคล้องกับ ปรัชญาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่กล่าวว่า เด็กเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำและประสบการณ์ตรง (Learning by doing) (พัฒนา ชัชพงศ์. 2540: 15) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง ความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ตามที่แสดงในภาพประกอบ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการพูดสูงขึ้น หลังได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหุ่นเงา
 - 1.1 ความหมายของหุ่น
 - 1.2 ประเภทของหุ่น
 - 1.3 ความเป็นมาของหุ่นเงา
 - 1.4 ความหมายของหุ่นเงา
 - 1.5 คุณค่าและประโยชน์ของหุ่นเงา
 - 1.6 รูปแบบและวิธีการใช้หุ่นเงา
 - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหุ่นเงา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา
 - 2.1 ความหมายของภาษา
 - 2.2 ความสำคัญของภาษา
 - 2.3 องค์ประกอบของภาษา
 - 2.4 พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย
 - 2.5 องค์ประกอบที่มีผลต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย
 - 2.6 แนวทางในการส่งเสริมภาษาของเด็กปฐมวัย
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านพูดของเด็กปฐมวัย
 - 3.1 ความหมายของพัฒนาการทางการพูด
 - 3.2 ความสำคัญของพัฒนาการทางการพูด
 - 3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 3.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านการพูด
 - 3.5 พัฒนาการทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 3.6 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 3.7 การประเมินพัฒนาการด้านการพูด
 - 3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหุ่นเงา

1.1 ความหมายของหุ่น

หุ่นถือว่าเป็นสื่อการสอนที่มีความสำคัญชนิดหนึ่งที่นิยมนำมาใช้เป็นสื่อการสอนในระดับปฐมวัย มีนัยของการสอนการศึกษาได้ให้ความหมายของหุ่นไว้ ดังนี้

จิระประภา บุญยนิติก (2522: 7) กล่าวว่า หุ่นคือสิ่งไม่มีชีวิต เคลื่อนไหวได้ในรูปแบบของละครโดยมนุษย์ หุ่นมีหลายรูปแบบ แต่ต้องไม่ใช่ตุ๊กตาหรือหุ่นยนต์

อรชума ยุทธวงศ์ (2527: 568) กล่าวว่า หุ่นไม่มีชีวิต เคลื่อนไหวได้โดยผู้เชิด หุ่นมีไว้เพื่อสื่อสารและนำความรู้สึกลึกซึ้ง อารมณ์ แรงบันดาลใจ และความฝันมาทำให้เป็นตัวแทนขึ้นมา

สมบุญ สดสงวน (ม.ป.ป.: 1) กล่าวว่าหุ่นคือของเล่นชนิดหนึ่งที่สร้างหรือจำลองขึ้นเพื่อใช้ในการแสดง ถือเป็นศิลปะชนิดหนึ่ง หุ่นที่ดีต้องเคลื่อนไหวเป็นธรรมชาติ

ปิยะนุช สุจิต (2554: 2) กล่าวว่า หุ่นคือสิ่งประดิษฐ์ในเชิงศิลปะ ในลักษณะรูปจำลองเพื่อใช้แสดงแทนตัวคน สิ่งมีชีวิตชนิดอื่น หรือแม้แต่สิ่งสมมติในเทพนิยาย หุ่นสามารถเคลื่อนไหวแสดงอารมณ์และสื่อสารกับคนดูได้อย่างมีชีวิตจิตใจโดยผู้เชิดซึ่งเป็นมนุษย์

สรุปได้ว่า หุ่นคือสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเชิงศิลปะใช้แสดง เคลื่อนไหวได้ เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิด เพื่อดึงดูดความสนใจสำหรับผู้ชม

1.2 ประเภทของหุ่น

การแสดงหุ่นเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางทั้งทุกมุมโลก จึงทำให้หุ่นที่ใช้เล่นกันในทุกวันนี้มีหลายประเภท ซึ่งมีนักการศึกษาแบ่งประเภทของหุ่นไว้ดังนี้

จิระประภา บุญยนิติก (2522: 7-8) แบ่งประเภทของหุ่นไว้ 5 ประเภทคือ

1. หุ่นมือ (The Glove Puppet) หัวหุ่นอาจทำด้วยปูนปลาสเตอร์ กระดาษเปื้อย กระดาษปะ หรือสลักด้วยไม้ หรือเย็บด้วยผ้าและมีเสื่อต่อที่คอหุ่นเพื่อใช้ซ่อนมือ ในการเชิดหุ่นมือค่อนข้างง่ายกว่าหุ่นประเภทอื่น

2. หุ่นเงา (The Shadow Puppet) หรือที่คนไทยเรียกว่าหนังตะลุง เป็นรูป 2 มิติ มีลักษณะเป็นแผ่นแบนตัดเป็นตัวสลักลอยตัว มีไม้ยึดโยงส่วนต่างๆ ของตัวหุ่น การแสดงต้องใช้จอ ซึ่ง เชิดหลังโรงโดยมีไฟส่องหลังตัวหุ่น การเคลื่อนไหวของหุ่นจะปรากฏเป็นเงา تابลงบนจอ

3. หุ่นกระบอก (The Rod Puppet) ทำได้ตั้งแต่วิธีง่ายๆ ไปจนยาก ที่เรียกว่าหุ่นกระบอกอาจเนื่องมาจากการใช้แท่งไม้เสียบติดคอหุ่นเพื่อให้ผู้เชิดใช้ถือเชิด หุ่นกระบอกที่ทำอย่างปราณีตสามารถจะทำให้ยกเยื้องแขนขาและอวัยวะต่างๆ ได้อย่างอ่อนช้อย

4. หุ่นชัก (The Marionette) เป็นหุ่นที่เคลื่อนไหวได้โดยการที่ผู้เชิดบังคับหุ่นด้วยเชือกที่ผูกติดกับส่วนต่างๆ ของตัวหุ่น การที่จะให้หุ่นเคลื่อนไหวมากเพียงใดขึ้นอยู่กับรายละเอียดของตัวหุ่นและเชือกที่ใช้บังคับ

5. หุ่นนิ้วมือ (The Finger Puppet) เหมาะสำหรับที่จะใช้ประกอบการเล่านิทาน สอน บทร้อยกรองแก่เด็กมากกว่าที่จะนำมาเชิดบนเวทีเป็นเรื่องราว

กนกพร สุวรรณพิทักษ์ (2535: 5-7) กล่าวว่า ปัจจุบันหากจะพูดถึงรูปแบบของหุ่นที่นำมาเล่นกันพอจะแบ่งออกได้ 5 ประเภท คือ

1. หุ่นเงา (Shadow Puppet) มีลักษณะแบนๆ ทำด้วยหนัง กระดาษหรือพลาสติกมีไม้เสียบตรงกลางหุ่นสำหรับถือ การแสดงต้องใช้จอบัง การเชิดต้องเชิดจากหลังโรง ดยมีไฟส่องหลังตัวหุ่น การเคลื่อนไหวของหุ่นจะปรากฏเป็นเงาทอดลงบนจอ

2. หุ่นมือ (Hand Puppet) เป็นหุ่นที่ทำได้ง่ายที่สุด อาจใช้ถุงกระดาษ หรือถุงเท้ามาทำ เวลาเชิดก็เอามือสอดเข้าไป หุ่นจะเคลื่อนไหวไปตามลีลาของการขยับมือและนิ้วมือ

3. หุ่นเชิด (Rod Puppet) บางครั้งเรียกว่าหุ่นกระบอก เป็นหุ่นที่เชิดด้วยไม้หรือลวดจากมือทั้งสองข้างและที่แกนกลางของตัวหุ่น หุ่นเชิดจึงตัวใหญ่กว่าหุ่นมือ บางทีการเชิดอาจใช้คนเชิดถึง 3 คน

4. หุ่นสายชัก (String Puppet) เป็นหุ่นทั้งตัวมีลักษณะสำคัญคือมีสายโยงจากมือเท้า และอวัยวะส่วนต่างๆ ของหุ่น ผูกโยงขึ้นไปผูกกับไม้ถือรูปกากบาท เวลาเชิดอาศัยการขยับไม้หรือเฉพาะสายโยงแต่ละเส้น ตัวหุ่นอาจทำงานหรือวิจิตรพิสดารก็ได้

5. หุ่นสร้างสรรค์ (Apply Puppet) หุ่นชนิดนี้แตกต่างออกไปจากหุ่นที่กล่าวมาทั้งหมด คือเป็นหุ่นที่ไม่มีข้อจำกัดในรูปแบบและวิธีเชิด หุ่นจะรูปร่างหน้าตาอย่างไรขึ้นอยู่กับจินตนาการของผู้สร้าง

สรุปได้ว่าจากประเภทของหุ่นที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าหุ่นแต่ละประเภทยังมีรูปร่างลักษณะ และการเชิดหุ่นแตกต่างกันไป นอกจากนั้นวัสดุที่ใช้ทำหุ่นก็สามารถใช้วัสดุได้อย่างหลากหลาย ซึ่งจากหุ่นประเภทต่างๆ ผู้วิจัยสนใจและเห็นว่าหุ่นเงานั้นเหมาะแก่การนำไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา เพราะหุ่นเงาสามารถสร้างจากวัสดุที่หาได้ไม่ยาก การเชิดหุ่นเงาหลังจากจนปรากฏเป็นเงาของตัวหุ่นนั้นจะสร้างความตื่นเต้นและเร้าใจให้กับผู้ชมได้

1.3 ความเป็นมาของหุ่นเงา

สำหรับความเป็นมาของหุ่นเงานั้น หุ่นเงาเป็นหุ่นประเภทหนึ่งซึ่งมีความเป็นมาและเป็นส่วนหนึ่งจากการเล่นเงาหรือการเล่นละครเงาเหมือนกับการเล่นหนังตะลุงทางภาคใต้ของใต้ ซึ่งมีหน่วยงาน และนักวิชาการได้กล่าวถึงความเป็นมาของการเล่นเงาตลอดจนเกิดเป็นการแสดงหุ่นเงาไว้ดังนี้

มูลนิธิญี่ปุ่น (2532: 4) กล่าวว่า การเล่นเงา เป็นการเล่นเพื่อหย่อนใจมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นศิลปะพื้นๆ ที่เล่นเงาให้ปรากฏบนฉากประตู่ หรือบนพื้นผิวอื่นโดยใช้มือประกอบเป็นรูปคน สัตว์ และสิ่งของที่พบเห็นกันในชีวิตประจำวัน ส่วนการแสดงหุ่นเงานั้นได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วจนเกิดเป็นการแสดงละครในรูปอิสระมากมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542: 70) กล่าวถึง การเล่นหนังตะลุง (shadow puppet) เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมซึ่งเป็นผลงานทางศิลปะที่เด็กสื่อออกมาตามแนวคิด เรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia Approach) นักการศึกษา Reggio Emilia มองการแสดงออกทาง ศิลปะของเด็กที่ผ่านสื่อกลางที่หลากหลาย เป็นความสามารถในการสื่อสารที่เปรียบเปรยว่าเป็น “ร้อยภาษา” (The Hundred Languages of Children) ซึ่งศักยภาพในส่วนนี้ไม่ใช่เป็นส่วนพิเศษที่ แยกออกจากหลักสูตร แต่เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องรวมอยู่ในหลักสูตร โดยนักการศึกษาต้องตระหนักถึง การแสดงออกที่ผ่านสื่อกลางนานาชนิดเป็นการแสดงออกถึงความสามารถทางสติปัญญาและการใช้ สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายในขบวนการของการเรียน ซึ่งการเล่นเงา หรือการเล่นหุ่นชนิดต่างๆ นั้นสะท้อนถึงกระบวนการคิด การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ของเด็กๆ

ศุภณัฐมานุษยวิทยาสรินธร (2549: คำนำ) กล่าวถึงความเป็นมาของการเล่นเงาว่า เป็น เทคนิควิธีแบบหนึ่งของการสร้างภาพจำลอง ซึ่งมีการนำมาใช้ในพิธีและประเพณีการแสดง โดยเฉพาะในแถบเอเชีย เช่น วายังกุลิตในชวา หนังใหญ่ หนังตะลุง หนังปราโมทัยในประเทศไทย หนังของจีน และอินเดีย หนังคาราโกสในตุรกี ส่วนในยุโรปตั้งแต่ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 18 ก็มี ความนิยมทำภาพเหมือนของบุคคลเป็นรูปเงาดำ ที่เรียกว่า silhouette เป็นต้น

ปรีชา นุ่นสุข (2534: 4) กล่าวว่า วัฒนธรรมการเล่นหนังหรือละครเงา (Shadow Plays) ปรากฏในแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ของโลกมาแต่โบราณ เช่น อียิปต์ จีน อินเดีย และเกือบทุก ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รูปหนังที่ใช้เล่นมี 2 แบบ คือ ชนิดที่ส่วนแขนติดกับลำตัว มี ขนาดใหญ่ เช่น หนังใหญ่ของไทย และหนังสเบกของเขมร และชนิดที่ส่วนแขนฉลุแยกส่วนลำตัวแต่ ร้อยหมุดให้ติดกัน เคลื่อนไหวได้ เช่น หนังยอยของชวา และหนังตะลุงของไทย

วาทิ ทรัพย์สิน (2556: 93-98) กล่าวว่า การแสดงหุ่นเงา (Shadow puppets) เป็นการ แสดงที่นิยมแพร่หลายที่สุดทั่วคาบสมุทรทะเลใต้ เช่น ชวา สุมาตรา แหลมมลายู และ ดินแดนอื่นๆ รวมทั้งภาคใต้ ภาคกลาง และภาคอีสานของไทยอีกด้วย ซึ่งต้นกำเนิดดั้งเดิมเชื่อว่ามาแต่อินเดีย เรียกว่า “การเล่นเงา” (ฉายนากูกะ) ต่อมาจึงได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเป็นแบบฉบับของพื้นเมือง และเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น ทางภาคใต้ของไทยเรียกว่า “หนังตะลุง” รูปหนังตะลุงนิยมทำจาก หนังสัตว์ เช่น หนังวัว ควาย เหมือนกัน เนื่องจากคงทนถาวร ดังนั้นอาจเรียกการละเล่นชนิดนี้ได้ว่า การแสดงที่ทำจากหนังสัตว์เป็นหุ่นเชิดบังแสงให้เกิดเงา และตัวหนังจะทาสีดำเหมือนกันหมดเพราะ ให้เงาคมชัดดี แต่รูปแบบของตัวหนังตะลุงของแต่ละชาติจะแตกต่างกันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

การเล่นละครเงา (Shadow Play) หรือหนังตะลุงจัดเป็นอีกประเภทหนึ่งในการแสดง หุ่นเงา (Shadow Puppet) เป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ของโลกซึ่งปรากฏอยู่ในหลายประเทศที่มีแม่แบบ ทางอารยธรรมทั้งในอียิปต์ จีน อินเดีย และในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกือบทุกประเทศมาตั้งแต่สมัย โบราณ รูปแบบที่ใช้เล่นมี 2 แบบคือ (ศิลปะการเล่นเงา หรือละครเงา. 2557: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

1. ชนิดที่ส่วนแขนติดกับลำตัว มีขนาดใหญ่ เช่น หนังใหญ่ของไทย และหนังสเบกของ เขมร

2. ชนิดที่ส่วนแขนงแยกออกจากส่วนลำตัว แต่ร้อยหมุดให้ติดกันเคลื่อนไหวได้

จากความเป็นมาของหุ่นเงานั้นเชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเล่นเงา ซึ่งเป็นการแสดงมาแต่โบราณในหลายพื้นที่ และนิยมแพร่หลายที่สุดทั่วคาบสมุทระทะเลใต้ เช่น ชวา สุมาตรา แลวมลายู และดินแดนอื่นๆ จนเข้ามาสู่ภาคใต้ คือหนังตะลุงของไทย รวมทั้งภาคกลาง ภาคอีสานของไทยอีกด้วย ซึ่งต้นกำเนิดดั้งเดิมเชื่อว่ามาแต่อินเดียอันเป็นรากเหง้าทางศิลปวัฒนธรรมของดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1.4 ความหมายของหุ่นเงา

หุ่นเงาจัดว่าเป็นหุ่นชนิดหนึ่งซึ่งมีวิธีทำหุ่นเงาได้หลายแบบ สามารถใช้วัสดุได้หลากหลายในการทำ ซึ่งมีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายของหุ่นเงาไว้ดังนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2532: 26-27) กล่าวว่า หุ่นเงา (Shadow Puppet) เป็นหุ่นที่ทำจากหนัง กระดาษแข็ง กระดาษ โลหะ ไม้ โลหะ แล้วอาจเจาะลายฉลุหรือระบายสีก็ได้ การเชิดหุ่นจะเชิดจากด้านหลังจอ ผู้ชมจะเห็นเงาของหุ่นด้านหน้าจอที่เกิดจากแสงไฟที่ส่องอยู่ด้านหลังตัวหุ่นหรือเหนือศีรษะคนเชิด โดยไม่เห็นหุ่นจริง ตัวหุ่นจะมีแกนไม้เสียบไว้ตรงกลาง มีไม้โยกจากมือข้างหนึ่งหรือสองข้างก็ได้ หุ่นบางตัวจะมีข้อต่ออยู่ที่ขา ข้อศอก ข้อมือ เอว และหัวเข่า ถ้าหุ่นขยับปากได้ก็จะมีข้อต่อที่ขากรรไกร มียางยืดต่อระหว่างปากบนและล่าง เวลาเชิดปากก็ใช้วิธีดึงเชือกที่ห้อยจากปากล่าง หนังตะลุงและหนังใหญ่ของไทยก็จัดอยู่ในหุ่นประเภทนี้ด้วย แต่หนังใหญ่จะมีวิธีเชิดแตกต่างไปจากการเชิดหนังตะลุงคือ ผู้เชิดจะถือหุ่นร้อยร่ายอยู่หน้าจอ แต่หนังตะลุงผู้เชิดจะอยู่ด้านหลังจอ ส่วนจอหุ่นเงา (Shadow Screen) นั้นอาจทำด้วยผ้าหรือวัสดุแผ่นเรียบที่โปร่งแสงซึ่งตั้งเพื่อให้เงาตกกระทบบนจอ

โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550: 2) กล่าวถึงหุ่นเงาว่า เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะจากหลากหลายสาขาที่มีชีวิตชีวาของละครหุ่นเงา เป็นที่มาของการสร้างมหรสพที่ได้รับความนิยมในทุกชาติทุกภาษา ไม่ว่าจะเป็นหนังใหญ่ หนังตะลุงของไทย หรือหุ่นเงา (shadow puppet) ของต่างประเทศ ซึ่งการเล่นเงานั้นจะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัวเด็ก ฝึกการรับรู้เรื่องมิติสัมพันธ์ระหว่างตัวหุ่นและเงา ฝึกการสื่อสารซึ่งเป็นการช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางภาษาของเด็กและทำให้เกิดจินตนาการ

จตุรงค์ อาจารย์ (2522: 18) กล่าวถึงหุ่นเงา หรือหุ่นหนังตะลุง (Shadow Puppet) ว่า หุ่นชนิดนี้ทำด้วยกระดาษแข็งหรือแผ่นหนังฉลุลาย การแสดงต้องใช้ห้องค่อนข้างมืด เพื่อให้เงาหุ่นบนผ้าขาวที่เกิดจากแสงไฟทางด้านหลังฉากซึ่งฉายผ่านหุ่นติดขัดเจ็นดี

กนกพร สุวรรณพิทักษ์ (2535: 5) กล่าวว่า หุ่นเงา (Shadow Puppet) มีลักษณะแบบๆ ทำด้วยหนัง กระดาษหรือพลาสติกมีไม้เสียบตรงกลางหุ่นสำหรับถือ และมีไม้โยกจากอวัยวะส่วนที่ต้องการให้เคลื่อนไหว การแสดงจะต้องใช้จอซึ่ง การเชิดต้องเชิดจากหลังโรง โดยมีไฟส่องหลังตัวหุ่น การเคลื่อนไหวของหุ่นจะปรากฏเป็นเงาตกบนจอ

อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรรค์ (2540: 57-58) ให้ความหมายว่า หุ่นเงา (Shadow Puppet) มีลักษณะแบน ทำด้วยหนัง กระดาษ หรือ พลาสติก มีไม้เสียบตรงกลางหุ่นสำหรับมือถือ และมีไม้โยงจากอวัยวะส่วนที่ต้องการให้เคลื่อนไหว การแสดงจะต้องใช้จอซึ่ง การเชิดต้องเชิดจากโรงหนัง โดยมีไฟส่องหลังตัวหุ่น การเคลื่อนไหวของหุ่นจะปรากฏเป็นเงาตามผนังจอ

ปิยะนุช สุจิต (2554: 98) กล่าวว่า หุ่นเงา (shadow puppets) มีลักษณะเด่นที่นำเสนอต่อผู้ชมคือเงาของตัวหุ่น มีใช้การดูตัวหุ่นโดยตรง ดังนั้นการเชิดหุ่นเงาจึงเชิดหลังโรงซึ่งทำไว้เป็นจอ เมื่อแสงไฟส่องมาที่ตัวหุ่นจึงเกิดเงาของหุ่นโผล่เด่นอยู่บนจอตามลีลาการเชิดของผู้เชิด

หุ่นเงา เป็นหุ่นที่เล่นโดยใช้ผ้าขึงแล้วส่องไฟผ่านตัวหุ่นจนเกิดเป็นเงาบนผ้าหรือจอ ตัวหุ่นสามารถทำจากวัสดุต่างๆ เช่น หนัง พลาสติก กระดาษแข็ง กระดาษ ฯลฯ จะมีสีหรือไม่มีก็ได้ ตัวหุ่นจะมีไม้ติดอยู่เป็นแกนกลางลำตัวสำหรับให้ผู้เชิดถือ และสามารถใส่กลไกให้ขยับข้อศอก หรืออวัยวะส่วนอื่นได้ หนังตะลุงหรือหนังใหญ่ของไทยเราก็นับเป็นหุ่นประเภทนี้ (หุ่นร่วมสมัย. 2557: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

สรุปได้ว่าหุ่นเงาคือ หุ่นที่ทำได้ด้วยวัสดุหลายชนิด เช่น กระดาษแข็ง พลาสติก หากทำมาจากแผ่นหนังสัตว์นั้นบ้านเราจะเรียกว่าหนังตะลุง อาจจะฉลุลายหรือไม่ฉลุลายก็ได้ ตัวหุ่นจะมีไม้ติดตรงกลางตัวเพื่อไว้เชิด หุ่นบางตัวมีข้อต่อตรง แขน ขา ลำตัว และปาก สามารถขยับได้ เป็นหุ่นที่เชิดจากด้านหลังฉากหรือหลังจอ ผู้ชมจะไม่สามารถมองเห็นตัวหุ่นจริงๆ แต่จะมองเห็นเพียงเงาของหุ่นที่เกิดจากไฟที่ส่องด้านหลังตัวหุ่น โดยแสดงการเชิดหุ่นเงาหลังโรงหรือฉากซึ่งทำไว้เป็นจอผ่านแสงทั้งจากแหล่งกำเนิดธรรมชาติและจากแสงไฟ เช่น ไฟฉาย โคมไฟที่ส่องไปที่ฉากจนทำให้เห็นเป็นเงารูปร่างของหุ่นเงา

1.5 คุณค่าและประโยชน์ของหุ่นเงา

การแสดงหุ่นเงานั้นเด็กจะได้ได้ทักษะการสังเกตพร้อมๆ กับการผสมผสานระหว่างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จากการเล่นเงา รู้จักเทคโนโลยีและกระบวนการการฉายแสงให้เกิดภาพเงาตามจินตนาการ ทั้งยังเป็นการฝึกทักษะการเล่าเรื่องประกอบการแสดงหุ่นเงา ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางด้านภาษา โดยเฉพาะการฟังและการพูดเกิดการสื่อสารที่ชัดเจนที่ส่งผลให้ผู้ส่งและผู้รับเกิดความเข้าใจกันดี ไม่ว่าจะเป็นจากการสร้างเงา เสียงพากย์ หรือการแต่งเรื่องให้ร้อยเรียงกัน เกิดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งขึ้นจากการเรียนรู้และเชื่อมโยงระหว่างหุ่นและเงา เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าลองผิดลองถูก และกล้าเสนอความคิดเห็นในสิ่งที่ตนไม่คุ้นเคย เห็นคุณค่าในเรื่องของความช่วยเหลือของเพื่อนและครู ที่ช่วยบอกเมื่อเงาของเราไม่สมบูรณ์ เพราะคนสร้างเงาจะมองไม่เห็นเงาที่ตนเองสร้างขึ้น ได้ทักษะการสังเกตพร้อมๆ กับการผสมผสานระหว่างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จากการเล่นเงาที่เปลี่ยนรูปร่างไปในลักษณะต่างๆ รู้จักเทคโนโลยีและกระบวนการการฉายแสงให้เกิดภาพเงาตามจินตนาการ ฝึกทักษะการเล่าเรื่องประกอบการแสดงหุ่นเงา ซึ่งเป็นการสื่อสารที่มีพลัง (โรงเรียนรุ่งอรุณ. 2550: 11)

หุ่นเงา (shadow puppet) นั้นเป็นหนึ่งในประเภทของหุ่น (puppet) เป็นสื่อที่มีประโยชน์ โดยหุ่นเป็นสื่อการสอนที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี มีหน่วยงานและนักการศึกษาได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของหุ่นไว้ดังนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2532: 17-18) กล่าวถึงประโยชน์ของหุ่นไว้ว่า หุ่นนั้นทำได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องมีความรู้พิเศษ สามารถนำเอาวัสดุท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้มาทำได้ ราคาไม่แพง ได้รับความสนใจได้ดีเพราะสนุกสนาน การเชิดหุ่นหรือการแสดงหุ่นมีลักษณะเป็นเรื่องราวแบบละคร ทั้งยังสามารถยืดหยุ่นได้เป็นอย่างดีทั้งในด้านสถานที่ เวลา กลุ่มผู้ชมและวัยของผู้ชมหรือเปลี่ยนแปลงเรื่องราวที่จะเล่นได้บ่อยๆ ตามแต่สถานการณ์โดยใช้หุ่นเพียงตัวเดิม มีความสะดวกต่อการใช้งาน สามารถใช้ได้ทั้งในห้องและกลางแจ้ง พกพาสะดวก อีกทั้งผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมกับการแสดงได้ โดยพูดคุยโต้ตอบกับตัวหุ่นและนำไปใช้ได้โดยไม่จำกัดกลุ่มผู้ชม ทั้งกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่และทุกเพศทุกวัย

จาดุรงค์ อาจารย์ (2522: 3-7) กล่าวว่า การนำหุ่นเป็นสื่อการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะประเทศเรา ใช้วัสดุหาง่าย ทำง่ายและราคาถูก แต่ให้ประสิทธิภาพสูงและอิทธิพลต่อความรู้สึกของเด็ก ทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนได้อย่างดี ซึ่งประโยชน์ของหุ่นมีดังนี้

1. เสริมสร้างพัฒนาการและทักษะการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ
2. ส่งเสริมให้มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นกลุ่ม ความรับผิดชอบ การตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นของตน
3. ส่งเสริมการคิดริเริ่มและเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เด็กเรียน
4. การเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมด้วยการใช้หุ่นเป็นสื่อทำให้เด็กเข้าใจในเรื่องที่ครูสอนได้ดียิ่งขึ้น และมีความสนใจมากขึ้น

ลัดดา นิลละมณี (จิตราภรณ์ เตมียกุล. 2531: 30 ;อ้างอิงจาก ลัดดา นิลละมณี. 2522: 54) กล่าวว่า หุ่นเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณค่าต่อเด็กๆ มากและมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของเด็ก ช่วยสร้างบรรยากาศภายในชั้นเรียนได้อย่างดี กระตุ้นให้เด็กสนใจบทเรียนตลอดเวลา โดยเฉพาะวิชาที่ต้องอาศัยการฝึกฝนและเป็นนามธรรมเกินไปสำหรับเด็กเล็ก

กนกพร สุวรรณพิทักษ์ (2535: 9) สรุปประโยชน์ของหุ่นในด้านการศึกษาไว้ดังนี้

1. การสอนทำหุ่นในการเรียนวิชาศิลปะ โดนเน้นการแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ
2. ใช้หุ่นเป็นสื่อการสอนวิชาต่างๆ เช่น วรรณคดี ดนตรี วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา เป็นต้น เพราะเป็นการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและจดจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น
3. ใช้หุ่นช่วยให้เด็กๆ ค้นพบกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ชี้แนะแนวทางในการประพฤติตน ปลูกฝังค่านิยมต่างๆ เช่น การรักษาความสะอาด การเสียสละ รวมทั้งใช้หุ่นเพื่อเผยแพร่ความคิด

4. การแสดงละครหุ่นช่วยให้ได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้หัดการรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ รู้จักติดต่อกับผู้อื่น รับฟังผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

5. การแสดงหุ่นช่วยแก้ปัญหาเฉพาะตัวของแต่ละคนได้ เช่น ความขี้อาย การติดอ่าง หรือปัญหาในการสื่อสาร การเซตและพากย์หุ่นจะช่วยให้เด็กต้องคิดหาถ้อยคำ ได้แสดงออก มีปฏิภาณไหวพริบ และการสื่อสารกับผู้อื่นโดยผ่านตัวหุ่นจะง่ายกว่าการสื่อสารด้วยตัวเองโดยตรง

สรุปได้ว่าหุ่นนั้นมีคุณค่าและประโยชน์แก่เด็กหลายด้าน หุ่นสามารถใช้เป็นสื่อการสอนที่มีประโยชน์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะหุ่นเงา สามารถใช้หุ่นเงาในการช่วยพัฒนาการทางด้านการร่างกายซึ่งเด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กจากการที่เด็กได้ลองเซตหุ่นเงาด้วยตัวเอง ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจจากการร่วมกัน การทำหุ่นและแสดงหุ่นเงากับเพื่อนๆ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ด้านมิติสัมพันธ์ ทักษะความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ นอกจากนี้หุ่นเงายังช่วยพัฒนาด้านสติปัญญาโดยเฉพาะส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะการฟังและการพูด เมื่อเด็กได้เล่าเรื่องประกอบการเซตหุ่นเงา ดังนั้น หุ่นเงาจึงเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจกิจกรรมหนึ่งสำหรับใช้เป็นสื่อในการสอนเด็กระดับอนุบาล

1.6 รูปแบบและวิธีการใช้หุ่นเงา

สำหรับรูปแบบและวิธีการใช้หุ่นเงา จิระประภา บุญยนิติกัย (2522: 59-70) กล่าวว่า การแสดงหุ่นเงานั้นจะต้องประกอบไปด้วย

1. ตัวหุ่น หุ่นเงาอาจทำได้ง่าย ๆ โดยการตัดกระดาษหรือหนังเป็นภาพที่ต้องการ หรือจะตัดภาพมาปะติดกับกระดาษแข็งก็ได้ตัวหุ่นเงา การทำหุ่นเงานั้นอาจทำได้ตั้งแต่อง่ายที่สุดคือส่วนต่างๆ ของหุ่นเคลื่อนไหวไม่ได้เลยไปจนถึงขนาดที่เคลื่อนไหวได้ ทั้งแขน ขา หัว และลำตัวตามจุดต่างๆ ที่ซ้อนต่อกัน เพื่อให้หุ่นเคลื่อนไหวได้นั้น อาจต่อกันได้โดยใช้เชือกร้อยทะลุทั้ง 2 ชั้นแล้วทำปมไว้กันหลุดทั้งด้านหน้าและหลังหรือจะใช้ลวด หรือตาไก่ก็ได้ ไม่ที่ใช้เป็นด้ามถือนั้นก็ต้องแข็งแรง แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องไม่ใหญ่มากนัก ตัวหุ่นเงานี้ อาจทำได้หลายแบบ ดังนี้

ก. ภาพนิ่ง โดยตัดกระดาษเป็นรูปร่างที่ต้องการ จะเป็นสีดำล้วนหรือภาพสีก็ได้ติดด้ามไม้เพื่อให้ผู้เซตใช้ถือในการเซต

ข. ภาพฉลุ (แบบหนังตะลุงของไทย) ถ้าฉลุเป็นช่องใหญ่ ปะกระดาษแก้วสีไว้ด้านหลังก็จะได้เงาที่มีสีสันสวยงาม

ค. ตัวหุ่นที่ทำจากวัสดุใส ระบายด้วยสีโปร่งแสงในจุดที่ต้องการ แสงจะผ่านตัวหุ่นและให้สีออกมาด้วย

ง. อาจใช้หุ่นนิ้วมือหรือหุ่นมือมาใช้ประกอบการเล่นเงาก็ได้

2. จอหรือฉากหุ่นเงา อาจใช้ผ้าขาวที่ไม่หนานัก แต่ต้องไม่บางจนมองทะลุเข้าไปได้ ซึ่งเป็นข้อเสียเล็กน้อย สำหรับขนาดแล้วแต่สถานที่และจำนวนผู้ชม ถ้ามีประตูกระจกฝาก็อาจใช้แทนจอสำหรับผู้ชมจำนวนน้อยๆ ได้

3. แสงสว่าง อาจตั้งจอในที่ที่มีลำแสงแดดส่องมาพอดีก็ได้ เช่น ช่องประตู หรือหน้าต่าง แสงแดดจะให้เงาได้พอสมควร แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสว่างของแสงด้วย แต่ที่จะเล่นหุ่นเงาให้ได้ภาพชัดเจนดีนั้นควรจะใช้แสงสว่างที่มาจากไฟฟ้าไม่น้อยกว่า 100 แสงเทียน จะต้องให้แสงพุ่งเป็นลำโดยใช้โคมไฟรูปกรวยกันไม่ให้แสงกระจาย แสงควรอยู่กลางจอ จะตั้งดวงไฟไว้ใกล้หรือไกลแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของตัวหุ่น ดวงไฟจะต้องอยู่ระหว่างผู้ขีดและตัวหุ่น และอยู่ระดับเหนือศีรษะของผู้ขีด

มูลนิธิญี่ปุ่น (2532: 4) คณะละครหุ่นเงาในประเทศญี่ปุ่นมีการแบ่งรูปแบบหุ่นเงาได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 ชอบเล่นสีและฉากหลัง ใช้เครื่องฉายเหนือศีรษะเป็นหัวใจของเทคนิคการแสดง

ประเภทที่ 2 ไม่เน้นสีสัน ใช้เพียงการส่องแสงเข้าไปในบริเวณฉากโดยทั่วไป ส่องจากด้านหน้าเข้าหาฉากหรือวัตถุ ทำให้มองเห็นสิ่งที่ได้รับแสงนั้น มีลักษณะแบน

ประเภทที่ 3 ใช้เทคนิคผสมของสองประเภทข้างต้น

โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550: 40) กล่าวว่า เราสามารถสร้างหุ่นเงาได้หลายวิธี ตามแต่จะคิดสร้างสรรค์อย่างไร ตั้งแต่หุ่นเงาธรรมดาที่มีรูปร่างไม่ละเอียด หุ่นเงาที่เพิ่มเติมรายละเอียดและลวดลายด้วยการปรุลายเพื่อให้แสงลอดผ่านได้แบบตัวหนังแล้วเพิ่มสีสันด้วยกระดาษแก้วสี จนถึงหุ่นเงาที่มีสีสันและรายละเอียดมากจากการวาดและระบายสีลงบนกระดาษไขฟิล์มแล้วทำให้แข็งแรงด้วยการติดลงบนแผ่นพลาสติกใสอีกครั้งเพื่อไม่ให้โค้งงอเวลาขีด และคงมีหุ่นเงาเกิดขึ้นได้อีกหลายแบบเมื่อเด็ก ๆ มีอิสระที่จะได้ทดลองหาวิธีการและวัสดุที่หลากหลาย

ปิยะนุช สุจิต (2554: 180-183) กล่าวว่าถึงหุ่นเงาจากวัสดุฉลุ วัสดุที่นำมาใช้ฉลุเพื่อทำเป็นหุ่นเงามีหลายชนิด เช่น แผ่นหนัง แผ่นกระดาษ นำมาฉลุให้เป็นลวดลาย เพื่อให้มีสีสันสวยงาม อาจใช้กระดาษพลาสติกสีใสนึกที่บรอยที่ฉลุเวลาขีดเมื่อใช้ไฟส่องด้านหลังตัวหุ่นจะเกิดสีตามสีของกระดาษพลาสติกที่ติดไว้ทำให้มองเห็นดูสวยงาม ตัวหุ่นมีก้านไม้เพื่อใช้จับเวลาขีด

จากรูปแบบและวิธีการใช้หุ่นเงาข้างต้นสรุปได้ว่า การใช้หุ่นเงานั้นเราสามารถเล่นได้ทุกที่มีแสงสว่าง ไม่ว่าจะเป็นแสงจากแหล่งกำเนิดธรรมชาติและแสงไฟจากโคมไฟ หรือไฟฉายและต้องขีดหุ่นเงาหลังฉาก โดยสามารถนำเอาสิ่งรอบตัวมาประยุกต์สร้างเงาได้ ทั้งส่วนต่างๆ ในร่างกายของเรา เช่น มือ แขน ขา หรือสามารถประดิษฐ์ขึ้นจากวัสดุที่บแสงที่หลากหลาย เช่น หนัง กระดาษ หรือเศษวัสดุที่มีรูปร่างที่จะทำให้เงาที่เราต้องการ นอกจากนั้นเราสามารถเพิ่มลวดลายของหุ่นเงาให้สวยงามยิ่งขึ้นด้วยการฉลุลายให้เป็นช่อง และเพิ่มสีสันด้วยการปะกระดาษแก้วสีซึ่งเป็นวัสดุโปร่งแสงจะทำให้หุ่นเงามีความสวยงามและเห็นลายละเอียดของหุ่นเงาชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหุ่นเงา

มีผู้ทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหุ่นเงาทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายท่าน ดังนี้
งานวิจัยในประเทศ

ชลจิวิค (ณัฐวดี ศิลากรณ์. 2556: 44; อ้างอิงจาก Zuljevic. 2005: 37-44) ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนเด็กปฐมวัยที่ใช้การใช้หุ่นในห้องเรียน ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในด้านการอ่าน การพูด และทักษะทางการสื่อสารเพิ่มขึ้นด้วย

เฉิน ชู มิน (Chen, Shu-Min .2009: 59-79) ทำการศึกษามุมมองของเด็กเกี่ยวกับเงาเด็กเล็กๆ นั้นมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์จำนวนมากในชีวิตประจำวันของพวกเขา และ “เงา” ก็เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็ก เด็กๆ อาจใช้เงาในการสร้างความรู้ผ่านประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของพวกเขา การวิจัยครั้งนี้ใช้เด็กจำนวน 32 คน เป็นเด็กอายุ 4 ปี ครึ่งหนึ่ง อีกครึ่งหนึ่งเป็นเด็กอายุ 5 ปี ซึ่งถูกสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลสองครั้ง เกี่ยวกับมุมมองและความเข้าใจของเงา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้ภาพประกอบ การอธิบายด้วยวาจาและนำมาวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นไปที่ห้าแง่มุมของความคิดของเด็กเกี่ยวกับเงา คือ ที่มาของแสง จุดกำเนิดเงา รูปร่างของเงา ขนาดของเงา และความเข้มของเงา ซึ่งเด็กอายุ 5 ปีมีนัยสำคัญที่ดีในการทำให้เกิดเงา ทำให้เกิดรูปร่างเงา ขนาดของเงา อีกทั้งยังสามารถให้คำอธิบายที่มีเหตุผลในการเลือก มากกว่าเด็กอายุ 4 ปี เด็ก 5 ปีแสดงความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง “เงา” ได้ดีกว่า การค้นพบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการศึกษานี้คือการที่เด็กเล็กมีความเข้าใจความซับซ้อนของเงา

อลิซ เดลเซอริส และคณะ (Delserieys, A; et al. 2013: 5-13) ศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการเกิดและก่อตัวของเงา การวิจัยครั้งนี้เกิดจากการตั้งคำถามว่า เด็กปฐมวัย(อายุ 5-6ปี) สามารถเข้าใจและทำกิจกรรมเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ได้ตั้งแต่อายุยังน้อยหรือไม่ โดยจุดมุ่งหมายของงานวิจัยครั้งนี้คือ การเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กเล็ก อีกทั้งยังสนับสนุนและให้ความสำคัญของวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนอนุบาล การวิจัยนี้นำเสนอเกี่ยวกับประสิทธิผลของการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเกิดและการก่อตัวของเงาโดยใช้ประชากรในการวิจัยเป็นเด็กนักเรียนในโรงเรียนอนุบาล 2 แห่งในประเทศฝรั่งเศส (จำนวนเด็กในการวิจัยทั้งหมด 33 คน) วัตถุประสงค์เพื่อนำเอาวิทยาศาสตร์แทรกเข้าไปในการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติระดับปฐมวัยที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจในเรื่องของการก่อตัวของเงาและการเกิดเงาได้ ซึ่งการวิจัยรูปแบบนี้เคยได้รับการพิสูจน์มาแล้วโดยครูสายวิทยาศาสตร์ในประเทศกรีซ การวิจัยนี้ดำเนินการโดยครูผู้มีประสบการณ์ชาวฝรั่งเศสสองท่าน ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าการนำเอาวิทยาศาสตร์แทรกเข้าไปในการเรียนการสอนระดับปฐมวัยนั้นส่งผลเชิงบวกต่อเด็ก แต่ยังคงมีความแตกต่างที่อยูในความคืบหน้าทางการเรียนรู้ทางด้านการเกิดและการก่อตัวของเงาของเด็กแต่ละคน

คาร์กานาก้า (Caganaga, C. K. and Kalmis, A. 2015: 1-9) ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการใช้หุ่นในการสอนเด็กในโรงเรียนอนุบาลในประเทศไชปรัส ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาว่าหุ่นสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กอย่างไร โดยใช้วิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือเด็กอนุบาลวัย 5 ปี จำนวน 20 คน โดยใช้หุ่นเป็นสื่อในการสอนภาษาอังกฤษ และได้ทำการสังเกตการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์ครูอนุบาล 2 คนเกี่ยวกับการใช้หุ่นเป็นสื่อในในห้องเรียนภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่าหุ่นนั้นมีส่วนร่วมและสร้างแรงจูงใจให้กับเด็กในการเรียนรู้ หุ่นเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษในห้องเรียน

จากการวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหุ่นงา่นั้นยังพบไม่มาก แต่มีงานวิจัยที่ใช้การเล่นเงาเป็นส่วนหนึ่งแทรกเข้าไปในการเรียนการสอนในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ระดับปฐมวัย โดยใช้เงาเป็นสื่อให้เด็กสร้างความรู้ผ่านประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นสื่อการสอนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหุ่นงาก็คือ หุ่น มีงานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้หุ่นเป็นสื่อการสอนเด็กปฐมวัย การใช้หุ่นเป็นสื่อนั้นพบว่าหุ่นสามารถสร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในด้านการอ่าน การพูด และทักษะทางการสื่อสารเพิ่มขึ้นด้วย

งานวิจัยในประเทศ

สุวิทย์ ก้องฮา (2532: 34-36) ทำการศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติและการเชิดหุ่นตะลุง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 60 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน โดยวิธีสุ่มอย่างง่ายให้กลุ่มทดลองที่ 1 ศึกษาจากการดูการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มทดลองที่ 2 ศึกษาจากการดูการเชิดหุ่นตะลุง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการสอนวิชาจริยศึกษาเรื่องความซื่อสัตย์ที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติและการเชิดหุ่นตะลุง บทการแสดงบทบาทสมมติและบทการเชิดหุ่นตะลุง การเชิดหุ่นตะลุง และแบบทดสอบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์จำนวน 20 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนจริยศึกษาโดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติและการเชิดหุ่นตะลุง มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการแสดงบทบาทสมมติมีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการแสดงเชิดหุ่นตะลุง ทั้งนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการแสดงบทบาทสมมติและนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการแสดงเชิดหุ่นตะลุง มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดวงจันทร์ หนูทอง (2533: 82-85) ทำการศึกษาผลของการใช้แม่แบบหุ่นตะลุงที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญมิตรภาพ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวน 24 คนโดยสุ่มจากนักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำกว่าพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่ 3 ลงมาแล้วแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ทดลองคือ แบบสอบถามการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ โปรแกรมการสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และโปรแกรมการสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า

1. การสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2. การสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือเรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับหุ่นเงานั้นในประเทศไทยยังพบน้อยมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอลำดับถึงงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการสอนที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้พัฒนาอีกทางหนึ่งคือ การขีดหนังสือหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหุ่นเงา ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยได้ เพราะการใช้สื่อการสอนอย่างเช่น หุ่นเงานั้นสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กที่ภาพเป็นตัวกระตุ้นความสนใจให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการและกระตุ้นการสื่อสารของเด็กทั้งการฟังและการพูด ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้หุ่นเงาเพื่อศึกษาความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา

2.1 ความหมายของภาษา

ภาษามีความหมายแตกต่างกันออกไป เป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารด้วยวิธีการหลายรูปแบบ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของภาษาไว้ ดังนี้

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 201) กล่าวว่า ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันด้วยวิธีการหลายรูปแบบ ซึ่งวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือการพูดและการเขียน ซึ่งการพัฒนาทักษะดังกล่าวช่วยให้เด็กเข้าใจ และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2541: 1-2) กล่าวว่า ภาษา หมายถึง เครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ประกอบด้วยการติดต่อ ระเบียบของการติดต่อ สัญลักษณ์ที่ใช้แทนความคิดและความเข้าใจในลักษณะของการติดต่อนั้น

วิทยากร เขียงกุล (2548: 142) กล่าวว่า ภาษา หมายถึง เครื่องมือในการให้และรับข้อมูลเพื่อสื่อความหมายถึงความรู้ ความเข้าใจ และความต้องการ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เจตคติ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

บรอมีลี (ภัทรดรา พันธุ์สีดา. 2551: 11; อ้างอิงจาก Bromley. 1998) กล่าวว่า ภาษา หมายถึงระบบสัญลักษณ์ซึ่งถ่ายทอดความหมายประกอบด้วยเสียงและตัวพิมพ์ ในระดับปฐมวัยแบ่ง ภาษาออกเป็น 2 ประการ ประการแรกคือ ภาษา หมายถึง ภาษาวาจาหรือการติดต่อสื่อสารด้วยการ พูดและการฟัง ประการที่ 2 คือการรู้หนังสือ หมายถึง การอ่านและการเขียนหรือการสื่อสารผ่าน ตัวพิมพ์

รวีวรรณ รุ่งไพรวลัย (2551: 162) กล่าวว่า ภาษา (language) คือรหัสที่คนในสังคมใช้ ร่วมกันเป็นระบบเป็นสิ่งที่แทนความคิดของคนโดยการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ที่สร้างโดยเจ้าของ ภาษา มีกฎเกณฑ์หรือไวยากรณ์ที่ควบคุมกำหนดการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ สิ่งสำคัญของภาษา คือ ผู้ส่ง และผู้รับภาษาต้องใช้รหัสที่เข้าใจกันได้ การสื่อความหมายจึงเกิดขึ้น

วรรณ โสมประยูร (2553: 11) กล่าวว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิดและความเข้าใจที่ มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน คนแต่ละชาติใช้ภาษาในการสื่อความหมายเพื่อให้เข้าใจ กันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ผู้เขียนกับผู้อ่าน เมื่อเกิดความเข้าใจขึ้นได้ก็หมายความว่า ภาษาได้ทำ หน้าที่แล้วและมีคุณค่าของความเป็นภาษาได้อย่างสมบูรณ์

กาญจนา นาคสกุล (2556: 6) กล่าวว่า ภาษาหมายถึงสิ่งที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ อาจจะเป็น อะไรก็ได้เท่าที่มนุษย์กำหนดขึ้นเพื่อใช้สื่อสารกัน ภาษาตามความหมายนี้จึงกินความกว้างขวางและ คำขยายได้มากมายเช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ซึ่งมีผู้เรียกว่า วจนภาษา รวมทั้งภาษาใบ้ ภาษา เจริบ ภาษาท่าทาง เครื่องหมาย สัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งเรียกกันว่า อวจนภาษา

สรุปความหมายของภาษาว่า ภาษา คือ สัญลักษณ์ที่คนใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ช่วย ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความเข้าใจระหว่างกัน รวมทั้งเป็น เครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ประกอบด้วยทักษะ 4 ประการ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

2.2 ความสำคัญของภาษา

ส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่สำคัญคือ ภาษา เป็นเครื่องมือในการสื่อ ความหมายที่สำคัญของมนุษย์ และเป็นเครื่องมือที่ใช้ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไว้ดังนี้

วรารณ รักริฉัย (2533: 77) กล่าวถึงความสำคัญของภาษาว่า ภาษานั้นมีความสำคัญกับ เด็กมาก เพราะการอยู่ในสังคมเด็กจะต้องสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ความพร้อมในด้านภาษา คือ ความพร้อมในการพูด การฟัง (การเข้าใจ) การอ่าน และการเขียน

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 201) กล่าวว่าภาษาช่วยให้เด็กรับรู้ข้อมูลต่างๆ เมื่อเด็กรับรู้ผ่าน ทางภาษาเด็กต้องทำความเข้าใจและพยายามตอบสนองอย่างเหมาะสม เด็กเรียนภาษาไปพร้อมกับ การเรียนคำศัพท์และความคิดรวบยอด เมื่อรู้คำศัพท์มากขึ้นก็ทำให้รู้จักคำอื่นได้งานและสะดวกขึ้น จากการเรียนรู้ความคิดรวบยอดอย่างง่าย ๆ นำไปสู่ความคิดรวบยอดที่ซับซ้อนขึ้น ทำให้เด็กเข้าใจ

และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ความสามารถในการใช้ภาษาจึงเป็นกุญแจสำคัญเปิดทางไปสู่ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา พัฒนาชีวิต และช่วยปรับตัว

ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2539: 214-215) กล่าวว่า ภาษามีความสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. เด็กสามารถใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการสังคมประกิต (Socialization)

2. เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นคำพูดที่เกิดขึ้นภายในรูปแบบของการคิดและในระบบสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาในระดับต่อไป

3. ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก ดังนั้นเด็กจึงไม่ต้องอาศัยการจัดกระทำกับวัตถุจริง ๆ เพื่อแก้ปัญหา เด็กสามารถสร้างจินตนาการในสมองซึ่งก่อให้เกิดการทดลองขึ้น เด็กสามารถจินตนาการถึงวัตถุ เด็กสามารถทำการทดลองในสมองและทำได้เร็วกว่าการจัดการกระทำกับวัตถุนั้นจริง ๆ

โซอง (นิตยา คชภักดี. 2543: 41; อ้างอิงจาก Cheong. 1983: 2) กล่าวว่าเด็กใช้ภาษาในการทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมอย่างมีความหมาย ผู้คนเรียนรู้ภาษาซึ่งกันและกันโดยมีภาษาเป็นสื่อกลาง ภาษาช่วยให้มนุษย์สามารถถ่ายทอดความคิดที่เป็นนามธรรมได้ ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ ทั้งการทำความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ดังนั้นภาษาจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเรียนรู้

ฮอลิเดย์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2551: 10-11; อ้างอิงจาก Halliday. 1975: 17-21) กล่าวถึงความสำคัญของภาษาในแง่ของการใช้ภาษาของเด็กเพื่อสื่อความต้องการต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ว่า เด็กใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสดงความต้องการ ใช้ภาษาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่นโดยเฉพาะกับแม่หรือบุคคลใกล้ชิดเป็นการใช้ภาษาเพื่อท้าทายหรือสื่อให้ผู้คนมาสนใจ นอกจากนี้เด็กใช้ภาษาในการแสดงความเป็นตัวตนของเด็กและใช้ภาษาเพื่อค้นหาข้อมูลในรูปแบบของการถามคำถาม และใช้ภาษาเพื่อการคิดและจินตนาการของการเล่นบทบาทสมมติ และสุดท้ายเด็กใช้ภาษาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์

วรณีย์ โสมประยูร (2553: 24) ภาษานับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะภาษาเป็นทั้งมวลประสบการณ์และเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างมนุษย์ ถ้าขาดสื่อสำคัญนี้แล้วมนุษย์คงไม่สามารถรวมกันเป็นสังคมได้ สำหรับทักษะทางภาษาที่มนุษย์ต่างๆ ใช้ติดต่อสื่อสารกันก็คือศิลปะทางภาษา อันได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน มนุษย์อาศัยทักษะทั้ง 4 ประการสร้างเสริมสติปัญญาและความรู้สึนึกคิด พัฒนาอาชีพและพัฒนาบุคลิกภาพรวมทั้งสิ่งอื่นๆ อีกมากมายให้กับตนเองและสังคม ดังนั้นภาษาจึงมีบทบาทและความสำคัญต่อบุคคลทุกคน

สรุปได้ว่า ภาษามีความสำคัญมากต่อมนุษย์ เพราะเป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อความหมาย สื่อความคิด มีความสำคัญต่อการใช้สื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้และก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้คนในสังคม โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยที่ใช้ภาษา

เป็นสื่อแสดงความต้องการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ เราจะสังเกตได้ว่าหากเด็ก ๆ ที่มีพัฒนาการทางภาษาดีนนั้นจะทำให้เห็นถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นมาด้วยไม่ว่าจะเป็นด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน

2.3 องค์ประกอบของภาษา

มีนักการศึกษาได้จำแนกองค์ประกอบของภาษาว่ามีหลายด้าน ดังนี้

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2540: 2-3) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาษานั้นในแง่ของภาษาศาสตร์ หมายถึง ระบบเสียงที่มีโครงสร้างอย่างมีระเบียบซึ่งมี 3 องค์ประกอบด้วยกันดังนี้

1. ระบบเสียง หรือ สรวิทยา (Phonology) คือเสียงทั้งหลายที่มีอยู่ในภาษา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงเสียงสูงต่ำ การลงน้ำหนัก ความสั้นยาวของเสียง จำนวนหน่วยเสียงที่มีความหมายโดยเป็นหน่วยย่อยที่สุดในระบบเสียง

2. ระบบคำ หรือ วจวิภาค (Morphology) คือการประกอบเสียงเข้าเป็นคำ หรือกลุ่มเสียงโดยมีทั้งประเภทอิสระได้แก่พวกคำที่ปรากฏตามลำพังได้โดยมีความหมายอยู่ในตัว เช่นคำพยางค์เดียวในภาษาไทย และประเภทไม่อิสระได้แก่คำที่ไม่ปรากฏตามลำพังจะต้องอยู่รวมกันอย่างน้อยสองหน่วยขึ้นไป มักใช้เติมหน้าหรือต่อท้าย

3. ระบบไวยากรณ์ หรือ วากยสัมพันธ์ (Syntax) คือการประกอบรูปประโยค หรือการนำเอาคำมาเรียงเข้าด้วยกันเป็นประโยค ลักษณะดังกล่าวก็คือไวยากรณ์ของภาษา เป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้ภาษาแต่ละภาษามีความหมายชัดเจนขึ้น

โวเคนลิช คริสตี้ และ อิง (Vukelich, Chritle; & Enz. 2002: 18-21) กล่าวว่าองค์ประกอบของภาษามี 5 ระดับ คือ

1. ระบบเสียง (Phonology) เป็นหน่วยเล็กที่สุดของภาษา เด็กเริ่มเรียนรู้ระบบเสียงจากการให้ความสนใจในความแตกต่างของเสียงเมื่ออายุ 6-8 เดือน

2. ระบบคำพูด (Morphology) เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของความหมายของเสียงในภาษา เด็กนำระบบเสียงมาสร้างเป็นลักษณะคำพูดเมื่ออายุประมาณ 1 ปี

3. การสร้างประโยค (Syntax) เป็นการนำลักษณะคำพูดมาเรียงเป็นประโยคหรือไวยากรณ์ เด็กเริ่มพูดประโยคได้แก่ ประโยคคำสั่ง ประโยคปฏิเสธ และประโยคคำถามเมื่ออายุ 2-3 ปี และเด็กสามารถใช้คำนามและคำสรรพนามได้ถูกต้องเมื่ออายุ 5-7 ปี

4. ความหมาย (Semantics) เด็กรู้ความหมายของคำศัพท์และรู้บริบทในการใช้คำศัพท์ในระยะแรกเด็กใช้คำพูดเดี่ยวแทนประโยคทั้งหมด และเด็กจะสามารถแยกคำออกจากประโยคและเข้าใจความหมายในลักษณะรูปธรรมได้เมื่ออายุ 2-7 ปี

5. การใช้ภาษา (Pragmatics) เด็กสามารถเรียนรู้การใช้ภาษาอย่างเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและบริบทของสังคม ซึ่งเด็กต้องอาศัยการพัฒนาการเรียนรู้ระบบเสียง ลักษณะคำพูด การสร้างประโยค และความหมายมาก่อนที่จะเข้าใจการใช้ภาษา

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของภาษานั้นมีหลายระดับ เริ่มตั้งแต่หน่วยย่อยที่สุด เรียกว่าระบบเสียง ไปจนประกอบเสียงที่ได้ยินเข้าเป็นคำที่มีความหมาย เรียกว่าระบบคำพูด แล้วนำคำมาเรียงเข้าด้วยกันเป็นการสร้างประโยค หลังจากนั้นจึงเกิดการสื่อความหมายเพราะเข้าใจคำที่อยู่ในบริบท ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และใช้ภาษาอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ การจัดการเรียนการสอนในด้านภาษาให้แก่เด็กปฐมวัยนั้นควรเน้นให้เด็กฟังเสียง และการสื่อความหมายออกมาโดยการกระตุ้นให้เด็กพูด

2.4 พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีลำดับขั้นตอนของการเจริญงอกงามเหมือนกันแต่อัตราและประสิทธิภาพของพัฒนาการนั้นอาจแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาไว้ ดังนี้

ภนเนตร ธรรมบวร (2544: 114 – 115) กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี ว่าเด็กแรกเกิด ปกติจะไม่ออกเสียง จะทำเสียงร้องให้ สะอึก จาม เรอ เด็กอายุ 5 - 6 สัปดาห์ จะเริ่มทำเสียง เล่นเสียงโดยเฉพาะถ้ามีคนเล่นด้วย หลอกล่อ เด็กอายุ 3 เดือน ชอบเล่นเสียงและจะทำเสียงตามผู้อื่น หยุดนิ่งขณะที่ผู้อื่นทำเสียงพูดด้วย เด็กอายุ 6 เดือน ชอบหัวเราะและส่งเสียง ถ้ามีคนมาเล่นด้วย ถ้าไม่พอใจก็ร้องกรี๊ดกราดชอบเล่นเสียงและออกเสียงเป็น “เกอ” “เลอ” เป็นต้น เมื่อเด็กอายุ 9 เดือน จะชอบเลียนเสียงผู้ใหญ่ ชอบเลียนเสียงเป็นคำ เช่น หม่า หม่า โดยการออกเสียงซ้ำๆ บ่อยๆ และเด็กอายุ 1 ปี เริ่มเข้าใจความหมายของคำ เช่น ส่งให้แม่ และออกเสียงคำที่มีความหมายได้ 1 - 2 คำ เช่น “แม่” “ป๊าย บาย” พูดได้ประมาณ 6 – 20 คำ เมื่อเด็กอายุ 2 ปี เด็กพูดได้ประมาณ 50 คำ และบางทีก็พูดเป็นประโยคสั้นๆ ได้ เริ่มใช้คำแทนตนเอง เริ่มตั้งคำถามและเข้าใจเรื่องที่ผู้อื่นพูดด้วย เมื่อเด็กอายุ 3 ปี เด็กจะรู้จักคำศัพท์มากขึ้น นับเลขได้ บอกความต้องการได้ เด็กอายุ 3.5 – 4 ปี เด็กพูดมากขึ้นและมีคำศัพท์ใหม่ๆ พูดประโยคยาวๆ ได้มากขึ้นฟังนิทานได้ 20 นาที เด็กอายุ 4 – 5 ปี เด็กจะมีคำศัพท์ได้ประมาณ 1,550 – 1,900 คำ บอกชื่อและนามสกุลตนเองได้ รู้จักเพศของตนเอง ชอบแต่งประโยคโดยใช้คำต่างๆ ชอบใช้คำถาม ทำไม เมื่อไหร่ อย่างไร และสนใจความหมายของคำต่างๆ และเด็กอายุ 5 – 6 ปี เด็กจะสามารถพูดได้คล่องและถูกหลักไวยากรณ์แต่ยังออกเสียงพยัญชนะบางตัวไม่ชัดเจน เช่น ส ว ฟ เริ่มสนใจคำใหม่ๆ และพยายามค้นหาความหมายของคำนั้นๆ จำคำศัพท์ได้ถึง 2,200 คำ บอกชื่อ ที่อยู่ อายุ และวันเกิดของตนเองได้ ชอบท่องหรือร้องเพลงและเนื้อร้องที่มีคำสัมผัสกัน หรือ โฆษณาทางทีวี

วรรณิ โสมประยูร (2553 : 68-72) ได้จำแนกพัฒนาการทางภาษา ตั้งแต่อายุแรกเกิด ถึง 6 ขวบ ไว้ดังนี้

1. พัฒนาการทางภาษาของวัยทารก (อายุแรกเกิด –1 ขวบ) ได้แก่ การร้องไห้ของเด็กแรกเกิดเป็นการร้องอย่างไม่มีตั้งใจ หรือเป็นเพียงกิริยาสะท้อนเท่านั้น การร้องไห้ของทารกไม่ได้สื่อความหมายเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถเข้าใจกันได้ นอกจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจะพยายามเข้าใจกันเอาเอง การร้องไห้หรือการทำท่าทางของทารกจึงยังไม่เรียกว่าภาษา ลักษณะเหล่านี้เป็นเพียงต้นกำเนิดของภาษา โดยพัฒนาการของทารกจะพัฒนาจากการร้องไห้มาเป็นการแสดงความรู้สึกยิ้ม หัวเราะ ใช้ปากบ่นแบบไม่เป็นภาษา หรือทำเสียงอ้อแอ้ในคอ เด็กจะเริ่มคุ้นและทำความเข้าใจภาษาไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเลียนเสียงได้และสามารถเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำให้ผู้ฟังเข้าใจจึงจัดว่าเป็นภาษา ซึ่งขณะนั้นอายุอาจครบ 1 ขวบพอดี และตามปกติแล้วเด็กผู้หญิงจะพูดได้เร็วกว่าเด็กผู้ชาย สำหรับพัฒนาการทางภาษาของทารกในช่วงแรกเกิดจนกระทั่งอายุครบ 12 เดือนเต็มนี้ อาจสังเกตพบพฤติกรรมต่างๆ ได้คือเด็กอายุ 1 เดือน รู้จักจ้องมอง เมื่อเข้าสู่อายุ 1-2 เดือนทำเสียงสระบางสระ เช่น อา อุ ได้ อายุ 2-4 เดือนทำเสียงอ้อแอ้ อ้อ ได้ พออายุ 4 เดือนเด็กเริ่มแสดงอาการจำหน้าแม่ได้โดยการยิ้ม เมื่อเด็กอายุ 5-6 เดือนเริ่มทำเสียงแสดงความพอใจ อายุ 6-9 เดือนทำเสียงในคอตอบโต้เสียงที่คุ้นเคย ยื่นมือไขว่คว้าเขี่ยจับและสามารถปรับตัวเข้ากับคำพูดบางคำได้ เช่น “ยิ้มหวาน” เด็กอายุ 9-10 เดือนเริ่มหัดเลียนเสียงผู้อื่นพูด และเมื่อเด็กอายุ 9-12 เดือนจะเริ่มเข้าใจคำ 2-3 คำและพยายามจะพูดคำเหล่านั้น เช่น มา-มา, दा-दा รวมทั้งสามารถทำตามคำสั่งง่ายๆ ได้เช่น “นอนลง”

2. พัฒนาการทางภาษาของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 1-6 ขวบ) มีดังนี้

2.1 เด็กอายุ 1-1 ขวบครึ่ง เริ่มพูดเป็นประโยคโดยใช้คำเดียวกันก่อน และใช้ท่าทางประกอบเช่น“ขอ” แล้วชี้ไปยังสิ่งที่ต้องการเริ่มหัดใช้คำพูดและพูดได้ประมาณ 10 คำ แต่มักไม่รู้เรื่องนอกจากผู้ใกล้ชิด

2.2 เด็กอายุ 1 ขวบครึ่ง –2 ขวบการออกเสียงจะเริ่มชัดเจนขึ้นและสามารถเรียกสิ่งของที่คุ้นหูบ่อยๆ เช่น แม่มา อยู่ที่นี่

2.3 เด็กอายุ 2 ขวบ เริ่มรู้จักพูดคำว่า “ไม่” เรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของบางอย่างได้พูดประโยคธรรมดาได้ แต่มักไม่สมบูรณ์มีคำนามและคำกริยาเช่น ขอล้วน แม่มา หนูขอมนม ใช้คำพูดได้ประมาณ 30 คำ

2.4 เด็กอายุ 2-3 ขวบพูดได้ประโยคละ 3-4 คำรู้จักคำประมาณ 300-400 คำชอบพูดคำซ้ำๆ และเริ่มติดอ่างชอบดูรูปภาพสวยๆ และเริ่มสนใจฟังนิทาน เรื่องสั้นรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และชอบซักถามเริ่มรู้จักใช้คำกริยา สรรพนาม กริยาวิเศษณ์ และอื่นๆ

2.5 เด็กอายุ 3-4 ขวบ พูดประโยคได้ยาวและพูดได้ชัดเจนขึ้น บางครั้งก็พูดคนเดียวหรือพูดกับของเล่นรู้จักศัพท์เพิ่มขึ้นถึงประมาณ 1,000 คำและเริ่มนับเลขได้ใช้คำพูดแสดงออกทางอารมณ์ได้ และทำเสียงเพลงได้เริ่มอยากอ่านหนังสือและชอบฟังนิทาน ถ้าเข้าโรงเรียนอนุบาลก็จะเริ่มหัดเขียน เช่น เขียนชื่อตัวเอง และ วาดรูปต่างๆ

2.6 เด็กอายุ 4 ขวบ พุดมาก และชอบพุดอวดความสามารถของตัวเองพุดเป็นประโยคได้สมบูรณ์ขึ้น และรู้คำศัพท์ประมาณ 1,500 คำรู้จักใช้คำสรรพนามแทนตัวเองในการพุดเป็นประโยคชอบถามคำถามต่างๆ และต้องการคำอธิบายโดยละเอียดชอบดูการ์ตูนจำตัวอักษรและตัวเลขได้บ้างชอบฟังนิทานหรือเรื่องเล่า และชอบเล่าเรื่องของเพื่อนๆ เขียนรูปภาพต่างๆ ได้บ้างและรู้ความหมาย

2.7 เด็กอายุ 5 ขวบ พุดจาชัดเจนขึ้นมาก แต่ออกเสียงตัว ร ล ยังไม่ชัดเจนในรายละเอียดของคำศัพท์ต่างๆ รู้จักมีเหตุผลมากขึ้นเริ่มทราบความหมายของ วัน เดือน ปี นับเลขได้มากขึ้น เริ่มอ่านคำง่าย ๆ ได้สนใจฟังนิทานเกี่ยวกับสัตว์เลื้อยหรือเด็กๆ ด้วยกันสนใจรูปภาพสวยๆ และชอบหนังสือที่ภาพประกอบมากๆ จำชื่อของตนได้ และเขียนชื่อตัวเองตามตัวอย่างได้เข้าใจอักษรบางคำ เช่น เย็น ร้อน หยุดเริ่มมองเห็นความสำคัญของสิ่งของและภาพเริ่มเข้าโรงเรียน

2.8 เด็กอายุ 6 ขวบเข้าโรงเรียน รู้จักใช้ภาษาอย่างมีความคิดฟังคำศัพท์ที่รู้เรื่อง และรู้จักประโยคพุดได้หลายรูปแบบบรรยายรูปภาพ และเติมสิ่งที่ขาดไปจากรูปภาพได้ รู้จักความหมายของฤดู เช่น หนาว ร้อน หน้าฝนอ่านหนังสือสำหรับเด็กๆ เป็นบ้าง และจำคำบางคำได้เขียนประโยคสั้นๆ ได้

จากการศึกษาสรุปได้ว่าพัฒนาการทางภาษาของเด็กจะเพิ่มขึ้นตามระดับอายุและประสบการณ์ การแสดงออกทางภาษาของเด็กเริ่มจากหน่วยย่อยที่สุดของเสียง ที่ได้รับการฟังเสียงและการฝึกออกเสียงซ้ำๆ เมื่อเด็กเริ่มเปล่งเสียงที่มีความหมายจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษามากขึ้น ทั้งด้านการรับรู้และจดจำจำนวนคำศัพท์ การเข้าใจความหมาย และการสร้างประโยคจนนำไปสู่การพัฒนาด้านภาษาในขั้นที่สูงขึ้นต่อไป

2.5 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

การที่เด็กจะเรียนรู้ด้านการพุดนั้น ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย (ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. 2540: 5-10) ดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจภาษาที่ผู้อื่นพุด ความสามารถที่จะเข้าใจคำพุดของผู้อื่นต้องอาศัยความรู้ศัพท์ต่างๆ เป็นพื้นฐาน เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่เรียนภาษาต่างประเทศก็ต้องรู้ศัพท์มากพอควรจึงจับความได้ เด็กก็เช่นกันเด็กอาจเข้าใจท่าทาง การกระทำ แต่อาจไม่เข้าใจคำ ประโยคที่พุด ในการพัฒนาความเข้าใจนั้นเด็กจะมีการตอบสนองต่อทั้งลีลาการพุดและสำเนียงที่เขาได้ยินในสภาพการณ์ต่างๆ เด็กจะเรียนรู้ความหมายของคำจากสถานการณ์ จากท่าทาง เช่น การยิ้ม สัมผัสเสียงที่พุด

2. การเรียนรู้คำศัพท์ พิจารณาได้ 2 ด้านคือ

2.1 คำศัพท์ทั่วไป ได้แก่คำที่มีความหมายทั่วไปและใช้ได้หลายกรณีแล้วแต่สถานการณ์ เช่น คน สวย ไป เด็กจะเรียนคำศัพท์ทั่วไปก่อน และจะเรียนรู้คำศัพท์ที่มีประโยชน์ต่อตัวเองมากที่สุดและสามารถเข้าใจได้ก่อน เช่น ชื่อคน ชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งของ แล้วเรียนรู้ส่วนต่างๆ ของ

ภาษาพูดหลังสุด ต่อมาก็เรียนรู้คำเรียกแทนบุคคลหรือสิ่งของที่อยู่แวดล้อมเช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ขึ้นต่อไปก็เรียนรู้คำกริยาโดยเฉพาะคำกริยาที่ใช้แทนท่าทาง ในด้านจำนวนคำศัพท์ของเด็กวัยต่างๆ มักขึ้นอยู่กับสติปัญญาความเฉลียวฉลาดของเด็ก โอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้

2.2 ศัพท์เฉพาะ ได้แก่คำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงและใช้ในบางสถานการณ์เท่านั้น ซึ่งในวัยเด็กตอนต้นเป็นระยะที่เด็กมุ่งพัฒนาการกับคำศัพท์ทั่วไป เมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่วัย 3 ปีขึ้นไป คำศัพท์เฉพาะต่างๆ จึงเริ่มมีบทบาทควบคู่ไปกับการใช้คำศัพท์ทั่วไป ซึ่งคำศัพท์เฉพาะจะมีพัฒนาการไปตามวัย คือ คำศัพท์ประเภทลงตาเป็นการเลือกใช้คำที่เด็กต้องใจ และเด็กอาจไม่มีความหมาย คำศัพท์แสดงจรรยาบรรณได้แก่คำว่า ขอขอบคุณ ขอโทษ สวัสดี ฯลฯ คำศัพท์ที่เกี่ยวกับสี คำศัพท์เกี่ยวกับตัวเลข คำศัพท์เกี่ยวกับเวลา คำศัพท์เกี่ยวกับเงิน ศัพท์แสลง

3. การสร้างประโยค เมื่อเด็กเริ่มพูดเป็นประโยคก็มักเอาคำมาต่อกัน เด็กเล็กๆ จะเพิ่มความยาวของประโยคโดยการใช้ “และ” มาเชื่อม ความยาวและลักษณะของประโยคที่ใช้จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลทุกระดับอายุ เด็กฉลาดที่มาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมักใช้ประโยคซับซ้อนมากกว่าเด็กที่ไม่ฉลาดหรือมาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ นอกจากนี้เด็กผู้หญิงมักมีความสามารถในการสร้างประโยคเหนือกว่าเด็กผู้ชายในทุกๆ ระดับอายุ

4. การออกเสียง เด็กจะพูดเลียนเสียงตามที่ตนได้ยิน ดังจะเห็นได้ว่าเด็กจะพูดภาษาได้ตามลักษณะที่ตนได้ยินจากสิ่งแวดล้อม โดยปกติแล้วเด็กหลังวัย 3 ขวบ จะออกเสียงชัดขึ้นแต่มีบางคนยังคงออกเสียงบางเสียงไม่ชัด เช่น “พ่อ-บ้อ” “ช้าง-ช้าง” เป็นต้น แต่หลังจาก 5-6 ปีไปแล้วอาการพูดแบบนี้จะค่อยๆ หดไป การพูดชัดจนแค่ไหนขึ้นอยู่กับอัตราส่วนในการพัฒนาของอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง ซึ่งมักจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล โดยทั่วไปการที่เด็กได้รับคำแนะนำช่วยเหลือจากพ่อแม่ผู้ใกล้ชิดจะทำให้เด็กสามารถพูดได้ชัดเจนขึ้น

เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการทางภาษาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งทางด้านความสมบูรณ์ทางร่างกาย ประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์ที่เด็กได้รับ ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางภาษาจำแนกได้ดังนี้ (กุลยา ตันติผลชีวะ. 2551:140-141)

1. ความพร้อมทางด้านร่างกาย การออกเสียงของเด็กต้องอาศัยความพร้อมของอวัยวะในการเปล่งเสียงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีความพร้อมทางกายเด็กเริ่มเล่นเสียงเมื่ออายุขวบแรก เสียงที่ออกได้ครั้งแรกมาจากเสียงของความคุ้นเคย เช่น เรียกคำว่า แม่ และต่อไปเด็กจะเลียนแบบการออกเสียงแอ เรียนรู้คำศัพท์ต่างๆ คำแรกๆ ที่เด็กคิดได้และรู้ความหมาย เป็นคำที่เด็กใช้มากหรือได้ยินบ่อย ในระยะแรกเด็กอาจฟังจนคุ้นก่อนแล้วจึงออกเสียงภาษาคู่ด้วยการลองผิดลองถูก ถ้าได้รับการสนองตอบว่าถูกเกิดเป็นการรับรู้ หากการพูดนั้นได้รับการเสริมแรงด้วยเด็กจะใช้การพูด การฟังนี้อย่างพอใจและเพลิดเพลิน ซึ่งการพัฒนาภาษาจะดีขึ้น การมีปฏิสัมพันธ์ การถามตอบ ช่วยให้เด็กรู้ระเบียบภาษา

2. ความพร้อมทางสติปัญญา เด็กบางคนสามารถเรียนภาษาได้เร็ว มีความสามารถในการรับรู้จำแนกภาพตัวหนังสือและเสียง ประกอบการคิดอย่างมีเหตุผล เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการรู้ภาษาโดยมักเรียนรู้การใช้ภาษาของตนเองทั้งทางด้านความหมาย ประโยค และเสียงจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (หรรษา นิลวิเชียร. 2535: 206) การเข้าใจความหมายภาษาที่ใช้พูดและคำศัพท์ของเด็กจะยากง่ายขึ้นอยู่กับชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางภาษาที่เด็กได้รับ ที่สำคัญเด็กจะใช้คำศัพท์และสำเนียงภาษาเหมือนกับสิ่งที่เด็กคุ้นเคย

3. ความพร้อมทางสิ่งแวดล้อม การพัฒนาภาษาของเด็กต้องเกิดจากการกระตุ้นของสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ โอกาสทางภาษามีผลต่อเด็กมาก เด็กต้องเรียนรู้ความหมายของภาษาจากผู้ใหญ่และต้องการฝึกปฏิบัติ ซึ่งปัจจัยร่วมที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็กประกอบด้วย ตำแหน่งในครอบครัว เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ การใช้ภาษาของผู้เลี้ยงดูเด็ก การมีปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับผู้ใหญ่

4. แรงจูงใจให้ใช้ภาษา แรงจูงใจเป็นแรงขับให้คนเกิดการกระทำและตอบสนองในแง่ทฤษฎีสิ่งจูงใจ เชื่อว่าสิ่งจูงใจทางบวกจะเป็นตัวสร้างแรงจูงใจที่มีประสิทธิภาพมากทำให้คนตอบสนองและกระทำในสิ่งนั้นๆ (Roediger. LII. et.s. 1984: 417) การพัฒนาภาษาของเด็กพบว่าภาษาสามารถพัฒนาได้ดีในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีการยอมรับและให้กำลังใจ

สรุปได้ว่าพัฒนาการทางภาษาของเด็กจะพัฒนาได้นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายปัจจัย ซึ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลและส่งผลให้เด็กเกิดพัฒนาการทางภาษาที่ดีขึ้นอยู่กับความพร้อมทางด้านร่างกาย คืออวัยวะในช่องปากที่จะใช้เปล่งเสียงต้องพัฒนาอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ความพร้อมทางสติปัญญาและความฉลาดของเด็กแต่ละคนก็มีผลในการเรียนรู้ด้านภาษา รวมทั้งสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก และการได้รับการกระตุ้น แรงจูงใจจาก พ่อ แม่ หรือผู้ที่เลี้ยงดูก็มีอิทธิพลสำคัญในการช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาการด้านภาษาเช่นกัน

2.6 แนวทางในการส่งเสริมภาษาของเด็กปฐมวัย

แนวทางส่งเสริมการจัดประสบการณ์ด้านภาษาให้แก่เด็กปฐมวัยนั้นสามารถบูรณาการได้อย่างหลากหลาย การสอนศิลปะภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นการเตรียมความพร้อมในการสื่อสารโดยให้เด็กเรียนรู้พื้นฐานของภาษาจากการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมภาษา ซึ่งนักการศึกษาได้แนะแนวทางในการส่งเสริมภาษาของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 233-234) ได้แนะแนวทางประกอบการสอนภาษาในชั้นเรียนเด็กปฐมวัยดังนี้

1. การใช้มือและนิ้วประกอบการท่องบทร้อยกรอง ประกอบการร้องเพลง และประกอบการเล่านิทาน เช่น เพลงแมงมุมลาย เป็ดน้อยอาบน้ำ เป็นต้น
2. ละครสมมุติ เด็กแสดงท่าทางและบทบาทตามเรื่องราวที่ได้ฟังจากการเล่า หรือการอ่านของครู

3. การใช้หุ่น หุ่นที่สร้างขึ้นจากวัสดุหลากหลายชนิด เช่น หุ่นนิ้วมือ หุ่นถุงมือ หุ่นกระบอก หุ่นเงาหรือหนังตะลุง ฯลฯ โดยครูทำเองด้วยความร่วมมือจากนักเรียน หรือจากที่ซื้อหามาสามารถนำมาประกอบการเล่าเรื่องในช่วงเวลาพัก่อนของเด็กได้ วัสดุที่ใช้ทำหุ่น ได้แก่ ถุงเท้า กระดาษแข็ง ไม้ ผ้าสาหลี่ จานกระดาษ เชือก ฯลฯ เด็กจะได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการฟังตลอดพัฒนาการใช้ภาษาอย่างถูกต้องด้วย

4. แผ่นป้ายสาหลี่ การเล่นนิทานโดยการใช้แผ่นป้ายสาหลี่ จะช่วยฝึกทักษะการฟัง การทำนายเหตุการณ์ การเรียงลำดับ ตลอดจนการช่วยให้เด็กแต่งนิทานขึ้นมาเอง และการใช้ตัวละครที่เป็นรูปธรรมประกอบ

5. การฟังเทปนิทาน เทปเหล่านั้นอาจซื้อมาจากร้านค้า หรืออัดเองโดยครูหรือบุคคลอื่นเป็นผู้เล่า

6. การแต่งเรื่องจากภาพ เด็กๆ จะได้พัฒนาการใช้ภาษาและการเรียนรู้คำศัพท์ที่เพิ่มขึ้น

7. หนังสือเด็ก ครูและผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญในการช่วยให้เด็กรักการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกหาหนังสือที่ดีมีคุณค่า สอดคล้องกับความสนใจ และระดับความยากง่ายเหมาะสมกับวัยของเด็ก ครูและผู้ปกครองควรอ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำ มีการตั้งคำถามและสนทนาเกี่ยวกับตัวละคร หรือเนื้อเรื่องหลังการอ่าน นอกจากนี้ครูอาจให้เด็กจัดทำหนังสือเองทั้งการเขียนเรื่องและวาดภาพประกอบ สำหรับชั้นเด็กเล็ก ครูอาจให้เด็กเป็นผู้เล่าและครูช่วยเขียนให้ตามคำบอก

8. การทำบัตรในโอกาสต่างๆ เช่น บัตรอวยพรปีใหม่ วันเกิด วันแม่ บัตรเชิญ บัตรแสดงความยินดี ฯลฯ โดยที่เด็กเป็นผู้เขียนเอง หรือเด็กบอกให้ครูเขียน

9. การพานักเรียนไปห้องสมุดประชาชน หรือห้องสมุดของสถานศึกษาอื่นๆ ที่ใกล้เคียงตามโอกาส

10. การเชิญวิทยากร ครูอาจเชิญผู้สูงอายุ ผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นๆ ในท้องถิ่นมาอ่านหนังสือ หรือเล่นนิทานให้เด็กฟังตามโอกาส

ฉันทนา ภาคบงกช (2538: 1-2) กล่าวว่า ภาษาสามารถพัฒนาได้ดีในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีการยอมรับและไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กได้มีความก้าวหน้าทางภาษาอย่างรวดเร็วคือ การจัดสภาพแวดล้อมทางภาษาชั้นเรียนและโรงเรียนควรตกแต่งด้วยคำหรือข้อความ ซึ่งเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน รวมทั้งการเล่นของเด็กเปรียบได้กับการทำงานในโลกของผู้ใหญ่ การพัฒนาทางภาษาส่วนมากเกิดจากประสบการณ์จริงจึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้เล่น นอกจากนี้การอ่านเป็นสื่อของการเรียนรู้ควรจูงใจให้เด็กรักการอ่าน เช่น การอ่านนิทานให้ฟัง และการใช้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา เช่น การสื่อข้อความถึงเด็กและข้อความถึงผู้ปกครอง การซื้อสิ่งของ เป็นต้น

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2551: 48) กล่าวว่าวิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะพื้นฐานทางภาษาให้เด็กปฐมวัยมีหลักการในการส่งเสริมว่าการเรียนรู้การพูดของเด็กเกิดจากการเลียนเสียง พัฒนาการทางภาษาเกิดจากการเลียนแบบการมองเห็นและการได้ยิน เด็กจะพูดมากขึ้นเมื่อได้รับการเสริมแรง รางวัล การจัดกิจกรรมควรเปิดโอกาสให้เด็กมีการพูด สนทนา เล่าเรื่อง และโต้ตอบ

กลุยา ตันติผลาชีวะ (2551: 150-151) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาของเด็กจะต้องมีความหลากหลายและกระตุ้นให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาภาษาโดยตรง เช่น การจัดกิจกรรมรักการอ่าน สร้างเสริมนิสัยรักการอ่านหนังสือและการใช้หนังสือ กิจกรรมเล่าเรื่อง กิจกรรมวาดภาพเป็นเรื่อง กิจกรรมนิทานบทบาทสมมติ กิจกรรมละคร กิจกรรมการฟัง กิจกรรมสนทนา กิจกรรมการเขียน กิจกรรมบอกชื่อ เป็นต้น

สรุปได้ว่าแนวทางส่งเสริมการจัดประสบการณ์ด้านภาษาให้แก่เด็กปฐมวัย ควรบูรณาการทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ตลอดจนทักษะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ อาทิ การเล่น ประกอบสื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น การเล่นหุ่นเงา การเล่นเกมบทบาทสมมติประกอบเพลง หรือการใช้สื่อหนังสือนิทาน หรือภาพต่างๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้านภาษาอย่างแท้จริง ครูควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น มีโอกาสสำรวจค้นคว้า ทดลองด้วยตัวเด็กเองหรือเป็นผู้คอยช่วยเหลือและเสริมแรงที่ดี

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา

มีผู้ทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายท่าน ดังนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ

บลัด (Blood, 1996: 153) ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กอายุ 3-5 ปี จำนวน 67 โรงเรียน โดยการทดสอบพัฒนาการทางด้านภาษา การรับรู้ การเขียน และมีการศึกษาในระยะยาว ซึ่งมีผู้ปกครองของเด็กจำนวน 6 คน เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนของเด็ก ผลการทดลองพบว่า การเรียนรู้ทางภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กและเจตคติของผู้ปกครองในกระบวนการเรียนรู้เพื่อการอ่านออก เขียนได้ และการส่งเสริมให้เด็กเขียนชื่อตนเองจะทำให้มีความสามารถในการเรียนรู้ การสอนอ่านเขียนได้อย่างมีความหมายเพราะเด็กจะถูกเรียนชื่ออยู่เป็นประจำ หากเด็กสามารถเขียนชื่อตนเองได้จะเป็นแนวทางในการขยายความสามารถในการรับรู้คำอื่นๆ ต่อไป

บราวน์ (ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์, 2539: 256-264a; อ้างอิงจาก Brown, 1973) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของภาษาพูดของเด็ก ตั้งแต่อายุ 18 เดือนจนถึง 4 ขวบ เข้าได้ใช้เวลาหลายปีในการเก็บข้อมูลจากเด็ก 3 คน ใช้นามแฝงว่า อาดัมอีฟ และซาร่า เด็กทั้ง 3 คนอยู่แถวๆ เคมบริดจ์ ในรัฐแมสซาชูเซต ตลอดทั้งปีเขาจะบันทึกการพูดของเด็กแต่ละคนครั้งละ 1 หรือ 2 ชั่วโมง ในแต่ละสัปดาห์ เนื่องจากเด็กทั้ง 3 พูดเก่ง จึงมีคำพูดเป็นจำนวนมากที่ต้องวิเคราะห์ และเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษาระยะยาวเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาพูดของเด็ก ได้พบว่าการศึกษาในระยะยาวจากเด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางภาษาที่ต่างกัน การค้นคว้านี้ช่วยให้บราวน์

ขยายขอบข่ายการศึกษาของเขาไปจาก อาดัมีฟและซาร่า และสรุปพัฒนาการทางภาษาของเด็กในวัฒนธรรมอเมริกันและชาติอื่นด้วย โดยสิ่งแวดล้อมทางภาษาของเด็กมีอิทธิพลในการกำหนดลำดับของการใช้ภาษาของเด็กน้อยกว่า การสะสมของการจัดเรียงตามโครงสร้างทาวไวยากรณ์และความหมายที่ซับซ้อน”ตามธรรมชาติ” ของเด็กเอง ปัจจัยที่ซับซ้อนที่มีความหมายคล้ายคลึงกันในกลุ่มเด็กที่อยู่ในวัฒนธรรม(ทางภาษา)อย่างเดียวกันและต่างวัฒนธรรม

ไพน์ (เจนจิรา สืบศรี. 2553: 37; อ้างอิงจาก Pine. 1997 : 807-809) ได้ศึกษารูปแบบที่แตกต่างกันในขั้นตอนการใช้คำเดี่ยวที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการใช้คำพูดของแม่และการผสมคำของเด็ก Stylistic Variation at the “Single-World” Stage : Relation between Maternal Speech Characteristic and Children Vocabulary Composition and Usage พบว่าความสัมพันธ์ของการใช้คำของเด็กแตกต่างกันไปตามการใช้คำพูดของแม่ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่และเด็ก 26 คู่ เด็กผู้หญิง 14 คน และเด็กผู้ชาย 12 คน เริ่มจากคำ 10 คำ 50 คำ และ 100 คำตามลำดับ วิธีการพูดของแม่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการใช้คำพูดของลูกโดยตรง คือ แม่ที่พยายามอธิบายความหมายคำศัพท์โดยอิงสภาพแวดล้อมจะสามารถถ่ายทอดคำพูดใหม่ๆ ให้ลูกได้มากกว่าแม่ที่พูดโดยวิธีการออกคำสั่งว่า เช่นนั้น เช่นนี้และแม่ที่พูดเก่งๆ จะทำให้เด็กเรียนรู้คำต่างๆ เช่นคำอุทาน คำสั้นๆ ได้เปอร์เซ็นต์สูงกว่าแม่ที่ไม่ค่อยพูด โดยมีเช็คลิสต์ (Checklist) ให้แม่เช็คคำต่างๆ ที่เด็กเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นและมีการอัดเสียงพูดของเด็กเพื่อดูพัฒนาการทางภาษาพูดของแม่เด็กอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนยิ่งขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาของต่างประเทศสรุปได้ว่า การเรียนรู้ทางภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก รวมทั้งความเอาใจใส่และการกระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาของผู้ปกครองก็เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาด้านภาษาให้แก่เด็ก

งานวิจัยในประเทศ

อุบล เวียงสมุทร (2537: 62) ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาท้องถิ่นและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลาง โดยศึกษากับเด็กอายุ 5 – 6 ปีจำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คนและกลุ่มควบคุม 30 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่นมีความพร้อมทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อารีย์ คำสังฆะ (2554: 67-69) ศึกษาผลการส่งเสริมความเข้าใจภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองใช้ชุดกิจกรรมเล่นกับลูกปลูกภาษา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจภาษาโดยผู้ปกครองใช้ชุดกิจกรรมเล่นกับลูกปลูกภาษา มีพัฒนาการความเข้าใจภาษาโดยรวมสูงขึ้นร้อยละ 53.72 ของความสามารถพื้นฐานเดิม

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจภาษาโดยผู้ปกครองใช้ชุดกิจกรรมเล่นกับลูกปลูกภาษา มีพัฒนาการความเข้าใจภาษาโดยรวมและจำแนกรายด้าน คือการใช้คำอย่างมีจุดหมายและการใช้ประโยคเพื่อสื่อความหมาย สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วลัยรัตน์ จันทรเสมา (2554: 65-66) ศึกษาความสามารถในการสื่อสารแบบวัจนภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญา ของเด็กนักเรียน ชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความสามารถในการสื่อสารแบบวัจนภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาอยู่ในระดับดี

2. ระดับความสามารถในการสื่อสารแบบวัจนภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาสูงขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านความเข้าใจภาษา การสร้างประโยค การสนทนาโต้ตอบ

อรพรรณ เฟื่องฟู (2557: 68-70) ศึกษาเกี่ยวกับทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเรื่องประกอบเกมลอดโต ของเด็กชาย – หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเรื่องประกอบเกมลอดโตมีทักษะทางภาษาด้านการพูดเป็นประโยค และทักษะทางภาษาด้านการเล่าเรื่องราวหลังการจัดกิจกรรมการเล่นเรื่องประกอบเกมลอดโต สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับภาษานั้น ไม่ว่าจะเป็นการเล่นเรื่องโดยครู การเล่าเรื่องโดยผู้ปกครอง หรือการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยทั้งสิ้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู เด็กกับผู้ปกครอง หรือระหว่างเด็กด้วยกัน ซึ่งเด็กปฐมวัยจะได้เรียนรู้และพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาได้ดีจากการที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านพูดของเด็กปฐมวัย

3.1 ความหมายของพัฒนาการทางการพูด

ความหมายของพัฒนาการทางการพูดนั้นมีหน่วยงาน และนักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของพัฒนาการทางการพูดไว้ดังนี้

สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2546: 7) กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาโดยเฉพาะการพูดเป็นการเรียนรู้การเข้าใจคำพูดของผู้อื่น โดยเริ่มจากการเข้าใจคำศัพท์ประเภทง่าย ๆ เด็กจะสะสมความเข้าใจคำศัพท์อยู่ระยะหนึ่งก่อนที่จะใช้คำศัพท์เหล่านั้นในการพูดสื่อ

ภาษากับผู้อื่น คำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้ประกอบด้วยคำนามที่ใช้เรียกชื่อ คน สัตว์ สิ่งของ อวัยวะ ร่างกาย ชื่อพืชผักผลไม้และอาหาร ชื่อสี บอกสถานที่ ทิศทาง เวลา ขนาด จำนวน ระยะทาง ซึ่งเริ่มจากคำศัพท์ที่ใกล้ตัวเด็ก เด็กปกติเรียนรู้คำนามได้ก่อนคำประเภทอื่น เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นอัตราการเรียนรู้คำนามจะลดลง เด็กจะเรียนรู้คำประเภทอื่นแทน ได้แก่คำกริยา คำบุพบท คำวิเศษณ์และคำสันธาน ด้านจำนวนคำศัพท์ที่เด็กจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากจำนวนที่รู้จักเพียงแค่ 10 คำเมื่ออายุ 1 ขวบ กลายเป็น 2,000 คำ เมื่ออายุ 4 ปี ซึ่งในช่วงอายุ 2-4 ปีเด็กจะมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้คำศัพท์ที่รวดเร็วมากและมีอัตราการพัฒนาสูงกว่าในช่วงอายุอื่นๆ

รจนา ทรรทรานนท์ (2537: 10) กล่าวว่า พัฒนาการทางการพูดเป็นการเรียนรู้การเข้าใจคำพูดของผู้อื่น โดยเริ่มจากการเข้าใจคำศัพท์ประเภทต่างๆ เด็กจะสะสมความเข้าใจคำศัพท์อยู่ระยะหนึ่งก่อนที่จะใช้คำศัพท์เหล่านั้นในการพูดสื่อสารภาษากับผู้อื่น

วิลเลียม วิมุกตายน (2549: 41) กล่าวถึงพัฒนาการทางการพูดของเด็กวัย 2-5 ปี ว่า เด็กวัยนี้รู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้รับความหมายของคำต่างๆ จึงทำให้ชอบซักถาม มีความอยากรู้อยากเห็น หากสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ถ้าไม่สามารถไขข้อสงสัยเกี่ยวกับความรู้สึกได้ เด็กก็จะซักถามทันที

รวีวรรณ รุ่งไพรวลัย (2551: 162) กล่าวว่า การพูดคือการสื่อความหมายโดยการเปล่งเสียงออกมาเป็นคำพูด ซึ่งแต่ละคำจะมีหน่วยเสียงเฉพาะที่เป็นลักษณะของภาษานั้นๆ นอกจากนี้คำพูดยังมีส่วนประกอบอื่นๆ เช่น คุณภาพทำนองเสียงและอัตราเร็วของการพูด

วรรณิ์ โสมประยูร (2553: 106) ได้กล่าวถึงความหมายของการพูดไว้ว่า การพูดเป็นการสื่อความหมายอย่างหนึ่งโดยใช้น้ำเสียง ภาษา กิริยาท่าทาง เพื่อถ่ายทอดความเข้าใจไปให้ผู้ฟังรู้หรือเข้าใจตามความต้องการ หรือความรู้สึกนึกคิดของตน

กล่าวโดยสรุปว่าพัฒนาการทางการพูดนั้น เป็นการเรียนรู้และเข้าใจคำพูดของผู้อื่นเพื่อที่จะถ่ายทอดและสื่อความหมายให้คนอื่น โดยพัฒนาการทางการพูดของเด็กนั้นจะเริ่มจากการสะสมคำศัพท์ก่อน ในช่วง 1-4 ปีเด็กจะมีอัตราการพัฒนาด้านการเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ได้มาก ทำให้สามารถรู้คำศัพท์มากขึ้นและใช้ในการสื่อสารออกมาได้ เพื่อแสดงความต้องการและความรู้สึกนึกคิดของตน

3.2 ความสำคัญของพัฒนาการทางการพูด

การพูดเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ตามทฤษฎีและแนวคิดของการ์ดเนอร์ในทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540: 138) กล่าวว่าทักษะทางภาษานับเป็นส่วนหนึ่งของสติปัญญา ดังนั้นพัฒนาการทางการพูดจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับเด็กปฐมวัยที่ต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

แอนเดอร์สัน (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2542: 75; อ้างอิงจาก Hammond. 1967: 111) พบว่าภาษาพูดเป็นทักษะพื้นฐานของการสื่อความหมายทุกประเภทในแง่ของศิลปะ คำพูด และภาษาจะ

เกิดขึ้นในใจของเด็กทันที ภาษาพูดของเด็กจะเกิดอย่างไม่เป็นทางการก่อนเข้าโรงเรียน หรือก่อนที่จะได้รับการสอนอย่างเป็นทางการ เมื่อเด็กเข้าโรงเรียน ภาษาพูดของเด็กจะได้รับการพัฒนาให้เป็นแบบแผนมากขึ้น นอกจากนี้พัฒนาการทางภาษาโดยเฉพาะพัฒนาการด้านการพูดจะสะท้อนให้เห็นถึงสติปัญญา ความสนใจและความสัมพันธ์ของเด็กต่อสิ่งแวดล้อม

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2540: 1) กล่าวว่า ภาษาพูดเป็นพฤติกรรมชนิดหนึ่งซึ่งช่วยสร้างโลกของเด็ก ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม ช่วยในการอบรมเด็ก ช่วยแนะหรือบังคับเด็กให้เกิดความรู้สึกรอบรู้หรือหวั่นกลัว ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้มีความคิด มีความรู้สึกตลอดจนมีเจตคติต่างๆ จากการใช้คำพูด การปรับตัวของเด็กก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาพูดและโดยนัยเดียวกันภาษาพูดก็มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็กด้วย

สุภาวดี ศรีวรรณะ (2542: 63-64) กล่าวว่า การพูดเป็นเครื่องมือสำคัญของการติดต่อสื่อสารที่จะนำไปสู่ความสำคัญในชีวิต การฝึกพูดเป็นพื้นฐานที่จะช่วยฝึกทักษะทางภาษาเป็นอย่างดี ซึ่งความสำคัญของการพูดนั้นเพื่อให้เด็กพัฒนาการพูดได้คล่องเป็นธรรมชาติ ได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ และเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดได้ชัดเจน เมื่อเด็กได้ฝึกพูดเสียงที่เป็นปัญหาสำหรับเด็ก อีกทั้งเพื่อให้เด็กพัฒนาความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่น ไม่เพียงแต่แสดงความคิดเห็นของตนเท่านั้นแต่ยังสามารถเข้าใจในสิ่งที่คนอื่นพูดด้วย และเด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับภาษา เช่น หลักของการออกเสียง การเว้นวรรคตอน การเรียบเรียงคำให้เป็นประโยค

วรรณิ โสมประยูร (2553: 107) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพูดว่า การพูดเป็นการสื่อสารที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากที่สุด เพราะคำพูดเป็นเครื่องมือสื่อความคิดที่รวดเร็ว แพร่หลายได้ผลอย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุปว่า การพูดนั้นเป็นพัฒนาการที่สำคัญส่วนหนึ่งด้านภาษา ซึ่งสะท้อนพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เด็กสื่อความหมายเพื่อใช้ในการติดต่อกับผู้อื่น

3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพูดของเด็กปฐมวัย

นักการศึกษาได้ค้นพบว่า เด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการทางการพูดที่แตกต่างกันนั้นมีกระบวนการเรียนรู้ทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี และศิรินันท์ ดำรงผล (2532: 6- 11) กล่าวว่า จากทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจของเพียเจท์ (Piaget) ในขั้นความคิดเกิดก่อนปฏิบัติการ ในเด็กอายุ 2-7 ปี ในขั้นนี้เด็กเริ่มใช้ภาษาและเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ เด็กจะพยายามพูดและนำคำมาสร้างประโยคใหม่ต่างๆ ที่ยังไม่เข้าใจความหมายดีนัก อายุ 3 ขวบ พูดได้ประโยคละ 8-10 คำและถูกหลักไวยากรณ์ เพียเจท์บอกว่าเด็กวัยนี้ต้องการประสบการณ์มากๆ เพื่อเข้าใจคำยากๆ บางครั้งความคิดและคำพูดของผู้ใหญ่นั้นยากและคาดหวังจะให้เด็กเล็กๆ เข้าใจคำที่ยากๆ เหล่านั้นด้วย

ดวงเดือน ศาสตราจารย์ แพทย์และเรียบเรียงมาจาก อาร์. เมอเรโทมัส (2539: 244-245) ได้ศึกษาถึงทฤษฎีความคิดและภาษาของไวทสกี (Vygotsky) สรุปได้ว่าพัฒนาการทางภาษาดำเนินไปเป็น 4 ขั้นตอนเช่นเดียวกับพัฒนาสมองซึ่งระบุไว้ว่า

1. ระยะดั้งเดิมหรือระยะธรรมชาติ (Primitive or natural stage) ระยะนี้เทียบได้กับวงกลมซึ่งยังไม่ซ้อนกับวงกลมของความคิด มีระยะตั้งแต่เกิดจนถึง 2 ขวบ ระยะนี้มีลักษณะเป็น Nonintellectual Speech Functions แรกทีเดียวเด็กจะเปล่งเสียงซึ่งแสดงออกทางอารมณ์ เช่น ร้องด้วยความเจ็บปวด หรือคับข้องใจ หรือทำเสียงอ้ออาด้วยความพอใจ พออายุได้ 2 เดือน เสียงที่แสดงอารมณ์จะประสานกับเสียงซึ่งอาจตีความว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเสียงหรือการปรากฏตัวของบุคคลอื่น ในตอนนี้จะรวมถึงเสียงหัวเราะและเสียงที่เปล่งออกมาอย่างไม่ชัดเจนด้วย ระยะปลายเป็นลักษณะการเปล่งเสียงซึ่งไม่เกี่ยวกับความคิด มักเป็นคำพูดคำแรกของเด็ก ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งของหรือความต้องการคำเหล่านี้มักเป็นคำที่เกิดจากการเรียนรู้โดยวางเงื่อนไขโดยพ่อแม่หรือพี่น้องจับคู่คำกับวัตถุที่พบเห็นบ่อยๆ เช่น สัตว์เลี้ยง

2. ระยะที่เรียกว่า “ไร้เดียงสา” (Naive Psychology) เด็กจะค้นพบว่า คำมีหน้าที่ทางสัญลักษณ์เด็กจะแสดงการค้นพบที่โดยการถามเสมอว่า สิ่งนั้นเรียกว่า อะไร ระยะนี้เด็กจะไม่ถูกวางเงื่อนไขโดยบุคคลอื่นง่ายๆ แต่มักจะหาข้อมูลด้วยตนเอง ผลก็คือประมวลคำศัพท์ของเด็กจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในระยะที่ 2 นี้เด็กจะเริ่มใช้สติปัญญาในเชิงปฏิบัติโดยการจดจำลักษณะต่างๆ ของสิ่งที่อยู่รอบตัว โดยเริ่มใช้เครื่องมือ คือ วัตถุต่างๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ตนประสงค์ อย่างไรก็ตามพัฒนาการทางภาษาก็ถือว่ายังไร้เดียงสาอยู่เพราะเด็กจะใช้ประโยชน์ที่ถูกต้องตามไวยากรณ์ได้อย่างถูกต้องแต่ยังไม่สามารถยอมรับความหมายที่แฝงอยู่ของประโยคนั้นๆ

3. ระยะที่เรียกว่าตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric Speech) การพูดในลักษณะนี้จะพบมากในเด็กก่อนวัยเข้าเรียนหรือวัยเด็กอนุบาล โดยเฉพาะขณะกำลังเล่นส่วนใหญ่เด็กจะพูดคนเดียวขณะกำลังทำกิจกรรมไม่ว่าจะอยู่คนเดียวหรืออยู่กับผู้อื่น เด็กจะพูดโดยไม่ต้องถามคำตอบ เพราะไม่ได้มุ่งไปที่ใครโดยเฉพาะปรากฏการณ์นี้นักจิตวิทยาจะแปลความต่างๆ กันเช่น บางคนก็เปลี่ยนเป็นสิ่งที่ขนานไปกับความคิดและกิจกรรมที่เด็กขณะเล่น แต่ ไวทสกี (Vygotsky) มองว่า ภาษาของเด็กในระยะนี้ เป็นเครื่องมือของความคิด เด็กไม่เพียงแต่คิดที่จะพูดเท่านั้น แต่สิ่งที่เด็กพูดกับตนเองยังมีอิทธิพลต่อสิ่งที่เด็กจะคิดด้วย ดังนั้น 2 อย่างนี้จึงมีปฏิสัมพันธ์กันและก่อให้เกิดความคิดในการสร้างลึกับหรือความคิดที่เกี่ยวข้องกับภาษา

4. ระยะการเจริญเติบโตเข้าสู่ภายใน (Ingrowth Stage) เด็กจะเรียนรู้ที่จะใช้ภาษาในสมองของตนเองในรูปแบบการพูดที่ไม่มีเสียง (Soundless Speech) การคิดโดยอาศัยความจำที่มีเหตุผล ซึ่งเป็นอาการภายในที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาตลอดชีวิตบุคคลจะใช้ทั้งการพูดภายนอกและการพูดภายใน เป็นเครื่องมือในการสร้างความคิด

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2541: 27-30) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางภาษาและการพูดไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีเสริมกำลัง (Reinforcement Theory) ทฤษฎีนี้อาศัยจากหลักทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าพฤติกรรมทั้งหลายถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยการวางเงื่อนไข ไรน์โกลด์ (Rheingold) และคณะพบว่าเด็กจะพูดมากขึ้นเมื่อเราให้รางวัลหรือเสริมกำลัง วินิทซ์ (Winitz) ได้อธิบายถึงการที่เด็กเกิดการรับรู้ในระยะการเล่นเสียงตอนต้นๆ ว่าเป็นการกระทำตามธรรมชาติของมนุษย์ในการที่จะมีจุดหมายปลายทาง ตัวอย่างเช่น เมื่อเด็กหิวก็เคลื่อนไหวปาก ซึ่งมีจุดหมายปลายทางที่การดูด และการกินอาหาร ต่อมาเมื่อโตขึ้นก็อาจใช้วิธีทำเสียงอ้อแอ้ โดยหวังว่าแม่จะเข้ามาหาและเล่นเสียงคุยตามไปด้วย

2. ทฤษฎีการรับรู้ (Motor Theory of Perception) ในบางครั้งเด็กจะพูดคำที่ไม่เคยพูดหรือไม่เคยถูกสอนให้พูดมาก่อนเลย แม้แต่ในระยะเล่นเสียงก็ได้เปล่งเสียงที่คล้ายกับคำนั้น จึงสงสัยว่าเด็กเรียนรู้ได้อย่างไร ทฤษฎีนี้ให้คำตอบในแง่ซึ่งลิเบอร์แมน (Liberman) ตั้งสมมติฐานไว้ว่า การรับรู้ทางการฟังขึ้นอยู่กับการเล่นเสียง จึงเห็นได้ว่าเด็กมักจ้องหน้าเวลาเราพูดด้วย ทำนองเดียวกับเด็กหูตึง การทำเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กฟัง พูดซ้ำด้วยตนเองหรือหัดเปล่งเสียงโดยอาศัยการอ่านริมฝีปากแล้วจึงเรียนรู้คำ

3. ทฤษฎีสภาวะติดตัวมาแต่กำเนิด (Innateness Theory) ชอมสกี (Chomsky) นักภาษาศาสตร์อเมริกันเป็นผู้คิดทฤษฎีนี้เขาอธิบายว่าเด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับเครื่องมือในการเรียนรู้ภาษา (Language Acquisition Device) ซึ่งเรียกว่า แอล เอ ดี (L.A.D.) เครื่องมือนี้จะเป็นฝ่ายรับข้อมูลทางภาษา ซึ่งมาจากประโยคต่างๆ เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้กฎต่างๆ ทางไวยากรณ์ที่มีใช้ในภาษา กฎทางไวยากรณ์ต่างๆ นี่ก็คือ ความรู้ในภาษา (Competence)

4. ทฤษฎีความสัมพันธ์ต่อกัน (Interaction Theory) ได้มีนักสังคมวิทยาภาษาศาสตร์ และนักจิตวิทยาสาส์ตรกลุ่มหนึ่งเสนอขึ้น โดยกล่าวว่าคนเราเกิดมานั้นจะต้องมีบางสิ่งบางอย่างติดตัวมาซึ่งทำให้คนผิดไปจากสัตว์อื่น แต่ไม่ใช่ แอล เอ ดี (L.A.D.) สิ่งนั้นคือ ความสามารถในการเรียนภาษา (Language Capacity) และความรู้เกี่ยวกับโลก (Cognitive knowledge)

5. ทฤษฎีความบังเอิญจากการเล่นเสียง (Bubble Luck) ซึ่งธอร์นไคค์ (Thondike) เป็นผู้คิด โดยอธิบายว่า เมื่อเด็กกำลังเล่นอยู่นั้น เผอิญมีบางเสียงที่มีความหมายในภาษาพูดของพ่อแม่ พ่อแม่จึงให้รางวัลในทันที ด้วยวิธีนี้เด็กจะมีพัฒนาการทางภาษาไปเรื่อย

6. ทฤษฎีการให้รางวัลของแม่ (Mother Reward Theory) จอห์น ดอลลาร์ด (John Dollard) และนีล มิลเลอร์ (Neel Miller) เป็นผู้คิดตั้งทฤษฎีนี้โดยย่ำเกี่ยวกับบทบาทของแม่ในการพัฒนาภาษาของเด็กว่า ภาษาที่แม่ใช้ในการเลี้ยงดูเพื่อสนองความต้องการของลูกจะเป็นเหตุให้เกิดภาษาพูดแก่ลูก

จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่าเด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้เร็วและหลายรูปแบบแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ ทั้งจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก พ่อแม่ หรือตัวเด็กเอง ตลอดจนปฏิกิริยาตอบสนองจากสิ่งเร้า โดยกระบวนการเรียนรู้จะเริ่ม

จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ และบุคคลใกล้ชิดตัวในลักษณะการเลียนแบบ หรือการลองผิดลองถูก การเรียนรู้ภาษาจะดีขึ้นถ้าเด็กได้รับการเสริมแรงหรือให้รางวัล

3.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านการพูด

พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยแต่ละคนมีความแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างตามที่นักการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2541: 42-47) กล่าวว่า ถึงแม้ว่าเด็กทุกคนจะมีพัฒนาการด้านการพูดไปในทำนองเดียวกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันในอัตราการพัฒนาการ ขนาด และคุณภาพของคำศัพท์ตลอดจนความถูกต้องในการออกเสียงในทุกระดับอายุ องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้สิ่งเหล่านี้แตกต่างกันได้แก่

1. สุขภาพ การเจ็บป่วยเรื้อรังในช่วงสองขวบปีแรกของชีวิตมักจะทำให้การเริ่มพูดและการรู้จักประโยคช้าไป รวมทั้งเด็กที่มีความบกพร่องทางอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการพูด เช่น หูหนวก ปากแหว่งเพดานโหว่ ก็มีผลเสียต่อพัฒนาการทางภาษาและการพูดของเด็กด้วยเช่นกัน

2. สติปัญญา จากการศึกษาค้นคว้าที่พิจารณาถึงเด็กที่พิการด้านสมองพบว่าหากเด็กที่มีสติปัญญายังต่ำเท่าใด ภาษาพูดก็ยิ่งแย่เท่านั้น ส่วนเด็กที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดพบว่ามีความสามารถทางภาษาดีเยี่ยมทั้งในด้านจำนวนคำศัพท์และความถูกต้องของการใช้ภาษาพูด

3. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะมีพัฒนาการทางภาษาล่าช้ากว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง

4. เพศ เมื่อเด็กเริ่มอายุ 2 ปี เด็กผู้หญิงจะเริ่มแสดงการใช้เสียงพูดได้เหมือนกว่าเด็กผู้ชาย ซึ่งจะเริ่มพูดได้ช้ากว่าเด็กผู้หญิง

5. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อ แม่ ลูก ย่อมช่วยให้เกิดพัฒนาการทางภาษาได้ง่ายขึ้นกว่าครอบครัวที่ความสัมพันธ์ไม่ดี

6. การพูดหลายภาษา การเรียนภาษาสองภาษาขึ้นไปพร้อมๆ กัน มักทำให้เด็กเกิดความสับสนเพราะต้องเรียนรู้คำศัพท์และหลักไวยากรณ์ของภาษานั้นๆ ไปด้วย ผลก็คือเด็กจะพูดช้าและต้องใช้ความคิดตลอดเวลา

เยาเวพา เดชะคุปต์ (2542: 75) กล่าวว่า ในวัยเด็กพัฒนาการทางภาษาจะสะท้อนให้เห็นถึงสติปัญญา ความสนใจ และความสัมพันธ์ของเด็กต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ภาษาพูดของเด็กแต่ละคนจะเร็ว ช้า ดีหรือไม่ดี อย่างไรขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

1. อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว หากเด็กที่มาจากครอบครัวที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีจะใช้คำพูดอย่างมีความหมายได้เร็วกว่าเด็กที่มาจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี รวมทั้งทัศนคติของพ่อแม่ และการปลูกฝังลักษณะนิสัยต่างๆ จากทางบ้านจะมีผลต่อพัฒนาการทางการพูดของเด็กเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นเด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่พูด 2 ภาษา จะเป็นเด็กที่มีปัญหาไม่สามารถเรียนภาษาได้ดีทั้งสองภาษา

2. องค์ประกอบส่วนบุคคลซึ่งก็คือคุณลักษณะเฉพาะคนของเด็กก็มีผลต่อการพัฒนาการทางภาษา คือ สติปัญญาซึ่งเด็กที่มี IQ สูงหรือมีพรสวรรค์มักจะมีพัฒนาการทางภาษาดีกว่าเด็กปกติ

3. สถานการณ์ต่างๆ เช่น การจัดบรรยากาศที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กพัฒนาการทางภาษาพูดได้เป็นอย่างดี

ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 141-142) ที่กล่าวว่า เด็กทุกคนมีพัฒนาการทางภาษาและการพูดแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งทางด้านความสมบูรณ์ทางร่างกาย ประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์ที่เด็กได้รับ ด้านความพร้อมของสติปัญญาและความพร้อมทางสิ่งแวดล้อมของเด็กแต่ละคน ตำแหน่งของเด็กในครอบครัว การมีปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับผู้ใหญ่ และแรงจูงใจให้ใช้ภาษา

สรุปได้ว่าการพัฒนาด้านภาษาและการพูดของเด็กจะมีความก้าวหน้าได้ตามปกติหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยและองค์ประกอบหลายประการ ทั้งด้านสติปัญญา เพศ สุขภาพของตัวเด็กเอง และองค์ประกอบที่เป็นสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก คือฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ในครอบครัวของเด็ก

3.5 พัฒนาการทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางการใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น เพื่อบอกกล่าวแสดงความรู้สึก การรับรู้ ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

เฮอร์ลอค (นิรันดร์ รอดเอี่ยม. 2531: 20-23; อ้างอิงจาก Hurlock. 1978) สรุปได้ดังนี้

1. ความเข้าใจภาษาที่ผู้อื่นพูด (Comprehension) ความสามารถที่จะเข้าใจคำพูดของผู้อื่น ต้องอาศัยความรู้ศัพท์ต่างๆ เป็นพื้นฐานทำนองเดียวกับที่ผู้เรียนเรียนภาษาต่างประเทศ ก็ต้องรู้ศัพท์มากพอควรจึงจะจับความได้และอาจเข้าใจภาษาก่อนจะพูดได้ เด็กก็เช่นกัน เด็กอาจเข้าใจท่าทางการพูด การกระทำ แต่อาจไม่เข้าใจคำพูดประโยคที่พูด ในการพัฒนาความเข้าใจนั้น เด็กอาจมีการตอบสนองต่อทั้งลีลาการพูดและสำเนียงที่เขาได้ยินในสภาพการณ์ต่างๆ เด็กจะเรียนรู้ความหมายของคำจากสถานการณ์จากท่าทาง เช่น การยิ้ม เสียงที่พูด

2. การเรียนรู้คำศัพท์ (Vocabulary Learning) พิจารณาได้ 2 ด้าน คือ

2.1 คำศัพท์ทั่วไป ได้ลำดับขั้นของคำศัพท์ไว้ดังนี้

2.1.1 คำนาม เป็นคำแรกของเด็ก ซึ่งเกิดจากการเล่นเสียง

2.1.2 คำกริยา หลังจากที่ได้เรียนรู้คำนามเพียงพอที่จะไปใช้เรียกชื่อคนและสิ่งของในสภาพแวดล้อมได้แล้ว เด็กก็เริ่มที่จะเรียนรู้คำศัพท์โดยเฉพาะคำศัพท์ที่เป็นการแสดงท่าทาง เช่น ให้ เอาไป และถือไว้

2.1.3 คำคุณศัพท์ จะปรากฏให้เห็นได้ในราวขวบครึ่ง คำคุณศัพท์ง่ายๆ ที่ใช้ในเริ่มแรกได้แก่ “ดี” “ชน” “ร้อน” “หนาว” ซึ่งจะใช้กับบุคคล อาหารและของเล่น

2.1.4 กริยาวิเศษณ์ เด็กจะรู้จักใช้พร้อมๆ กับคำคุณศัพท์ คำกริยาวิเศษณ์ที่ใช้ทั่วๆ ไปก็มี “ที่นี่” และ “ที่โน่น” ในช่วงสองปีแรกเด็กจะเรียนรู้คำศัพท์ได้ช้า หลังจากนั้นในระยะก่อนเข้าเรียนจะเรียนรู้เร็วขึ้นและจะเรียนรู้อย่างรวดเร็วหลังจากเข้าโรงเรียนแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากการสอนโดยตรงจากครู และจากการได้พบเห็นสิ่งต่างๆ มากขึ้น ผลจากการศึกษาค้นคว้าของนักจิตวิทยาหลายท่านพบว่า โดยเฉลี่ยเด็กประถมศึกษาปีที่1 จะรู้จักคำประมาณ 20,000 – 24,000 คำ หรือ 5-6% ของคำในพจนานุกรม เมื่อโตขึ้นถึงชั้นป.6 เด็กรู้จักคำประมาณ 50,000 คำ และราว 80,000 คำ หรือ 22% ของคำในพจนานุกรมฉบับมาตรฐานสำหรับเด็กที่เริ่มเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจำนวนคำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้ส่งผลถึงภาษาพูดของเด็ก

2.2 ศัพท์เฉพาะ 7 ลักษณะ คือ

2.2.1 ศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับสี เด็กทั่วไปจะรู้จักชื่อขั้นต้นในราว 4 ขวบและจะเรียนรู้ในสีอื่นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสนใจเรื่องสีและโอกาสที่จะเรียนรู้

2.2.2 ศัพท์เกี่ยวกับจำนวนมาตราวัดเชาว์ปัญญาของ สแตนฟอร์ด บิเน็ต (Stanford Binet) เด็ก 5 ขวบสามารถที่จะนับสิ่งของได้ถึง 3 เด็ก 6 ขวบจะเข้าใจคำว่า “สาม” “เก้า” “ห้า” “สิบ” และ “เจ็ด” ดีพอที่จะนับแบ่งลูกบาศก์ได้

2.2.3 ศัพท์เกี่ยวกับเวลา เด็กอายุ 6-7 ขวบ จะรู้ความหมายของเวลา ตอนเช้า ตอนบ่าย ตอนกลางวัน ตอนกลางคืน ฤดูร้อน และฤดูหนาว

2.2.4 ศัพท์เกี่ยวกับเงิน เด็กอายุ 4-8 ขวบ เริ่มที่จะรู้ค่าของเหรียญตามลักษณะขนาดและสีของเหรียญ

2.2.5 ศัพท์แสดง ช่วงอายุระหว่าง 4-8 ขวบ เด็กส่วนมากโดยเฉพาะเด็กชายใช้ศัพท์แสดงแสดงออกทางอารมณ์ และทำตามกลุ่มเพื่อน

2.2.6 ศัพท์คำสับถวสาน คำสับถวสานส่วนมากเด็กชายจะเป็นผู้เริ่มใช้ เริ่มในวัยเข้าเรียน เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้ตนเองว่าโตแล้ว เพื่อทดแทนความรู้สึกที่เป็นปมด้อย และเพื่อดึงดูดความสนใจ

3. การสร้างประโยค (Forming Sentences) เมื่อเด็กเริ่มพูดเป็นประโยคก็มักทำโดยเอาคำมาต่อกัน ซึ่งเด็กจะเริ่มทำได้ก่อนอายุ 2 ขวบ ระยะเวลาๆ ก็มักใช้คำเดียวก่อนอาจเป็นคำนามหรือกริยา มาประกอบกับท่าทาง เมื่อเด็กอายุ 2 ขวบ เด็กจะรวมคำมาต่อเป็นประโยคแต่ไม่สมบูรณ์ ประโยคมักประกอบด้วยคำนาม และคำกริยา บางครั้งอาจมีคำคุณศัพท์หรือกริยาวิเศษณ์ด้วย เมื่ออายุ 4 ขวบ เด็กรู้จักใช้ประโยคเกือบทุกแบบ ประโยคที่ใช้ตอนแรกๆ มักเป็นประโยคง่ายๆ และค่อยๆ ซับซ้อนขึ้นตามลำดับ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 146-147) กล่าวว่า พัฒนาการพูดของเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ขวบ มีลำดับขั้นกระบวนการพูดของเด็กประกอบด้วย ขั้นการออกเสียงทำได้โดยการเลียนแบบเสียงคำ สำเนียงจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำเสียงได้เหมือน ต่อมาเด็กจะสร้างคำด้วยการเชื่อมโยงความหมายของคำหลาย ๆ คำเข้าด้วยกัน จากนั้นก็สร้างประโยค ซึ่งลักษณะของประโยคในเด็กขวบแรกจะเป็นคำ ขวบที่ 2 เป็นประโยคสั้น จากนั้นเมื่ออายุ 4 ขวบ จะพูดประโยคต่าง ๆ ได้ดีขึ้น โดยเฉพาะประโยค คำถาม พอเด็กพูดได้จะพูดไม่หยุด การพูดของเด็กเป็นความต้องการที่จะสื่อสารกับผู้อื่น แต่เด็กมีถ้อยคำในการสื่อสารที่ค่อนข้างจำกัด จึงพยายามแสวงหาการใช้คำพูดด้วยตนเอง สิ่งเร้าที่มีประโยชน์ต่อพัฒนาการพูดของเด็กคือ การเปิดโอกาสให้เด็กพูดถึงสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของเขาเองซึ่งการจัดกิจกรรมตอบสนองความสามารถด้านการพูดได้อย่างเหมาะสมจะมีความหมายกับเด็กมาก (Stewing and Simpson. 1995:141) ลักษณะการพูดของเด็กจำแนกตามอายุที่เป็นข้อสังเกตเบื้องต้น มีดังนี้

- 2 ปีแรก ใช้ภาษาทำทางสื่อสาร พูดเป็นคำ บางคนพูดไม่ชัด
- 3 ปี พูดเป็นคำมีความหมาย ชอบถาม
- 4 ปี พูดเป็นประโยคยาวขึ้น ถามเหตุผล
- 5 ปี พูดเป็นเรื่องราวว่าใครทำอะไร ที่ไหน
- 6 ปี สนใจการพูด ชอบสนทนา และชอบฟังเรื่องราว

สรุปว่า พัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีนั้นเด็กจะเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอน โดยจะเริ่มจากการจดจำคำศัพท์ การเลียนเสียง เรียนรู้และเข้าใจ เด็กจะเริ่มจากการออกเสียงที่ไม่มีความหมาย จนกระทั่งเริ่มพูดตามและพูดคำศัพท์ ต่อมาจึงพัฒนาการการเป็น การพูดเป็นประโยคและบอกเล่าเรื่องราวตามลำดับ

3.6 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยนั้นมีรูปแบบมากมายหลายวิธี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุย ตอบคำถามตามความเห็นของตนเองและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ซึ่งมีหน่วยงานและนักการศึกษาได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพูดไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2540: 36-37) เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับการส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูด ซึ่งสามารถจัดได้หลายหลายวิธีดังนี้

1. การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ

2. การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่างๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจดีขึ้น ในการเล่านิทานสื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพหนังสือ นิทาน หุ่นและการแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง

3. การสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ ในบางครั้ง ครูอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับครู เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การเพาะเมล็ด การปลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา

4. การทดลอง/ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดแก้ปัญหาและส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น และค้นพบด้วยตนเอง เช่น การประกอบอาหาร การทดลองวิทยาศาสตร์ง่ายๆ การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ฯลฯ

5. การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่งด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสื่อต่างๆ รอบโรงเรียน หรือสถานที่นอกโรงเรียนเพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก

6. การเล่นเกมบทบาทสมมติ เป็นตัวละครต่างๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทาน หรือเรื่องราวต่างๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติเพื่อสร้างความสนใจ และก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสวมศีรษะ ที่คาดศีรษะรูปคน และสัตว์รูปแบบต่างๆ เครื่องแบบและอุปกรณ์ของจริงชนิดต่างๆ

7. การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา

นอกจากนี้ เยาเวพา เดเซคูปต์ (2528: 2) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยนั้นควรเริ่มทำในกลุ่มเล็ก หรือการสร้างประสบการณ์จากความสัมพันธ์กับครูเป็นการส่วนตัว สิ่งที่จะช่วยส่งเสริมทักษะในการพูด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การตอบคำถาม การแสดงละคร การเล่าข่าว การแนะนำตัว การทักทาย การส่งข่าว การสนทนา

กลุยา ตันติผลาชีวะ (2547: 147) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาการพูดที่จัดให้กับเด็กต้องเริ่มจากง่ายไปยาก โดยเริ่มจากให้รู้คำศัพท์ รู้จักความหมายของคำ เช่น แมว เสือ ครู เป็นต้นต่อไปจึงเป็นการสอนสร้างประโยคโดยเริ่มจากการเชื่อมโยงคำตามความหมายของคำ โดยสร้างเป็นประโยคง่ายๆ เช่น แม่กินข้าว หนูทำอะไร เมื่อเด็กเข้าใจมากขึ้นแล้วและมีความพร้อม เช่นอายุ 4-5 ขวบ ต้องให้เด็กทำกิจกรรมสนทนา กิจกรรมเล่าเรื่องเพื่อให้เด็กเรียนรู้การพูดเป็นเรื่องราว การสื่อความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยสามารถบอกได้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร

วิภา ตันทุลพงษ์ (2552: 25-26) กล่าวถึง The National Research Council ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งสรุปกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย (Linda Robinson, 2008: Online) เช่น การจัดเตรียมประสบการณ์ด้านการคิดและเพิ่มพูนคำศัพท์ที่มีส่วนช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษา โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้มีหนังสือและวัสดุหลายแบบหลายประเภท รวมถึงนิทานและสารคดี เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะพูดคุยผ่านการเชื่อมต่อการ

เรียนรู้คำศัพท์ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเรียนรู้คำศัพท์เฉพาะจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว จะช่วยพัฒนา ด้านภาษารวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรับรู้ความรู้สึกจากนิทานและเรื่องราวต่างๆ ทำให้ เด็กคิดจินตนาการผ่านการเล่นบทบาทสมมติ การเล่นเกม เพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาและการพูด รวมถึงการส่งเสริมการจำแนกเสียง โดยการร้องเพลงและนิทานคำคล้องจอง เด็กจะได้เรียนรู้ภาษา ผ่านการเล่นรวมทั้งเรียนรู้การใช้คำจากนิทาน

สรุปว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นสามารถจัด ได้มากมายหลากหลายวิธี เช่น การเล่านิทาน การใช้สื่อต่างๆ เช่น การใช้หุ่น การร้องเพลง การเล่น บทบาทสมมติ การสนทนา การทดลอง เป็นต้น ซึ่งในการจัดกิจกรรมนั้นควรคำนึงถึงความเหมาะสม ในความพร้อมและความเหมาะสมของเด็กในแต่ละวัย โดยครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องต้องเป็น บุคคลหลักในการดำเนินการและให้การส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการพูด

3.7 การประเมินพัฒนาการด้านการพูด

การพัฒนาภาษาและการพูดสำหรับเด็กจุดใหญ่คือการเพิ่มพูนการรู้ศัพท์ และการสื่อ หมายโดยใช้กิจกรรมการฟัง การอ่าน การเขียนและการพูด (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547: 154-155) ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวสิ่งที่ต้องสังเกตเพื่อประเมิน พัฒนาการอย่างกว้างๆ มีดังนี้

1. การใช้ภาษา การแสดงออกถึงความสามารถในการใช้ภาษาของเด็กได้สังเกตจากการ ใช้ภาษาของเด็กเพื่อการสมาคมหรือเพื่อระบายออกเท่าที่เด็กสนใจที่จะใช้ภาษาพูดสื่อสารมากกว่า ทำทาง สามารถใช้คำได้มากขึ้นหรือใช้คำได้สูงเท่าอายุ

2. การสื่อความ เด็กสามารถสื่อความหมายพอที่จะร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นหรือไม่ สื่อให้ผู้อื่น เข้าใจ พูดประโยคถูกต้อง รู้จักการใช้สรรพนามในระดับใด

3. ความสนใจภาษา แสดงความชอบที่จะนั่งถ้อยคำไปใช้ วลี ประโยคที่ได้ฟัง ได้เรียน ไม่ ว่าจากการพูดหรือฟังนิทาน สนุกกับการพูด การอธิบายและใช้ภาษากับเพื่อน ผู้ใหญ่ ด้วยความ สนใจหรือไม่

การประเมินพัฒนาการทางการพูดของเด็กต้องเป็นไปตามอายุและพัฒนาการของเด็ก เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินอาจเป็นแบบสังเกต ซึ่งอาจสังเกตโดยตรง หลังสังเกตจากการใช้ สถานการณ์จำลองหรือการทดลองให้เด็กเล่าเรื่องจากภาพ การเล่าเรื่องต่อกับเพื่อน หรืออาจใช้ แบบทดสอบทางภาษาที่ผู้สอนพัฒนาก็ได้ สิ่งที่ต้องระวังคือต้องไม่สร้างความเครียดให้กับเด็กและ ต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2556: 121-123) กล่าวว่า ครูและผู้เกี่ยวข้องซึ่งจะทำหน้าที่ ประเมินพัฒนาการเด็กจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจพัฒนาการเด็กเป็นอย่างดี ซึ่งมีวิธีการและ เครื่องมือ การประเมินดังต่อไปนี้

1. วิธีการวัดและประเมินแบบเป็นทางการ (Formal techniques) ได้แก่ การทดสอบ ชนิดต่าง ๆ การสอบปลายภาค และการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาต่าง ๆ หรือการทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน

2. วิธีการวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการ (Informal techniques) ได้แก่ วิธีการประเมินแบบสื่อสารส่วนบุคคล (Personal Communication) ซึ่งมีรูปแบบเน้นการสังเกตพฤติกรรม การทำกิจกรรมของเด็กในด้านกิจกรรมการแสดงออกอาจเป็นการซักถาม พูดคุยกับเด็ก ครู เพื่อน ผู้เชี่ยวชาญ พี่เลี้ยงที่ใกล้ชิดเด็ก การสร้างความรู้จักนักเรียน การประเมินจากการปฏิบัติจริง วิธีการประเมินสภาพจริง และการประเมินด้วยพอร์ทโฟลิโอ โดยใช้เทคนิคต่างๆ ดังนี้

2.1 การสังเกตเป็นการสังเกตในขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวันและเกิดพฤติกรรมที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น และครูจดบันทึกไว้ เช่น การจดบันทึกรายการ การใช้แบบสำรวจรายการ และการจดบันทึกสิ่งที่เด็กเลือกปฏิบัติกิจกรรมหรือเลือกมุนเล่น

2.2 การใช้การสนทนา ใช้การสนทนาได้ทั้งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลเพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็น และพัฒนาการทางด้านการใช้ภาษาของเด็กและบันทึกผลการสนทนาลงในแบบบันทึกพฤติกรรมหรือบันทึกประจำวัน

2.3 การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีพูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคลและควรจัดในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความเครียดและความวิตกกังวล ครูควรใช้คำถามที่เหมาะสมเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตอบอย่างอิสระ จะทำให้ครูสามารถประเมินความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก และค้นพบศักยภาพในตัวเด็กได้โดยการบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

2.4 การเก็บรวบรวมผลงานที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าแต่ละด้านของเด็กรายบุคคล โดยจัดเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มผลงาน (Portfolio) ซึ่งเป็นวิธีการรวบรวมและจัดระบบข้อมูลแบบต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็กโดยใช้เครื่องมือต่างๆ รวบรวมเอาไว้อย่างมีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน แสดงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแต่ละด้าน

สรุปได้ว่าการประเมินพัฒนาการด้านการพูดของเด็กนั้น ทำได้หลากหลายวิธี ซึ่งครูอาจเป็นผู้สร้างแบบประเมินเพื่อประเมินพัฒนาการพูดโดยตรงหรือใช้วิธีการสังเกตแล้วจดบันทึก หรือสนทนากับเด็กโดยตรง ทั้งนี้การที่จะเลือกใช้วิธีการประเมินแบบใดนั้นจะต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

มีผู้ทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายท่าน ดังนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ

ซิมสัน (Simpson. 1998) ได้ศึกษาลักษณะภาษาพูดของเด็กปฐมวัย 4 ปี ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ ผลการวิจัยพบว่าการเล่าเรื่องซ้ำช่วยส่งเสริมความสามารถ

ในการสื่อสารมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ช่วยให้เกิดพัฒนาความสามารถในการถ่ายทอดภาษาให้ชัดเจนละเอียดละออ ครอบคลุมความหมายที่ต้องสื่อให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจ ซึ่งความสามารถนี้วัดได้เป็นจำนวนคำต่อประโยค ไม่ได้วัดที่ปริมาณคำ ซึ่งถือว่าความสามารถนี้เป็นเครื่องมือที่สามารถวัดความซับซ้อนของรูปประโยคได้เป็นอย่างดี

รีเบคก้า และคณะ (Rebecca; & et al. 2004,157-162) ได้ศึกษาวิธีการเล่าเรื่องและการอ่านเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางภาษาและความเข้าใจเรื่องราวของเด็กเล็กอายุระหว่าง 3-5 ปี การวิจัยนี้แบ่งเด็กออกเป็นสองกลุ่ม ซึ่งทั้งสองกลุ่มจะได้ฟังนิทานเรื่องเดียวกันทั้งหมด 24 เรื่อง กลุ่มที่ 1 จะได้ฟังนิทานโดยการเล่านิทานปากเปล่าให้ฟัง และกลุ่มที่ 2 จะได้ฟังนิทานด้วยการเล่าโดยอ่านตามหนังสือนิทาน โดยภาษาที่ใช้ทดสอบ ทั้งก่อนและหลังนั้นได้มาจากผู้เข้าร่วมที่เล่าเรื่องที่เคยได้ฟังซ้ำๆ และจากการแต่งเรื่องราวจากหนังสือนิทานภาพที่ไม่มีคำบรรยาย ตัวอย่างภาษาจะถูกคัดลอกและวิเคราะห์โดยใช้มาตรการของความซับซ้อนของภาษาและความเข้าใจเรื่องราว ซึ่งทั้งการเล่านิทานและการอ่านนั้นส่งผลดีต่อการพูด ความแตกต่างระหว่างสองกลุ่มชี้ให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ได้ฟังเรื่องโดยการเล่านิทานปากเปล่านั้นจะส่งเสริมความเข้าใจในการบอกเล่าเรื่องราว ขณะที่เด็กในกลุ่มที่ฟังนิทานด้วยการเล่าโดยอ่านตามหนังสือนิทานนั้นจะส่งผลต่อการปรับปรุงในด้านความเข้าใจความซับซ้อนของภาษา จากผลการทดลองสรุปได้ว่ากลุ่มที่ได้ฟังนิทานโดยการเล่านิทานปากเปล่าจะมีพัฒนาการด้านภาษาดีกว่ากลุ่มที่ได้ฟังนิทานด้วยการเล่าโดยอ่านตามหนังสือนิทาน แต่อย่างไรก็ตามการใช้หนังสือนิทานภาพที่ไร้คำบรรยายก็ดีกว่าการใช้หนังสือนิทานที่มีคำบรรยาย การทดลองนี้จะได้ผลดีหากทำการทดลองโดยการเล่านิทาน 15 สัปดาห์ขึ้นไป

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยในต่างประเทศ สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทานด้วยปากเปล่าและการเล่าเรื่องซ้ำๆ ให้เด็กฟังนั้นทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านภาษาดีขึ้น ช่วยส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยในประเทศ

สมศรี ปาณะโตชะ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์หุ่นร่วมกับผู้ปกครองอาสา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กเล็ก 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนสาริตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) สังกัดสำนักงานเขตวัฒนากรุงเทพฯ จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองระดับความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์หุ่นร่วมกับผู้ปกครองอาสาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีมากและความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์หุ่นร่วมกับผู้ปกครองอาสา มีค่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

กณิการ์ พงศ์พันธุ์สถาพร (2553: 56-57) ทำการศึกษาพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการแสดงประกอบการเล่านิทานเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ

ระดับพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการแสดงประกอบการเล่า นิทาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลองระดับความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด กิจกรรมการแสดงประกอบการเล่านิทานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีทั้งสามด้านได้แก่ ด้าน การพูดคำศัพท์ การพูดประโยค และการพูดเรื่องราว และพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยหลัง การจัดกิจกรรมการแสดงประกอบการเล่านิทานมีค่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ .01

ณัฐยานันต์ ยั่งยืน (2553: 60-64) ทำการศึกษาพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่บ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่3 จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเล่านิทานที่บ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพมีพัฒนาการด้านการพูดสูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐวดี ศิลาภรณ์ (2556: 55-56) ได้ทำการศึกษาระดับความสามารถทางการพูดของเด็ก ปฐมวัยและเปรียบเทียบความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่า นิทานประกอบหุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่ง ศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาล 1 จำนวน 20 คน ผลการทดลองพบว่าระดับความสามารถทางการพูดของ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง และ ความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่นมีค่าสูงกว่าก่อน การจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมเล่านิทาน ประกอบหุ่น สามารถพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางการพูดสูงขึ้นอย่างชัดเจน

วรทิพย์ ปลื้มสกุลไทย (2557: 82-83) ศึกษาพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การจัดกิจกรรมการเล่านิทานอาเซียนแบบไม่จบเรื่องโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่า นิทานอาเซียนแบบไม่จบเรื่องมีพัฒนาการด้านการพูดสูงขึ้นทุกด้าน ซึ่งพัฒนาการด้านการพูด คำศัพท์กับพัฒนาการด้านการพูดเป็นเรื่องราวโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ส่วนพัฒนาการด้านการพูดเป็นประโยคโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เกษิณี เบ็ญจวรรณ (2558: 71-72) ศึกษาความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรมการใช้บัตรร้อยกรองประกอบท่าทาง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การใช้บัตรร้อยกรองประกอบท่าทาง มีความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น 0.56 คะแนน ในด้านการพูดเป็นประโยคมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น 1.28 คะแนน และด้านการพูดเป็นเรื่องราวมี ค่าเฉลี่ยสูงขึ้น 1.26 คะแนน ซึ่งมีคะแนนมากกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 มีขนาดส่งผลต่อความสามารถทางด้านการพูดรายด้านทุกด้านและโดยรวมในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ด้านการพูดคำศัพท์ ($d = 2.92$) ด้านการพูดเป็นเรื่องราว ($d = 3.08$) ด้านการพูดเป็นประโยค ($d = 3.70$) และคะแนนรวม ($d = 4.89$) สรุปว่าการจัดกิจกรรมการใช้บทร้อยกรอง ประกอบท่าทางส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ ด้านการพูดเป็นประโยค และด้านการพูดเป็นเรื่องราวสูงขึ้นอย่างชัดเจน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่าการพูดในเด็กปฐมวัยนั้นต้องได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับวัยทั้งด้านการพูดคำศัพท์ การพูดประโยค และการพูดเรื่องราว โดยควรฝึกฝนให้เด็กได้พัฒนาการพูดอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การเล่า นิทาน การชวนเด็กพูดคุยกัยถาม จากพ่อแม่ ครู และผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นควรจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการเรียนรู้ของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดซักถามและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ จนทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อที่จะเกิดการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาในขั้นต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการดำเนินการทดลอง
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดยานนาวา สังกัดสำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดยานนาวา สังกัดสำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลาก 1 ห้องเรียนจากจำนวนทั้งหมด 2 ห้องเรียน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการค้นคว้า 2 ชุด คือ

1. แผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา
2. แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงาและวิธีการหาคุณภาพของแผนผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอกสารการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำข้อมูลมาเป็นพื้นฐานของการจัด

กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งในการส่งเสริมความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมหุ่นเงาเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมความสามารถทางด้านการพูดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพูดคำศัพท์ ด้านการพูดเป็นประโยค และด้านการพูดเป็นเรื่องราว โดยหน่วยการเรียนรู้ที่เด็กจะได้เรียนรู้ประกอบการจัดกิจกรรมหุ่นเงานั้นเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวเด็ก เกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เนื้อหาของกิจกรรมหุ่นเงานั้นสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เลือกลงมา 8 เรื่องได้แก่

1. ร่างกายของฉัน	2. ของใช้ของหนู
3. ผลไม้แสนอร่อย	4. ดอกไม้แสนสวย
5. บ้านแสนสุข	6. สัตว์โลกน่ารัก
7. อาชีพในฝัน	8. ยานพาหนะ

2. ศึกษาเทคนิค รูปแบบและวิธีการสร้างหุ่นเงา การทำฉากและหุ่นเงาจากหนังสือและตำรา ได้แก่ มากกว่าศิลปะหุ่นเงาระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) หุ่น การทำและวิธีการใช้ ของ จิระประภา บุญยนิษฐ์ (2522) ละครหุ่นเพื่อชุมชน ของ กนกพร สุวรรณพิทักษ์ (2535) เกศินี โชติกเสถียร (2524) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา สร้างหุ่นเงาและฉากในการเชิดหุ่นเงา จากการศึกษาสรุปได้ว่า ในการสร้างหุ่นเงา ต้องเชิดหุ่นเงาหลังจาก โดยสามารถนำเอาสิ่งรอบตัวมาประยุกต์สร้างเงาได้ ทั้งส่วนต่างๆ ในร่างกายของเรา เช่น มือ แขน ขา หรือสามารถประดิษฐ์ขึ้นจากวัสดุที่หาง่ายๆ เช่น หนังสติ๊ก กระดาษ หรือเศษวัสดุที่มีรูปร่างที่จะทำให้เงาที่เราต้องการ นอกจากนั้นเราสามารถเพิ่มลวดลายของหุ่นเงาให้สวยงามยิ่งขึ้นด้วยการฉลุลายให้เป็นช่อง และเพิ่มสีสันด้วยการปะกระดาษแก้วสีซึ่งเป็นวัสดุโปร่งแสงจะทำให้หุ่นเงามีความสวยงามและเห็นลายละเอียดของหุ่นเงาชัดเจนมากยิ่งขึ้น การใช้หุ่นเงานั้นเราสามารถเล่นได้ทุกที่มีแสงสว่าง ไม่ว่าจะเป็นแสงจากแหล่งกำเนิดธรรมชาติและแสงไฟจากโคมไฟ หรือไฟฉาย

3. ศึกษางานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมหุ่นเงาของณัฐดี ศิลาภรณ์ (2556) วิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานประกอบหุ่นความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย สุวิทย์ ก้องฮา (2532) วิจัยเกี่ยวกับการแสดงบทบาทสมมติและการเชิดหนังตะลุงเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และดวงจันทร์ หนูทอง (2533) วิจัยเกี่ยวกับการใช้แม่แบบหนังตะลุงที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวนี้สามารถนำมาปรับใช้กับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา เพราะหุ่นเงานั้นคล้ายกับการแสดงหนังตะลุง และจัดว่าเป็นหุ่นประเภทหนึ่งซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อประกอบการสอนสำหรับเด็กเพื่อกระตุ้นและพัฒนาความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

4. สร้างแผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ดังนี้

ชั้นนำ นำเด็กเข้าสู่กิจกรรม เช่น การเล่านิทาน การสนทนา การใช้คำถาม การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง และการสร้างข้อตกลงร่วมกัน โดยเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การดำเนินกิจกรรม

ขั้นดำเนินกิจกรรม ก่อนเริ่มกิจกรรมทุกครั้งเด็กและครูสร้างข้อตกลงร่วมกัน แล้วจึงเริ่มทำกิจกรรมการหุ่นเงา ดังนี้

วันที่ 1 แนะนำตัวละครซึ่งเป็นหุ่นเงาให้เด็กรู้จัก ในขั้นตอนนี้เด็กจะได้ฝึกพูดคำศัพท์ 4 - 5 คำตามหน่วยที่เรียนผ่านการเซตหุ่นเงาของครู และเด็กทุกคนจะได้ลองเซตหุ่นเงาด้วยตนเอง

วันที่ 2 เด็กฟังเรื่องเล่าเชงนิทานที่ครูแต่งขึ้นเองซึ่งมีคำศัพท์ตามหน่วยการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้เล่าเรื่องประกอบการเซตหุ่นเงาให้เด็กฟังก่อน หลังจากนั้นเด็กจึงเป็นผู้เซตหุ่นเงาพร้อมกับพูดเป็นประโยคตามครูเกี่ยวกับเรื่องราวที่มีคำศัพท์ในหน่วยการเรียนรู้ เมื่อเด็กเซตหุ่นพร้อมพูดเป็นประโยคตามครูจนครบทุกคนแล้วครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กตอบคำถาม และพูดเป็นประโยค

วันที่ 3 ให้เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ฝึกพูดเป็นเรื่องราวและทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมหุ่นเงา โดยเด็กแต่ละกลุ่มออกมาพูดเล่าเรื่องราวด้วยตนเองประกอบการเซตหุ่นเงาเกี่ยวกับหน่วยที่เรียน โดยสื่อก่อมาเป็นการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยคและพูดเป็นเรื่องราวตามความเข้าใจและจินตนาการของตนเองให้เพื่อนๆ ฟังทีละกลุ่มจนครบ

ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสนทนา ครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจเปิดโอกาสให้เด็กพูดคุยทบทวนความรู้ความเข้าใจในสาระที่เรียนจากกิจกรรมหุ่นเงา แสดงความคิดเห็นและโต้ตอบกับเพื่อนๆ สรุปสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ร่วมกัน

5. จากการสร้างแผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าต้องสร้างตัวละครหุ่นเงาเพื่อเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม โดยเริ่มสร้างหุ่นเงาชนิดเห็นภาพลายเส้น แสง และสี เริ่มจากวาดแบบตัวละครที่ต้องการลงบนกระดาษแข็งสีดำ แล้วนำมาตัดและฉลุให้เป็นรูปร่างตามแบบ ซึ่งหุ่นเงาบางตัวที่มีสีสัน เช่น หุ่นเงารูปดอกไม้ต่างๆ ตามหน่วยการเรียนรู้เรื่องดอกไม้แสนสวย ผู้วิจัยนำกระดาษแก้วสีมาแปะตรงช่องที่ฉลุไว้ ส่วนหุ่นเงาที่ต้องการให้มีส่วนที่ขยับได้ เช่น หุ่นเงารูปคนที่ขยับแขน ขา หลังจากที่ทำแบบลงบนกระดาษแข็งแล้วให้แยกชิ้นส่วนบริเวณที่ต้องการให้ขยับเจาะรูบริเวณที่ต้องการให้ติดกันและขยับได้ ทาบกระดาษสองชั้นที่เจาะรูแล้วใช้หมุดทองเหลืองสองขาใส่เข้าตามจุดต่างๆ ที่ซ้อนต่อกันเพื่อเชื่อมชิ้นส่วนให้หุ่นเคลื่อนไหวได้ แล้วใช้ไม้ตะเกียบทำเป็นด้ามจับติดด้านหลังหุ่นเงาด้วยเทปใสเพื่อใช้เป็นด้ามถือเซตหุ่นเงา ขนาดของหุ่นเงาทุกตัวนั้นมีขนาดไม่เกิน 40 เซนติเมตร ซึ่งเป็นขนาดที่กำลังพอดีและเหมาะสมกับสัดส่วนขนาดโดยเฉลี่ยประมาณ $\frac{1}{3}$ ของขนาดตัวเด็กปฐมวัย (เกศินี โชติกเสถียร. 2524: 9) จำนวนหุ่นเงาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นสร้างตามจำนวนของตัวละครตามเรื่องในหน่วยการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์ ตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ตัวละครหุ่นเงาตามเรื่องในหน่วยการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้เรื่อง	ตัวละครหุ่นเงา
1	ร่างกายของฉัน	หุ่นเงาเด็กผู้หญิง / หุ่นเงาเด็กผู้ชาย หุ่นเงาผู้ชาย / หุ่นเงาผู้หญิง
2	ของใช้ของหนู	หุ่นเงาเด็กผู้หญิง / หุ่นเงาแก้วน้ำ หุ่นเงาหมวก / หุ่นเงาเสื้อ / หุ่นเงากางเกง
3	ผลไม้แสนอร่อย	หุ่นเงาหนอน / หุ่นเงาแตงโม / หุ่นเงากล้วย หุ่นเงามะม่วง / หุ่นเงาสับปะรด
4	ดอกไม้แสนสวย	หุ่นเงาผีเสื้อ / หุ่นเงาดอกกุหลาบ หุ่นเงาดอกทานตะวัน / หุ่นเงาดอกบัว หุ่นเงาดอกชบา
5	บ้านแสนสุข	หุ่นเงาเด็กผู้หญิง / หุ่นเงาบ้าน / หุ่นเงารั้วบ้าน หุ่นเงาดันไม้ / หุ่นเงาบ้านสุนัข
6	สัตว์โลกน่ารัก	หุ่นเงาไก่ / หุ่นเงาสุนัข / หุ่นเงากบ หุ่นเงาปลาหวา / หุ่นเงาควาย
7	อาชีพในฝัน	หุ่นเงาเด็กผู้หญิง / หุ่นเงาครู / หุ่นเงาพยาบาล หุ่นเงาชาวนา / หุ่นเงาแม่ครัว
8	ยานพาหนะ	หุ่นเงารถยนต์ / หุ่นเงาเรือ / หุ่นเงาเครื่องบิน หุ่นเงารถไฟ / หุ่นเงาจักรยาน

นอกจากนั้นอุปกรณ์สำคัญที่ใช้ประกอบกิจกรรมหุ่นเงาคือ ฉากที่ใช้สำหรับการเชิดหุ่นเงา ซึ่งการสร้างฉากนั้น ผู้วิจัยใช้ผ้าดิบสีขาวพาดกับราวท่อพีวีซีแล้วใช้ไม้หนีบยึดให้ตึง โดยฉากนี้มีขนาดความกว้าง 1.5 เมตร และสูง 1.2 เมตร ซึ่งเป็นขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนผู้ชม 20 คน ส่วนแสงไฟที่ใช้ฉายหลังฉากนั้นผู้วิจัยใช้หลอดไฟที่ให้แสงสว่างมากกว่า 100 แรงเทียนขึ้นไป (จิระประภา บุญยนิติกย์. 2522: 59-70) หนีบกับโต๊ะที่ตั้งอยู่ด้านหลังฉาก ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ฉากที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมหุ่นเงา

7. นำแผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา และหุ่นเงาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาเพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม ประเมินผล จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

7.1 อาจารย์เบญจจะ คำมะสอน	ครูชำนาญการ
โรงเรียนวัดเทพลีลา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา)
กรุงเทพมหานคร
7.2 อาจารย์ณภัทรสร กระรัมย์	ครู คศ.1
โรงเรียนวัดเทพากร (เลี่ยมมาตุทิศ)
กรุงเทพมหานคร
7.3 อาจารย์จุฑา สุขใส	ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ
กรุงเทพมหานคร

ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เสนอแนะให้ปรับคำศัพท์ที่นำมาใช้ในกิจกรรมหุ่นเงาให้เหมาะสมกับอายุของกลุ่มตัวอย่าง ปรับกิจกรรมในช่วงชั้นนำในแต่ละสัปดาห์ให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น และปรับเนื้อหาขึ้นดำเนินกิจกรรมในแต่ละวันให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

8. นำแผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงาที่ผู้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

9. นำแผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงาที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาข้อบกพร่อง และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งเพื่อความเหมาะสม

10. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงาฉบับสมบูรณ์พร้อมคู่มือเพื่อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองต่อไป

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย และวิธีการหาคุณภาพของแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางภาษา โดยเฉพาะความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยของ ศักดิ์ชัย มหาอุตร (2557) วิจัยเรื่องความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากคำพังเพยประกอบภาพ วรทิพย์ ปลื้มสกุลไทย (2557) วิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานอาเซียนแบบไม่จบเรื่อง ณัฐวดี ศิลากรณ์ (2556) วิจัยเกี่ยวกับความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่น กณิการ์ พงศ์พันธุ์สถาพร (2553) วิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการแสดงประกอบการเล่านิทาน ฅนัทธสร จรจรัญญ (2551) วิจัยเรื่องความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ใช้คำคล้องจองประกอบภาพ สมศรี ปาณะโตชะ (2551) วิจัยเรื่องความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์หุ่นร่วมกับผู้ปกครองอาสา เบญจะ คำมะสอน (2544) วิจัยเรื่องความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ การพูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

2. สร้างแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีทั้งหมด 15 ข้อโดยแต่ละข้อจะประเมินความสามารถทางด้านการพูดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการพูดคำศัพท์ ด้านการพูดเป็นประโยค และด้านการพูดเป็นเรื่องราว โดยกำหนดกฎเกณฑ์การให้คะแนนของแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 กฎเกณฑ์การให้คะแนนด้านการพูดคำศัพท์

0 คะแนน	หมายถึง	ไม่พูดหรือพูดคำศัพท์ได้ไม่เกิน 2 คำ
1 คะแนน	หมายถึง	พูดคำศัพท์ได้ 3 คำ
2 คะแนน	หมายถึง	พูดคำศัพท์ได้ 4 คำขึ้นไป

ด้านที่ 2 กฎเกณฑ์การให้คะแนนด้านการพูดเป็นประโยค

0 คะแนน	หมายถึง	ไม่พูดหรือพูดเป็นวลีแต่ไม่เป็นประโยค
1 คะแนน	หมายถึง	พูดเป็นประโยคได้ 1-2 ประโยค
2 คะแนน	หมายถึง	พูดเป็นประโยคได้ 3 ประโยคขึ้นไป

ด้านที่ 3 กฎเกณฑ์การให้คะแนนด้านการพูดเป็นเรื่องราว

0 คะแนน	หมายถึง	ไม่พูดเป็นเรื่องราวหรือพูดเรื่องที่ไม่มีเนื้อหาจากภาพเลย
1 คะแนน	หมายถึง	พูดเก็บรายละเอียดของภาพไม่หมดหรือพูดโดยต้องมีครูช่วยชี้แนะ

2 คะแนน หมายถึง พุดเล่าเรื่องจากภาพโดยเก็บรายละเอียดของภาพได้อย่างต่อเนื่องและเล่าเรื่องเพิ่มเติมจากภาพได้ด้วยตนเอง

3. สร้างคู่มือประกอบคำแนะนำการใช้แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย (อายุ 4-5 ปี)

4. นำแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยและคู่มือการใช้แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการประเมินความสอดคล้องของแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดกับวัตถุประสงค์ ดังรายนามต่อไปนี้

4.1 ดร.ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1
จังหวัดราชบุรี
4.2 ดร.ปัทมณวิทย์ ไพบูลลาบ	หัวหน้าสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
จังหวัดพิษณุโลก
4.3 อาจารย์ จุลศักดิ์ สุขสบาย	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร
(ฝ่ายประถม) กรุงเทพมหานคร

โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความสอดคล้อง ดังนี้

+1	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสอดคล้องกัน
0	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าไม่แน่ใจ
-1	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าไม่สอดคล้องกัน

5. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์, 2557: 90) โดยผลการประเมินแบบวัดพัฒนาการทางด้านการพูดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการพูดคำศัพท์ ด้านการพูดเป็นประโยค และด้านการพูดเป็นเรื่องราว ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 - 1.0 จำนวน 15 ข้อ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับปรุงภาพในแบบวัดให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ปรับคำถามให้สอดคล้องกับแบบวัดความสามารถด้านการพูด และปรับลดจำนวนข้อในแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดเป็น 10 ข้อเนื่องจากเหมาะสมกับระยะความสนใจตามพัฒนาการของเด็กในช่วงอายุ 4-5 ปี

6. ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยและคู่มือการใช้แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ท่านให้เหมาะสม

7. นำแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดสอบกับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 4-5 ปี โรงเรียนวัดพลับพลาชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแบบวัดความสามารถทางด้านการพูด

8. นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนน แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยคำนวณหาค่า CITC โดยคัดเลือกข้อที่มีค่ามากกว่า .20 ขึ้นไปได้จำนวน 10 ข้อ

9. นำแบบวัดมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นรายด้านและทั้งฉบับใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของ ครอนบัค (Cronbach's Alpha) (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2557: 101) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ได้ค่าเท่ากับ .76 ความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยคได้ค่าเท่ากับ .82 ความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราวได้ค่าเท่ากับ .85 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ .91 ซึ่งมีความเชื่อมั่นสูงเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิจัยได้

10. จัดทำแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดและคู่มือแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

11. จัดทำเกณฑ์การประเมินผล ดังนี้

11.1 แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์จำนวน 10 ข้อ ข้อละ 2 คะแนน คะแนนเต็ม 20 คะแนน มีเกณฑ์ประเมินดังนี้

13 – 20 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ อยู่ในระดับ ดี
7 – 12 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ อยู่ในระดับ ปานกลาง
0 – 6 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ อยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

11.2 แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยค จำนวน 10 ข้อ ข้อละ 2 คะแนน คะแนนเต็ม 20 คะแนน มีเกณฑ์ประเมินดังนี้

13 – 20 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยค อยู่ในระดับ ดี
7 – 12 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยค อยู่ในระดับ ปานกลาง
0 – 6 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยค อยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

11.3 แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราว จำนวน 10 ข้อ ข้อละ 2 คะแนน คะแนนเต็ม 20 คะแนน มีเกณฑ์ประเมินดังนี้

13 – 20 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราว อยู่ในระดับ ดี
7 – 12 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราว อยู่ในระดับ ปานกลาง
0 – 6 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราว อยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

11.4 แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดทุกด้าน คะแนนเต็ม 60 คะแนน มีเกณฑ์ประเมินดังนี้

41 – 60 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราว อยู่ในระดับ ดี
21 – 40 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราว อยู่ในระดับ ปานกลาง
0 – 20 คะแนน	มีความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราว อยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

วิธีการดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว เพื่อทำการทดลองและเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทำการทดลองเพื่อความสะดวกสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการทดลองนี้ มีการวัดผลก่อนและหลังการทดลองตามแบบแผนวิจัยแบบ One-Group Pretest – Posttest Design ดังตาราง 2 (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 17)

ตาราง 2 แบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest – Posttest Design

Pre-test	Treatment	Post-test
T_1	X	T_2

เมื่อ

T_1	แทน	วัดความสามารถทางด้านการพูดก่อนการทดลอง
X	แทน	การจัดกิจกรรมหุ่นเงา
T_2	แทน	วัดความสามารถทางด้านการพูดหลังการทดลอง

วิธีการดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที ในช่วงเวลา 9:30 - 10:00 น.รวม 24 ครั้ง ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัย
2. สร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์

3. นำแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาทดสอบก่อน (Pretest) การทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ให้คะแนนตามเกณฑ์และเก็บคะแนนไว้เป็นหลักฐาน

4. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างโดยวันแรกเด็กฝึกพูดคำศัพท์ตามหน่วยที่เรียนผ่านการขีดหุ่นเงาของครู วันต่อมาเด็กฟังเรื่องเล่าเชิงนิทานที่ครูแต่งขึ้นเองซึ่งมีคำศัพท์ตามหน่วยการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้เล่าเรื่องประกอบการขีดหุ่นเงาให้เด็กฟังก่อน หลังจากนั้นเด็กจึงเป็นผู้ขีดหุ่นเงาพร้อมกับพูดเป็นประโยคตามครูเกี่ยวกับเรื่องราวที่มีคำศัพท์ในหน่วยการเรียนรู้ เมื่อเด็กขีดหุ่นเงาพร้อมพูดเป็นประโยคตามครูจนครบทุกคนแล้วครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กตอบคำถาม และพูดเป็นประโยค วันสุดท้ายของสัปดาห์เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ฝึกพูดเป็นเรื่องราวและทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมหุ่นเงา โดยเด็กแต่ละกลุ่มออกมาพูดเล่าเรื่องราวด้วยตนเองประกอบการขีดหุ่นเงาเกี่ยวกับหน่วยที่เรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมหุ่นเงาในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที ดังปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 กำหนดการวิจัยกิจกรรมหุ่นเงา

สัปดาห์	วันที่ทำการทดลอง	เรื่อง	กิจกรรม	หุ่นเงา
1	อังคาร	ร่างกาย ของฉัน	วันที่ 1 พูดคำศัพท์เกี่ยวกับอวัยวะของร่างกาย เช่น หัว หู มือ แขน ขา เป็นต้น	- หุ่นเงาเด็กผู้หญิง - หุ่นเงาเด็กผู้ชาย - หุ่นเงาผู้ชาย - หุ่นเงาผู้หญิง
	พุธ		วันที่ 2 พูดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับอวัยวะของร่างกาย	
	พฤหัสบดี		วันที่ 3 พูดเรื่องราวเกี่ยวกับอวัยวะของร่างกาย	
2	อังคาร	ของใช้ของ หนู	วันที่ 1 พูดคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ เช่น แก้วน้ำ หมวก กางเกง เสื้อ เป็นต้น	- หุ่นเงาเด็กผู้หญิง - หุ่นเงาแก้วน้ำ - หุ่นเงาหมวก - หุ่นเงาเสื้อ - หุ่นเงากางเกง
	พุธ		วันที่ 2 พูดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้	
	พฤหัสบดี		วันที่ 3 พูดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้	
3	อังคาร	ผลไม้แสน อร่อย	วันที่ 1 พูดคำศัพท์เกี่ยวกับผลไม้ เช่น แอปเปิ้ล กล้วย มะม่วง สับปะรด เป็นต้น	- หุ่นเงาหนอน - หุ่นเงาแอปเปิ้ล - หุ่นเงากล้วย - หุ่นเงามะม่วง - หุ่นเงาสับปะรด
	พุธ		วันที่ 2 พูดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับผลไม้	
	พฤหัสบดี		วันที่ 3 พูดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผลไม้ต่างๆ	

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	วันที่ทำการทดลอง	เรื่อง	กิจกรรม	หุ่นเงา
4	อังคาร	ดอกไม้ แสนสวย	วันที่ 1 พุดคำศัพท์เกี่ยวกับดอกไม้ เช่น ดอกกุหลาบ ดอกทานตะวัน ดอกบัว ดอกชบา เป็นต้น	- หุ่นเงาผีเสื้อ - หุ่นเงาดอกกุหลาบ
	พุธ		วันที่ 2 พุดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับดอกไม้	- หุ่นเงาดอกทานตะวัน
	พฤหัสบดี		วันที่ 3 พุดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดอกไม้	- หุ่นเงาดอกบัว - หุ่นเงาดอกชบา
5	อังคาร	บ้านแสน สุข	วันที่ 1 พุดคำศัพท์เกี่ยวกับส่วนประกอบต่างๆ ของบ้าน เช่น ประตู หน้าต่าง หลังคา เป็นต้น	- หุ่นเงาเด็กผู้หญิง - หุ่นเงาบ้าน
	พุธ		วันที่ 2 พุดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับส่วนประกอบต่างๆ ของบ้าน	- หุ่นเงารั้วบ้าน - หุ่นเงาดินไม้
	พฤหัสบดี		วันที่ 3 พุดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบ้าน	- หุ่นเงาบ้านสุนัข
6	อังคาร	สัตว์โลก น่ารัก	วันที่ 1 พุดคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์ เช่น ไก่ สุนัข กบ ปลา วาฬ ควาย เป็นต้น	- หุ่นเงาไก่ - หุ่นเงาสุนัข
	พุธ		วันที่ 2 พุดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์	- หุ่นเงากบ - หุ่นเงาปลา วาฬ
	พฤหัสบดี		วันที่ 3 พุดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสัตว์ต่างๆ	- หุ่นเงาควาย
7	อังคาร	อาชีพใน ฝัน	วันที่ 1 พุดคำศัพท์ เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เช่น ครู พยาบาล ช่างนา แม่ครัว เป็นต้น	- หุ่นเด็กผู้หญิง - หุ่นเงาครู
	พุธ		วันที่ 2 พุดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ	- หุ่นเงาพยาบาล - หุ่นเงาช่างนา
	พฤหัสบดี		วันที่ 3 พุดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอาชีพต่างๆ	- หุ่นเงาแม่ครัว
8	อังคาร	ยานพาหนะ	วันที่ 1 พุดคำศัพท์ เกี่ยวกับยานพาหนะต่างๆ เช่น รถ เรือ เครื่องบิน รถไฟ จักรยาน เป็นต้น	- หุ่นรถ - หุ่นเงาเรือ
	พุธ		วันที่ 2 พุดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับยานพาหนะต่างๆ	- หุ่นเงาเครื่องบิน - หุ่นเงารถไฟ
	พฤหัสบดี		วันที่ 3 พุดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะต่างๆ	- หุ่นเงาจักรยาน

5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ จากนั้นทำการวัดความสามารถทางการพูด (Posttest) หลังการทดลองซึ่งใช้แบบวัดชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบครั้งก่อนการทดลอง แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้

6. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติการหาคุณภาพของแบบวัดความสามารถทางการพูด

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows ทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านการพูด โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2557: 90) โดยคำนวณจากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบวัดกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation) ที่ปรับแก้ เรียกว่า สัมประสิทธิ์ CITC (Corrected item-total Correlation) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2557: 95)

$$CITC = \frac{Cov(I,T)}{S_I S_T}$$

เมื่อ CITC แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือ
 Cov(I,T) แทน ค่าความแปรปรวนร่วมของข้อคำถามกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือ
 S_I แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนข้อคำถาม
 S_T แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือ

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถทางด้านการพูด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟาของ ครอนบัค (Cronbach's Alpha) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 101) ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อถือได้ของแบบวัด
	K	แทน	จำนวนข้อของข้อคำถาม
	$\sum S_i^2$	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
	S_x^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนของนักเรียนและ $S_x^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N^2}$
	N	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำแบบวัด
	X	แทน	ค่าของคะแนนของนักเรียนแต่ละคน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Window ทำการวิเคราะห์โดยใช้สูตร ดังนี้

2.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 75)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 134-135)

$$s = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน

3.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถทางการพูดก่อนและหลังการทดลองโดยใช้สูตร t - test for Dependent Samples (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 110) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{D}}{S_D}$$

เมื่อ	t	แทน	การแจกแจงแบบที
	n	แทน	จำนวนคู่
	df	แทน	ชั้นความอิสระ
	$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนความแตกต่าง

$$S_D \text{ แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนความแตกต่าง } S_D = \frac{S_D}{\sqrt{N}}$$

3.2 หาค่าขนาดส่งผล (Effect Size) สำหรับ t-test แบบ Dependent Samples โดยใช้สูตร Cohen's d (Cohen. 1988) ดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 138)

$$d = \frac{t}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ	d	แทน	ค่าขนาดการส่งผลของ Cohen's d
	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

และใช้เกณฑ์การแปลผลค่าขนาดของการส่งผลตามตารางมาตรฐานของ Cohen's ดังนี้

เมื่อ $d = 0.2 - 0.49$ ส่งผลน้อยมาก

$d = 0.5 - 0.79$ ส่งผลปานกลาง

$d = 0.8$ ขึ้นไป ส่งผลมาก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดอักษรสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
K	แทน	คะแนนเต็มรายด้าน
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่าง
S_D	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
df	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนความแตกต่าง
P	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t – distribution
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบวัดความสามารถทางด้านการพูด
ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางด้านการพูด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นรายด้านคือด้านการพูดคำศัพท์ ด้านการพูดประโยค และด้านการพูดเป็นเรื่องราวทั้งหมดจำนวนด้านละ 10 ข้อ และคะแนนรวมที่ได้จากการวัดก่อนและหลังการจัดกิจกรรมหุ่นเงา มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน และเปรียบเทียบดังแสดงในตาราง 4 และแปลความหมายได้ ดังนี้

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบวัดความสามารถทางด้านการพูด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

ความสามารถทางการพูด	N	K	ก่อน			หลัง			สูงขึ้น
			$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	
ด้านการพูดคำศัพท์	20	20	10.05	4.45	ปานกลาง	18.40	1.98	ดี	8.35
ด้านการพูดเป็นประโยค	20	20	7.65	3.46	ปานกลาง	16.50	3.13	ดี	8.85
ด้านการพูดเป็นเรื่องราว	20	20	5.15	3.55	ควรปรับปรุง	14.05	3.84	ดี	8.9
รวม	20	60	22.85	10.37	ปานกลาง	48.95	7.62	ดี	26.1

ผลวิเคราะห์ตารางที่ 4 ปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงามีระดับความสามารถด้านการพูดสูงขึ้นทั้ง 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการพูดคำศัพท์ ก่อนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ความสามารถทางการพูดคำศัพท์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.05 อยู่ในระดับปานกลาง และหลังได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.40 อยู่ในระดับ ดี และมีค่าเฉลี่ยด้านการพูดคำศัพท์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเท่ากับ 8.35

2. ด้านการพูดเป็นประโยค ก่อนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ความสามารถทางการพูดเป็นประโยคมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.65 อยู่ในระดับ ปานกลาง และหลังได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.50 อยู่ในระดับ ดี และมีค่าเฉลี่ยด้านการพูดเป็นประโยคสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเท่ากับ 8.85

3. ด้านการพูดเป็นเรื่องราว ก่อนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ความสามารถทางการพูดเป็นเรื่องราวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.15 อยู่ในระดับ ควรปรับปรุง หลังได้รับการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.05 อยู่ในระดับ ดี และมีค่าเฉลี่ยด้านการพูดเป็นเรื่องราวสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเท่ากับ 8.9

สรุปว่าการจัดกิจกรรมหุ่นเงาทำให้เด็กมีความสามารถทางด้านการพูดสูงขึ้นทั้ง 3 ด้าน โดยความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสูงขึ้น 8.9 รองลงมาคือด้านการพูดเป็นประโยคสูงขึ้น 8.85 และด้านการพูดคำศัพท์สูงขึ้น 8.35 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถทางด้านการพูด

ตาราง 5 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางด้านการพูด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

ความสามารถทางการพูด	N	ก่อน		หลัง		$\bar{D}$	S_D	t	df	Sig
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD					
ด้านการพูดคำศัพท์	20	10.05	4.45	18.40	1.98	8.35	0.65	12.68**	19	.00
ด้านการพูดเป็นประโยค	20	7.65	3.46	16.50	3.13	8.85	0.68	12.91**	19	.00
ด้านการพูดเป็นเรื่องราว	20	5.15	3.55	14.05	3.84	8.90	0.69	12.79**	19	.00
รวม	20	22.85	10.37	48.95	7.62	26.10	1.75	14.88**	19	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

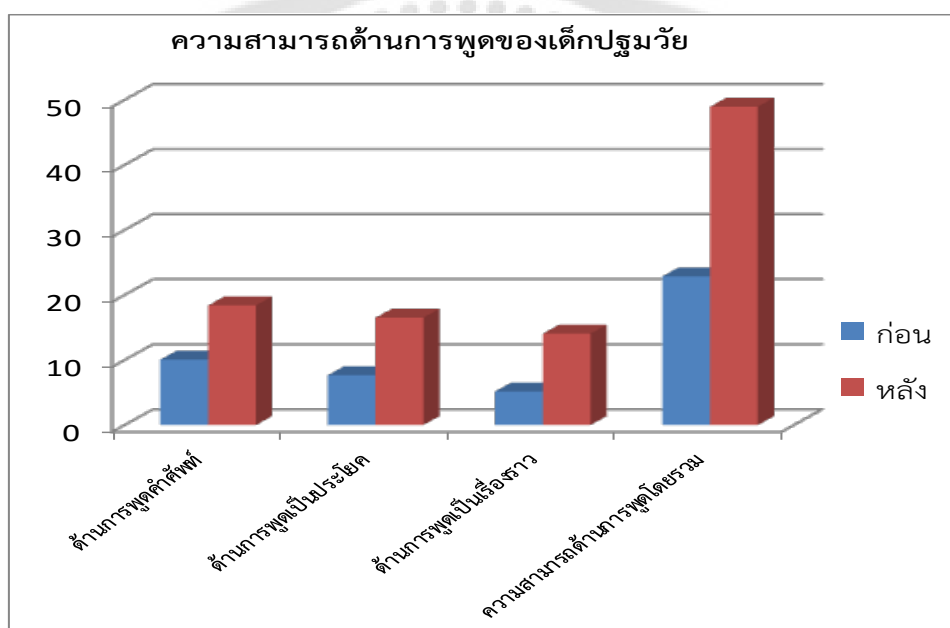
ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 5 พบว่าหลังการได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา เด็กมีความสามารถทางด้านการพูดสูงขึ้นโดยมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางด้านการพูดรวมทุกด้าน มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 26.10 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการทดสอบได้ค่า $t = 14.88$, $P < .01$ ความสามารถทางด้านการพูดรายด้านทุกด้านก็สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้

1. ความสามารถด้านการพูดคำศัพท์ ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงาความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.05 หลังการได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.40 เมื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 8.35 และจากการทดสอบได้ค่า $t = 12.68$, $P < .01$ แสดงว่าหลังได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงาเด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความสามารถด้านการพูดเป็นประโยค ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงาความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยคมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.65 หลังการได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.50 เมื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยคมีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 8.85 และจากการทดสอบได้ค่า $t = 12.91$, $P < .01$ แสดงว่าหลังได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงาเด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยคสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความสามารถด้านการพูดเป็นเรื่องราว ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงาความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราวมียค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.15 หลังการได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงามียค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.05 เมื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราวมียผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 8.90 และจากการทดสอบได้ค่า $t = 12.79$, $P < .01$ แสดงว่าหลังได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงาเด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แสดงว่า การจัดกิจกรรมหุ่นเงาส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ ด้านการพูดเป็นประโยค และด้านการพูดเป็นเรื่องราว และคะแนนความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยรวมสูงขึ้นอย่างชัดเจน เพื่อให้เห็นเด่นชัดผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยรายด้านและโดยรวม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมานำเสนอเป็นแผนภูมิ ดังแสดงในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การเปรียบเทียบความสามารถทางด้านการพูดรายด้านและโดยรวม ก่อนและหลังการทดลอง

สรุป จากแผนภูมิเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายด้านและโดยรวม ก่อนและหลังการได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา มีคะแนนสูงขึ้นอย่างชัดเจน

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้คำนวณค่าขนาดส่งผล (Effect Size) โดยใช้สูตรขนาดส่งผลของโคเฮน (Cohen's d) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

d	การแปลความหมาย
0.2 – 0.49	ระดับส่งผลน้อยมาก
0.5 – 0.79	ระดับส่งผลปานกลาง
0.8 ขึ้นไป	ระดับส่งผลมาก

ปรากฏในตาราง 6 ดังนี้

ตาราง 6 ค่าขนาดส่งผลของความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยรายด้านและโดยรวมของโคเฮน (Cohen's d)

ความสามารถทางการพูด	N	t	Cohen's d	ขนาดส่งผลระดับ
ด้านการพูดคำศัพท์	20	12.68	2.83	มาก
ด้านการพูดเป็นประโยค	20	12.91	2.88	มาก
ด้านการพูดเป็นเรื่องราว	20	12.79	2.86	มาก
รวม	20	14.88	3.32	มาก

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 6 ปรากฏว่าการจัดกิจกรรมหุ่นเงามีขนาดส่งผลต่อความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยรายด้านและโดยรวมในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ โดยรวม ($d=3.32$) ด้านการพูดเป็นประโยค ($d=2.88$) ด้านการพูดเป็นเรื่องราว ($d=2.86$) และด้านการพูดคำศัพท์ ($d=2.83$)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงาโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการพูดคำศัพท์ ด้านการพูดเป็นประโยค และด้านการพูดเป็นเรื่องราว และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดยานนาวา สังกัดสำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลาก 1 ห้องเรียนจากจำนวนทั้งหมด 2 ห้องเรียน ตัวแปรที่ใช้ศึกษาประกอบด้วยตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมหุ่นเงา ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถทางด้านการพูด

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา และแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มเด็กปฐมวัย โดยขอความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัย สร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง จากนั้นจึงทำการทดสอบเพื่อวัดความสามารถทางด้านการพูดก่อนการจัดกิจกรรมหุ่นเงาโดยใช้แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง (Pretest) และดำเนินการจัดกิจกรรมหุ่นเงาด้วยตนเองจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมหุ่นเงาครบ 8 สัปดาห์แล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยมาทดสอบอีกครั้ง (Posttest) และนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงามีความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 10.05$) หลังได้รับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 18.40$) มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 8.35 ในด้านการพูดเป็นประโยคก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 7.65$) หลังได้รับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 16.50$) มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 8.85 ด้านการพูดเป็นเรื่องราวก่อนได้รับการจัด

กิจกรรมอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง ($\bar{X} = 5.15$) หลังได้รับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 14.05$) มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 8.9 ความสามารถทางด้านการพูดโดยรวมของเด็กปฐมวัย ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงาอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 22.85$) หลังได้รับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 48.95$) มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเท่ากับ 26.1 จากค่า $\bar{X}$ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมหุ่นเงาจะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการพูดสูงขึ้นทุกด้าน จึงส่งผลให้ความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ ความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยค ความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราวและความสามารถทางด้านการพูดโดยรวมของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งมีขนาดส่งผลต่อความสามารถทางด้านการพูดรายด้านและโดยรวมในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการพูดเป็นประโยค ($d = 2.88$) ด้านการพูดเป็นเรื่องราว ($d = 2.86$) และด้านการพูดคำศัพท์ ($d = 2.83$) และโดยรวม ($d = 3.32$)

สรุปว่าการจัดกิจกรรมหุ่นเงาส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ ความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยค ความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราวสูงขึ้นอย่างชัดเจน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงามีความสามารถทางด้านการพูดโดยรวมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการพูดสูงขึ้นเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่ากิจกรรมหุ่นเงาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถทางด้านการพูด ในกิจกรรมนี้เด็กจะมีส่วนร่วมในการเชิดหุ่นเงาด้วยตัวเองซึ่งเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยเด็กได้ใช้หุ่นเงาเป็นสื่อ สอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ (2551: 80-81) กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก อาจกล่าวได้ว่าสิ่งต่างๆ ที่เด็กได้สัมผัส ล้วนเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วัสดุ อุปกรณ์ หรือสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่เราสำหรับเด็ก ยังมีความแปลกมีความแตกต่างมากมาย เด็กยังได้เรียนรู้มาก หากเด็กได้สัมผัส ได้ฝึกทำซ้ำๆ มีความพอใจและมีความสุข ทำให้เด็กได้เรียนรู้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการหุ่นเงาที่ผู้วิจัยใช้หุ่นเงาเป็นสื่อ นอกจากนี้กิจกรรมหุ่นเงาสามารถฝึกให้เด็กเกิดทักษะด้านภาษา และพัฒนาการทางด้านการพูด ซึ่งเป็นการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราว ซึ่งเด็กสามารถจดจำและเรียนรู้ทางด้านภาษาผ่านการเชิดหุ่นเงา ทั้งนี้ระหว่างดำเนินกิจกรรมเด็กจะได้ฝึกพูดเล่าเรื่องเชิงนิทานตามครู และครูจะตั้งคำถามเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้พูดเป็นประโยค พูดเรื่องราว เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านการพูดที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ มารีแอน วาเลนไทน์ (Marianne Valentine. 2006: 9) กล่าวว่า การเล่นเงาเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ เพราะแสงและเงาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ครูอาจสอดแทรกกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเล่นเงาได้หลากหลายกิจกรรม

เช่น ให้เด็กลองสังเกตการเกิดแสงและเงาจากการลงใช้ไฟฉายและโคมไฟตั้งโต๊ะ หรือสร้างเรื่องราวจากเงาที่เกิดจากเครื่องฉายภาพเหนือศีรษะ แล้วนำมาผูกเรื่องราว จนนำไปสู่กิจกรรมการแสดงซึ่งเด็กจะเกิดทักษะเรื่องภาษาและการเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งหุ่นเงานั้นจะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัวเด็ก ผูกการรับรู้เรื่องมิติสัมพันธ์ระหว่างตัวหุ่นและเงา ผูกการสื่อสารซึ่งเป็นการช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางภาษาของเด็กและทำให้เกิดจินตนาการ ทำให้เกิดการสื่อสารที่ชัดเจนที่ส่งผลให้ผู้ส่งและผู้รับเกิดความเข้าใจกันดี ไม่ว่าจะเป็นจากการสร้างเงา เสียงพากย์ หรือการแต่งเรื่องให้ร้อยเรียงกัน (โรงเรียนรุ่งอรุณ. 2550: 2-24) เมื่อพิจารณาความสามารถทางด้านการพูดเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา มีความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าก่อนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา เด็กส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้จักคำศัพท์ใหม่ๆ คำบางคำเด็กอาจยังไม่คุ้นเคยเด็กจึงเชื่อมโยงภาพที่ตนเห็นกับประสบการณ์เดิมแล้วตอบตามความเข้าใจของตนเอง เช่น ช่วงก่อนการจัดกิจกรรมเด็กเห็นภาพ บัวรดน้ำ เด็กจะตอบว่าที่รดน้ำ หรือ ภาพกระถางต้นไม้ เด็กเรียกว่า ที่ใส่ต้นไม้ บางคนเรียกว่ากระป๋องใส่ต้นไม้ แต่เมื่อผู้วิจัยได้ทำการจัดกิจกรรมหุ่นเงา นำหุ่นเงามาเป็นสื่อในการแนะนำให้เด็กรู้จักคำศัพท์ต่างๆ ตามหน่วยที่เด็กเรียน พบว่าเด็กให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น สามารถจดจำคำศัพท์ใหม่ๆ และนำไปใช้ได้ถูกต้อง นอกจากนี้เด็กยังเกิดความมั่นใจในการตอบคำถามมากขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ เยาวพา เตชะคุปต์ (2542: 75-76) กล่าวว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางการพูด คือตัวครู การจัดบรรยากาศ และจุดมุ่งหมายของกิจกรรม การฝึกพูดควรให้เด็กได้พัฒนาการใช้ภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการสมาคมกับผู้อื่น พัฒนาความสามารถในการบอกชื่อ อธิบาย จำแนกสิ่งของต่างๆ ที่เด็กเห็นในสิ่งแวดล้อมรอบตัว นอกจากนั้นการที่เด็กได้พูด ได้สนทนาบ่อยๆ ทำให้เด็กได้เรียนคำศัพท์ ได้คิดได้สื่อสาร ได้แสดงออกซึ่งมีผลต่อการพฤติกรรมทางสติปัญญาและรวมถึงพัฒนาการทางสังคม (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547: 144; อ้างอิงจาก Fontana. 1995) นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเรียนรู้คำศัพท์เฉพาะจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว จะช่วยพัฒนาด้านภาษารวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรับรู้ความรู้สึกจากเรื่องราวต่างๆ ทำให้เด็กคิดจินตนาการผ่านการเล่นบทบาทสมมติ การเล่นละคร เพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาและการพูด (Linda Robinson, 2008: Online) เด็กจะได้เรียนรู้ภาษารวมทั้งเรียนรู้การใช้คำศัพท์ใหม่จากกิจกรรมหุ่นเงา ทั้งนี้งานวิจัยของไพน์ (เจนจิรา สืบศรี. 2553: 37; อ้างอิงจาก Pine. 1997 : 807-809) ได้ศึกษารูปแบบที่แตกต่างกันในขั้นตอนการใช้คำเดี่ยวที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการใช้คำพูดของแม่และการผสมคำของเด็ก พบว่าความสัมพันธ์ของการใช้คำของเด็กแตกต่างกันไปตามการใช้คำพูดของแม่ วิธีการพูดของแม่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการใช้คำพูดของลูกโดยตรง คือ แม่ที่พยายามอธิบายความหมายคำศัพท์โดยอิงสภาพแวดล้อมจะสามารถถ่ายทอดคำพูดใหม่ๆ ให้ลูกได้มากกว่าแม่ที่พูดโดยวิธีการออกคำสั่งว่า

เช่นนั้น เช่นนี้และแม่ที่พูดเก่งๆ จะทำให้เด็กเรียนรู้คำต่างๆ เช่นคำอุทาน คำสั้นๆ ได้เปอร์เซ็นต์สูงกว่าแม่ที่ไม่ค่อยพูด

2. ความสามารถทางการพูดเป็นประโยค เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา มีความสามารถทางการพูดเป็นประโยคสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนั้นเพราะขณะจัดกิจกรรมหุ่นเงา เด็กได้ฟังเรื่องเล่าเชิงนิทานที่มีคำศัพท์ตามหน่วยการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้เล่าเรื่องประกอบการเชิดหุ่นเงาให้เด็กฟังก่อน หลังจากนั้นเด็กจึงเป็นผู้เชิดหุ่นเงาร่วมกับพูดเป็นประโยคตามครูเกี่ยวกับเรื่องราวที่มีคำศัพท์ในหน่วยการเรียนรู้ เมื่อเด็กเชิดหุ่นร่วมพูดเป็นประโยคตามครูจนครบทุกคนแล้วครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กตอบคำถาม และพูดเป็นประโยค ทำให้เด็กสามารถจับใจความและพูดเป็นประโยคได้ถูกต้องขึ้น ซึ่งการพูดตามครูนั้นเด็กได้พูดโดยมีการเลียนแบบพฤติกรรมจากการพูดจากผู้ใหญ่ สอดคล้องกับเพียเจต์ (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 39; อ้างอิงจาก Piaget. 1896 – 1982) ที่กล่าวว่าเด็กช่วง 2 – 6 ปี ถือเอาตนเองเป็นสำคัญและการเรียนรู้จากการกระทำจากสื่อวัสดุด้วยตนเองเมื่อมีการเรียนรู้จากการกระทำกับสื่อด้วยตนเอง มีการเลียนแบบการพูดบทสนทนาจากตัวละคร ส่งผลให้เด็กมีความสามารถทางการพูดสูงขึ้น นอกจากนี้หลังจากการจัดกิจกรรมหุ่นเงาไปประมาณสามสัปดาห์เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะตอบคำถามของครู หากเด็กคนใดยังตอบเรียบเรียงเป็นประโยคที่ไม่สมบูรณ์ ไม่ชัดเจน ครูก็จะคอยช่วยแนะนำและแก้ไขให้ถูกต้อง สำหรับเด็กที่ยังไม่ค่อยมั่นใจในการตอบ การได้รับคำชมเชยจากครู กำลังใจและเพื่อน ๆ นั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจในการตอบคำถามมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ฉันทนา ภาคบังข (2538: 1-2) ที่กล่าวว่า ภาษาสามารถพัฒนาได้ดีในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีการยอมรับและไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กได้มีความก้าวหน้าทางภาษาอย่างรวดเร็ว และสุภาวดี ศรีวรรณ (2542: 63-64) กล่าวว่า การพูดเป็นเครื่องมือสำคัญของการติดต่อสื่อสารที่จะนำไปสู่ความสำคัญในชีวิต การฝึกพูดเป็นพื้นฐานที่จะช่วยฝึกทักษะทางภาษาเป็นอย่างดี ช่วยให้เด็กสามารถพูดได้ถูกต้องจนเป็นนิสัย สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542: 16-17) ที่ว่า เด็กปฐมวัยเป็นระยะที่มีพัฒนาการภาษาเร็วมาก สามารถพูดเป็นประโยคที่ชัดเจน แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมก็คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้พูด สนทนาโต้ตอบ ฝึกการฟัง ฝึกการอ่าน ฝึกกล่อมเนื้อในการสัมพันธ์กับतालลดจนให้เด็กช่วยจำเรื่องราวได้ และสอดคล้องกับ อ็อตโต้ (Otto. 2002) ที่กล่าวว่า เด็กใช้ภาษาพูดในการสื่อสารความคิด และคำถามระหว่างการเรียนรู้กิจกรรมพูดเป็นการแสดงออกถึงภาษาที่ใช้ด้วยปาก เด็กใช้ภาษาด้วยปากได้หลายอย่าง ได้แก่ การสนทนาเพื่อเกิดพฤติกรรมอื่นๆ โดยตรง เพื่อแสดงออกถึงความต้องการ เพื่อถามคำถามและแก้ปัญหา

3. ความสามารถทางการพูดเป็นเรื่องราว เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงามีความสามารถทางการพูดเป็นเรื่องราวสูงขึ้น นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนั้นเพราะก่อนการจัดกิจกรรมเด็กบางคนมีความเขินอาย บางคนไม่ค่อยกล้าพูด หรือตอบเป็นประโยคสั้นๆ และไม่เก็บรายละเอียด ไม่สามารถลำดับเหตุการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อเด็กได้รับการกระตุ้นจาก

ครูด้วยการถาม ได้รับกำลังใจจากเพื่อนในกลุ่ม ที่ช่วยกันคิด ช่วยกันเล่าเรื่องราวและจัดลำดับเรื่องราวที่จะเล่า จึงส่งผลให้หลังจากการจัดกิจกรรมหุ่นเงา เด็กมีความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราวสูงขึ้นมาก เพราะขณะจัดกิจกรรมเด็กจะได้ใช้ความคิดตามจินตนาการของตนเองสื่อสารออกมาเป็นการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราวให้เพื่อน ๆ ฟัง และทุกครั้งที่จัดกิจกรรมเสร็จเด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับกิจกรรมหุ่นเงาที่ทำร่วมกัน ครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุย แสดงความคิดเห็นและโต้ตอบกับเพื่อน ๆ จึงส่งผลให้หลังการทดลองเด็กมีความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราวสูงขึ้น สอดคล้องกับกับกุลยา ดันติผลาชีวะ (2551: 138) กล่าวว่าเด็กเรียนรู้คำศัพท์จากการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายในชั้นเรียน รวมถึงการแสดงหรือเล่นิทาน ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อการเรียนรู้ภาษาให้มากขึ้น นอกจากนี้การจัดกิจกรรมหุ่นเงาโดยใช้หุ่นเป็นสื่อให้เด็กออกมาเล่าเรื่องราวนั้นเพราะหุ่นเงาเป็นตัวแทนของตัวละครในเรื่องราวตามหน่วยการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์ โดยเฉพาะหุ่นเงาที่มีสีสัน มีความแปลกใหม่ ยิ่งกระตุ้นและเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยให้เด็กมีความสามารถทางด้านการพูดสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุลจิวิค (ณัฐดี ศิลากรณ์. 2556: 44; อ้างอิงจาก Zuljevic. 2005: 37-44) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้หุ่นเป็นสื่อการสอนในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ซึ่งช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วม และช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านการอ่าน การพูด และทักษะทางการสื่อสารเพิ่มขึ้นด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของคาร์กานาก้า (Caganaga, C.K; & Kalmis, A. 2015: 1-9) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการใช้หุ่นในการสอนเด็กในโรงเรียนอนุบาล โดยศึกษาว่าหุ่นที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนในระดับอนุบาลนั้นมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กอย่างไรบ้าง ซึ่งการใช้หุ่นเป็นสื่อในการสอนภาษาอังกฤษนั้นพบว่าหุ่นสามารถมีส่วนร่วมและสร้างแรงจูงใจให้กับเด็กในการเรียนรู้ หุ่นเป็นเครื่องมือซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษในห้องเรียนชั้นอนุบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมหุ่นเงานั้นเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ ด้านการพูดเป็นประโยค และด้านการพูดเป็นเรื่องราว โดยแผนการสอน และอุปกรณ์ สื่อการสอนต่างๆ เช่น หุ่นเงา และฉากที่ใช้เชิดหุ่นเงา มีผลให้กิจกรรมเกิดความน่าสนใจมากขึ้น ช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิด กระตุ้นการเรียนรู้และจินตนาการ ช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ปรัชญาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่กล่าวว่า เด็กเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำและประสบการณ์ตรง (Learning by doing) พัฒนา ชัชพงศ์ (2540: 15) นอกเหนือจากแผนการสอนที่มีบทบาทในการส่งเสริมความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย สภาพแวดล้อมในการจัดกิจกรรมและผู้สอน ก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรม สร้างบรรยากาศขณะจัดกิจกรรมให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ในห้องเรียน สร้างความสนุกสนาน สอดแทรกทักษะทางด้านการพูด และเสริมสร้างความมั่นใจให้กับเด็กในขณะทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2550: 60) กล่าวว่า การส่งเสริมและการสร้างบรรยากาศที่ดี

ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เป็นสิ่งที่จำเป็นในการเป็นแรงเสริมให้เกิดการเรียนรู้สำหรับเด็ก เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนเสียงมาเป็นภาษาพูด ทั้งนี้ถ้าครูกระตุ้นพัฒนาการด้านการใช้ภาษาของเด็ก ให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เมื่อเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม เด็กจะเกิดการเรียนรู้คำศัพท์ต่างๆ มากขึ้น และสอดคล้องกับ สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2540: 54) ที่กล่าวว่า การกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระภายในบรรยากาศในบรรยากาศแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัยตามความพอใจและการสนใจของเด็กจะช่วยส่งผลทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความสุข และจากกิจกรรมหุ่นเงานั้นเด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้จากการเห็น การทดลองเชิดหุ่นเงา ได้ฝึกพูด คำศัพท์ พูดตอบคำถาม พูดเป็นประโยค พูดตามครู พูดเป็นเรื่องราวและได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมบ่อยๆ ซ้ำๆ ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551 : 142) ที่กล่าวว่า การสนทนากับเพื่อน ครู พ่อแม่ ผู้ใหญ่ การได้คำตอบ การได้เล่าเรื่อง ล้วนเป็นการสร้างความมกงามในการเรียนรู้ภาษาให้กับเด็กทั้งสิ้น การให้โอกาสทางภาษาคือการเรียนรู้ภาษาที่มีคุณค่าสำหรับเด็กปฐมวัย

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. ในการจัดกิจกรรมหุ่นเงาระยะแรก เด็กส่วนใหญ่ยังไม่กล้าพูด ยังไม่กล้าตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นมากนัก เพราะเด็กอาจยังไม่คุ้นชินกับการออกมาพูดหน้าห้องและเด็กบางคนยังไม่รู้จักควบคุมตนเองและปฏิบัติตามข้อตกลง หรือเด็กบางคนก็พูดเสียงเบาเพราะ ยังไม่ค่อยมั่นใจในการตอบคำถาม แต่เมื่อครูสร้างความคุ้นเคย คอยการกระตุ้นให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ ให้เด็กแสดงออกใช้ความคิดได้อย่างอิสระ ทำให้เด็กเกิดความสนใจในการทำกิจกรรม มีความมั่นใจ กล้าพูด กล้าแสดงออกมากขึ้น
2. การจัดกิจกรรมหุ่นเงาทำให้เด็กทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ รู้จักการรอคอย การแบ่งปัน เด็กร่วมกันโต้ตอบในสิ่งที่ครูกระตุ้นถามระหว่างการทำกิจกรรม
3. จากการจัดกิจกรรมหุ่นเงาเด็กให้ความสนใจกับตัวละครหุ่นเงาที่ชอบ โดยหุ่นเงาที่เป็นสัตว์ เช่น ฝูเลื้อย หนอน กบ ไก่ สุนัข เป็นต้น โดยเด็กจะมีการร้องเลียนเสียงสัตว์และแสดงออกท่าทางและทางหน้าตาอย่างสนุกสนาน นอกจากนี้ตัวละครหุ่นเงาที่มีสีสัน เด็กก็จะให้ความสนใจมากเช่นกัน
4. หลังจากสัปดาห์ที่ 3 ของการจัดกิจกรรมหุ่นเงา เด็กเริ่มเกิดความคุ้นเคยในการทำกิจกรรมมากขึ้น เด็กกล้าพูดสื่อสารระหว่างครูและเพื่อนๆ กล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ครูเล่า มีความกระตือรือร้นและความมั่นใจในการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองเชื่อมโยงกับเรื่องที่จัดกิจกรรม สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันได้และมีสมาธิในการทำกิจกรรมและรับฟังผู้อื่นมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การวิจัยในครั้งนี้เปิดโอกาสให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการพูดแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและตามจินตนาการของตนเอง ช่วยฝึกให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนขณะทำกิจกรรม ซึ่งในระหว่างทำกิจกรรมครูควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการเซตหุ่นเงาทุกครั้งที่ทำกิจกรรม เด็กควรมีส่วนร่วมในการเล่าเรื่องและเลือกตัวละครที่จะใช้แสดงหุ่นเงาด้วยตัวเอง เพื่อที่เด็กจะได้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ก่อนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ครูควรจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้ในการทำกิจกรรมให้พร้อมและเพียงพอ จากนั้นครูควรแนะนำอุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงอธิบายขั้นตอนในการทำกิจกรรมให้ชัดเจน รวมไปถึงการสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างเด็กและครู เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน
3. ในการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ควรเลือกเรื่องที่น่าสนใจมาประกอบการเซตหุ่นเงาให้เหมาะกับเด็กปฐมวัย มีเนื้อเรื่องไม่ซับซ้อน มีตัวละครที่น่าสนใจ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น
4. เมื่อเด็กออกมาร่วมกิจกรรมหุ่นเงาหรือแสดงความคิดเห็น ครูและเพื่อนๆ ควรให้การสนับสนุนและชื่นชมเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง
5. เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมทุกครั้งควรนำหุ่นเงาและฉากหุ่นเงาจัดวางไว้ที่มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อให้เด็กได้เล่นทุกโอกาสที่ต้องการ เพื่อให้เด็กฝึกฝนทักษะของตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำกิจกรรมการหุ่นเงาไปใช้ศึกษากับเด็กในระดับชั้นอื่นๆ หรือในหน่วยงานอื่นๆ เช่น ระดับชั้นประถมศึกษา ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก หรือตามโรงพยาบาลที่มีหน่วยผู้ป่วยเด็ก เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาและวิจัยการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ที่มีต่อตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจากความสามารถทางด้านการพูด เช่น ความเอื้อเฟื้อ ความมีน้ำใจ การแบ่งปัน ความสามัคคี ความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ หรือทางด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาศาสมารถทางด้านการพูดในระยะเวลาที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการที่ชัดเจนขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกพร สุวรรณพิทักษ์. (2535). เอกสารวิชาการเรื่องละครหุ่นเพื่อชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2532). ละครหุ่น กศน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2546). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ3-5 ปี). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2531). กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเล่านิทานเพื่อนำไปสู่การอ่าน. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- . (2540). คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ3-6 ปี). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา นาคสกุล. (2556). ระบบเสียงภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่7. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กณิการ์ พงศ์พันธุ์สถาพร. (2553). พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการแสดงประกอบการเล่านิทาน. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เบรน-เบส บุ๊คส์.
- . (2547). การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.
- เกศินี โชติกเสถียร. (2524). แนวการจัดโรงเรียนอนุบาล. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. เอกสารอันดับ12/2525 คุรุสภา.
- เกษิณี เบ็ญจวรรณ. (2558). ผลของการใช้บทร่ายกรองประกอบท่าทางที่มีต่อความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กองบรรณาธิการเพชรกระจัด. (2537). สนุกกับเงาไม้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพชรกระจัด.
- จาดุรงค์ อาจารย์ย์ (2522). คู่มือสื่อการเรียนการสอน กิจกรรมละครหุ่น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เจนจิรา สืบศรี. (2553). การศึกษาความสามารถพูดเป็นประโยคของนักเรียนปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจากการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องที่ใช้สื่อการ์ตูนภาพเคลื่อนไหว. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิระประภา บุญยนิตย์. (2522). หุ่น การทำและวิธีใช้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปาณยา.
- จิระประภา บุญยนิตย์; ละออ ชูติกร; และศรีสมบัติ เทพกาญจนา. (2551). วิธีช่วยให้เด็กรักการอ่าน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- จิรวรรณ นนทะชัย. (2555). ความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่า
นิทานประกอบกรวาทภาพ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2538). การสัมมนาทางวิชาการเรื่องสื่อเพื่อพัฒนาเด็กไทยในวัยเรียนรู้.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณภัทรสร จรเจริญ. (2551). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ใช้คำคล้องจอง
ประกอบภาพ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐยานันท์ ยิ่งยงค์. (2553). ผลการเล่านิทานพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพที่มีต่อการพัฒนาการ
ด้านการพูดของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐวดี ศิลาภรณ์. (2556). ความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่า
นิทานประกอบหุ่น. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงจันทร์ หนูทอง (2533) ผลของการใช้แม่แบบหนังสือที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน
ความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ มิตรภาพ 227
จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. (2539). การเปรียบเทียบทฤษฎีทางพัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
จิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2544). การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล กรกระโทก. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความเข้าใจ
คำศัพท์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา ชษภักดี. (2543). ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิถึง 5 ปี. กรุงเทพฯ:
สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ.
- เบญจจะ คำมะสอน. (2544). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
เสริมประสบการณ์พูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2557). ระเบียบวิธีการวิจัยและสถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา
Methods and Statistics for Educational Research. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ภาควิชา

- พื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยะนุช สุจิต. (2554). *หุ่นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการอ่าน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปรีชา นุ่นสุข. (2534). *หนังสือสูง*. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- พัฒนา ชัยพงศ์. (2530). *การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับปฐมวัย*. เอกสารการบรรยายชุดที่ 8 แผนการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัทรตรา พันธุ์สีดา. (2551). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ SPARPS เพื่อเสริมสร้างทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2551). *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 7-11*. นนทบุรี: บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มูลนิธิญี่ปุ่น. (2532). *การแสดงหุ่นเงาของคณะคาเงะโบชิ จากญี่ปุ่น*. หน้า 4.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- (2536). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- (2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค.
- รจนา ทรรทรานนท์. (2537). *รวมบทความวิชาการเรื่องปัญหาทางการพูดและวิธีการแก้ไข*. กรุงเทพฯ: คลินิกโสตสัมผัสและการพูด ภาควิชาภาษาศาสตร์ โสต คอลาริงค์ซ์วิทยา คณะแพทยศาสตร์ รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รวีวรรณ รุ่งไพบรวัลย์. (2551). *ตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นท์.
- โรงเรียนรุ่งอรุณ. (2550). *MORE THAN ART มากกว่าศิลปะ: หุ่นเงา*. กรุงเทพฯ: บริษัท แพลนพรินต์ จำกัด.
- วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี และศิริพันธ์ ดำรงผล. (2532). *จิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรทิพย์ ปลื้มสกุลไทย. (2557). *ผลการเล่านิทานอาเซียนแบบไม่จบเรื่องที่มีต่อพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณ โสมประยูร. (2553). *การสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้าวิทยาการ.
- วราภรณ์ รักกิจย์. (2533). *การอบรมและเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัลย์รัตน์ จันท์เสมา (2554). *ความสามารถในการสื่อสารแบบวาทะภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญา*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วาทิ ทรัพย์สิน. (2556). หนังสือ : ศิลปะการแสดงเล่นเงา. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการนานาชาติ “เสริมสร้างอัตลักษณ์อาเซียน: ศิลปะการเล่นเงาอาเซียน”.
หน้า 93-98.
- วิทยากร เชียงกุล. (2548). *เรียนลึก รู้ไว ใช้สมองอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิทยาการการเรียนรู้.
- วิลเลียม วิมุกตายน. (2549). *คู่มือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัย 2-5 ปี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประสานมิตร.
- วิภา ตันกุลพงษ์. (2552). *เอกสารนิเทศการศึกษา การจัดประสบการณ์ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ภาษาในระดับปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2.
- ศักดิ์ชัย มหาอุตร. (2557). *ความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเรื่องจากคำพังเพยประกอบภาพ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรียา นิยมธรรม; และประภัสสร นิยมธรรม. (2541). *พัฒนาการทางภาษา*. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิลปะการเล่นเงา หรือละครเงา. (2557). (ภาพนิ่ง). กรุงเทพฯ: หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2549). *หนังสือวัดบ้านดอน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สมศรี ปาณะโตชะ. (2551). *ความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์หุ่นร่วมกับผู้ปกครองอาสา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2546). *คู่มือการฝึกพูดเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2556). *การวัดและการประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ: บารากซ์.
- (2550). *เอกสารชุดวิชา ECED901 การวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- (2550). *เอกสารชุดวิชา ECED201 การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- (2550). *หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2546). *เอกสารประกอบคำสอน วิชา ปว692 การวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- (2545). การวัดและการประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2540, มกราคม). การจัดการศึกษาแบบเรกจิโอ เอมีเลีย. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 1(1): 54.
- สุภาวดี ศรีวรรณ. (2542). พัฒนาทางภาษาของเด็กปฐมวัยและวิธีการส่งเสริม. นครสวรรค์: อินทนนท์การพิมพ์.
- สุวิทย์ ก้องฮา. (2532). การศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ และการขีดหนึ่งตะลุง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสงขลา. ปรินูณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย(3-5)ปี แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัท เซเวน พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- หุ่นร่วมสมัย. (2557). (ภาพนิ่ง). กรุงเทพฯ: หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน.
- อรชุนา ยุทธวงศ์ (2527). การแสดงหุ่นสำหรับเด็กปฐมวัย: วรรณกรรมลีลาดีปฐมวัย. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาหน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรพรรณ เฟื่องฟู (2557). กิจกรรมการเล่าเรื่องประกอบเกมลอดใต้ที่ส่งปล่ตอทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย. ปรินูณินพนธ์ กศ.ม. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารีย์ คำสังฆะ. (2554). การส่งเสริมความเข้าใจภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองใช้ชุดกิจกรรมเล่นกับลูกปลูกภาษา. ปรินูณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรรค์. (2540). เอกสารประกอบการสอนวิชาประถม 461 การละครสำหรับครูประถม. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม).
- อุบล เวียงสมุทร. (2537). ความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่นและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลาง. ปรินูณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Blood, R.W. (1996). *What's in a Name? The Role of Name Writing in Children Listeracy Acquisition*. Virginia: University of Virginia.
- Chen, Shu-Min. (2009). Shadows: Young Taiwanese Children's Views and Understanding. *International Journal of Science Education*. 31(1): 59-79.
- Caganaga, C. K; & Kalmis, A. (2015, July 17). The Role of Puppets in Kindergarten Education in Cyprus. *Open Access Library Journal*. 2015(2): 1-9.

- Cheong, Lee Kok. (1983). *Language and language Education*. Singapore: Singapore University Press.
- Delserieys, A; et al. (2013). Preschool children understanding of a precursor model of shadow formation. *In Proceedings of the 10th Conference of the European Science Education Research Association (ESERA)*. pp. 5-13.
- Horne, Marion Van. (1970). *Give Children wings: A Manual on How to write for Children* New York. Committee on World Literacy and Christian Literature.
- Fontana, D. (1995). *Psychology for teacher*. 3rd ed. Houndwills: McMillan Oress Ltd.
- Otto, B. (2002). *Language Development in Early Childhood*. New Jersey: Merrill Prentice.
- Pine, J.M.; Liven, Elena V.M.; & Rowland, C.F. (1997, October). Single-Word Stage: Relation between Maternal Speech Characteristic and Children's Vocabulary Composition and Usage. *Child Development*. 68(5): 807-819.
- Isbell, Rebecca.; Sobol, Joseph.; Lindauer, Liane.; & Lowrance, April. (2004, December). The Effects of Storytelling and Story Reading on the Oral Language Complexity and Story Comprehension of Young Children. *Early Childhood Education Journal*. 32(3): 157-163.
- Robinson, Linda. (2008). *Technology Literacy Strategies Support Reading Research Recommendations*. Retrieved January 8, 2014, from <http://www.wiu.edu/thecenter/articles/researchrecommendations.html>
- Simpson, T. (1998). *Characteristic of Oral Language used by selected four year old in story Retelling*. (Ph.D.), University of Missouri-Columbia.
- Stewing, W.J. and Simson, J.M. (1995). *Language arts in the early childhood classroom*. Californie: Wadsworth Publishing Company.
- Valentine, Marianne. (2006). *The Reggio Emilia Approach to Early Years Education*. Learning and Teaching Scotland (LTS).
- Vukelich, C.; Christie, J.; & Enz, B. (2002). *Helping Young Children Learn Language and Literacy*. Boston: Allyn & Bacon.
- Vygotsky, Lev Semenovitch. (1962). *Thought and Language*. Cambridge. Mass: M.I.T.press.
- Zuljevic, Vida. (2005, January). Puppets – A Great Addition to Everyday Teaching. *Thinking Classroom*. 6(1): 37-44.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา
ตารางการจัดกิจกรรมหุ่นเงา
แผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยนั้นสามารถจัดกิจกรรมได้หลายวิธี ซึ่งกิจกรรมหุ่นเงาก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีความน่าสนใจโดยเฉพาะการใช้หุ่นเงาซึ่งเป็นสื่อ เพื่อใช้ฝึกทักษะทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย เพราะแสงและเงาที่เกิดขึ้นจากการเชิดหุ่นเงาหลังจากนั้นเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ครูสามารถจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับหุ่นเงาได้หลายกิจกรรม เช่น ให้เด็กลองเชิดหุ่นเงาจากการใช้ไฟฉาย หรือโคมไฟตั้งโต๊ะฉายไปที่ผนังในห้อง รวมทั้งการสร้างเรื่องจากเงาที่เกิดขึ้นจากเครื่องฉายภาพเหนือศีรษะ แล้วนำมาผูกเป็นเรื่องราว นำไปสู่กิจกรรมการแสดง ซึ่งช่วยให้เด็กเกิดทักษะเรื่องภาษา ส่งเสริมจินตนาการ และการเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กได้เป็นอย่างดี การจัดกิจกรรมหุ่นเงานี้เด็กจะมีส่วนร่วมในการเชิดหุ่นเงาด้วยตัวเอง โดยเด็กได้ฝึกทักษะด้านภาษา และพัฒนาการทางด้านการพูด ซึ่งเป็นการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราว ซึ่งเด็กสามารถจดจำและเรียนรู้ทางด้านภาษาผ่านการเชิดหุ่นเงาไปพร้อมกัน ทั้งนี้ระหว่างดำเนินกิจกรรมครูจะตั้งคำถามเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้พูดเป็นประโยค พูดเรื่องราว เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านการพูดที่ดีขึ้น

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ การพูดเป็นประโยค และการพูดเป็นเรื่องราว

หลักการจัดกิจกรรม

1. กิจกรรมหุ่นเงานี้กิจกรรมการนำเสนอคำศัพท์ที่ต้องเรียนร่วมกับการเล่าเชงนิทานประกอบหุ่นเงาในแต่ละหน่วย โดยใช้หุ่นเงาเป็นสื่อในการช่วยกระตุ้นการพูดถ่ายทอดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราวผ่านการเชิดหุ่นเงาผ่านแสงไฟ หลังจากผ้า

2. จัดกิจกรรมหุ่นเงา ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่วันอังคาร พุธ และพฤหัสบดี วันละ 30 นาที ซึ่งจัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ตั้งแต่เวลา 9:30 -10:00 รวม 24 ครั้ง

3. ลักษณะของกิจกรรมเด็กจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมหุ่นเงา โดยใช้หุ่นเงาเป็นสื่อที่จัดเตรียมไว้ให้ประกอบการทำกิจกรรม เพื่อช่วยดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้เด็กอยากพูด อยากแสดงความคิดเห็นตามจินตนาการของตนเอง โดยเนื้อหาของกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เลือกมา 8 เรื่องได้แก่

1. ร่างกายของฉัน	2. ของใช้ของหนู
3. ผลไม้แสนอร่อย	4. ดอกไม้แสนสวย

5. บ้านแสนสุข

6. สัตว์โลกน่ารัก

7. อาชีพในฝัน

8. ยานพาหนะ

วิธีดำเนินกิจกรรม มีดังนี้

ขั้นนำ (3-5 นาที)

นำเด็กเข้าสู่กิจกรรม เช่น การเล่านิทาน การสนทนา การใช้คำถาม การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง และการสร้างข้อตกลงร่วมกัน โดยเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การดำเนินกิจกรรม

ขั้นดำเนินกิจกรรม (15-20 นาที)

วันที่ 1 แนะนำตัวละครซึ่งเป็นหุ่นเงาให้เด็กรู้จัก ในขั้นตอนนี้เด็กจะได้ฝึกพูด คำศัพท์ 4 - 5 คำตามหน่วยที่เรียนผ่านการเชิดหุ่นเงาของครู แล้วเด็กทุกคนจะได้ลองเชิดหุ่นเงาด้วยตนเอง

วันที่ 2 เด็กฟังเรื่องเล่าเชิงนิทานที่ครูแต่งขึ้นเองซึ่งมีคำศัพท์ตามหน่วยการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้เล่าเรื่องประกอบการเชิดหุ่นเงาให้เด็กฟังก่อน หลังจากนั้นเด็กจึงเป็นผู้เชิดหุ่นเงาพร้อมกับพูดเป็นประโยคตามครูเกี่ยวกับเรื่องราวที่มีคำศัพท์ในหน่วยการเรียนรู้ เมื่อเด็กเชิดหุ่นพร้อมพูดเป็นประโยคตามครูจนครบทุกคนแล้วครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กตอบคำถาม และพูดเป็นประโยค

วันที่ 3 ให้เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ฝึกพูดเป็นเรื่องราวและทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมหุ่นเงา โดยเด็กแต่ละกลุ่มออกมาพูดเล่าเรื่องราวด้วยตนเองประกอบการเชิดหุ่นเงาเกี่ยวกับหน่วยที่เรียน โดยสื่อก่อมาเป็นการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยคและพูดเป็นเรื่องราวตามความเข้าใจและจินตนาการของตนเองให้เพื่อนๆ ฟังทีละกลุ่มจนครบ

ขั้นสรุป (ประมาณ 5 นาที)

เด็กและครูร่วมกันสนทนาสรุปเนื้อหา โดยการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุย แสดงความคิดเห็นและโต้ตอบกับเพื่อน ๆ

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ การพูดเป็นประโยค และการพูดเป็นเรื่องราว
2. สังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมในการตอบคำถามขณะทำกิจกรรม
3. วัดความสามารถทางด้านการพูดโดยใช้แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

บทบาทของครู

ในการจัดกิจกรรมหุ่นเงา ครูควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงาให้เข้าใจอย่างละเอียด
2. จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์และสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมหุ่นเงาให้พร้อม
3. ระหว่างการดำเนินกิจกรรม ครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจเปิดโอกาสให้เด็กได้

พูดคุย

4. กระตุ้นให้เด็กใช้สื่อที่เตรียมไว้
5. สังเกตพฤติกรรมและบันทึกสิ่งที่เด็กพูด

บทบาทของเด็ก

ควรอธิบายขั้นตอนการปฏิบัติให้เด็กทราบ ดังนี้

1. ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมหุ่นเงา และตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาในกิจกรรม
2. ร่วมกิจกรรมหุ่นเงา ตามความเข้าใจและจินตนาการ
3. ร่วมแสดงความคิดเห็นและทบทวนหลังจากจบกิจกรรมหุ่นเงา

ตารางการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

ใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที (9:30 - 10:00)

สัปดาห์	วันที่ทำการทดลอง	เรื่อง	กิจกรรม	หุ่นเงา
1	อังคาร	ร่างกายของฉันทัน	วันที่1 พูดคำศัพท์เกี่ยวกับอวัยวะของร่างกาย เช่น หัว หู มือ แขน ขา เป็นต้น	- หุ่นเงาเด็กผู้หญิง
	พุธ		วันที่ 2 พูดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับอวัยวะของร่างกาย	- หุ่นเงาเด็กผู้ชาย
	พฤหัสบดี		วันที่3 พูดเรื่องราวเกี่ยวกับอวัยวะของร่างกาย	- หุ่นเงาผู้ชาย
2	อังคาร	ของใช้ของหนู	วันที่1 พูดคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ เช่น แก้วน้ำ หมวก กางเกง เสื้อ เป็นต้น	- หุ่นเงาเด็กผู้หญิง
	พุธ		วันที่2 พูดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้	-หุ่นเงาแก้วน้ำ
	พฤหัสบดี		วันที่3 พูดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้	-หุ่นเงาหมวก
3	อังคาร	ผลไม้แสนอร่อย	วันที่1 พูดคำศัพท์เกี่ยวกับผลไม้ เช่น แอปเปิ้ล กล้วย มะม่วง สับปะรด เป็นต้น	- หุ่นเงาเด็กผู้หญิง
	พุธ		วันที่2 พูดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับผลไม้	- หุ่นเงาเด็กผู้ชาย
	พฤหัสบดี		วันที่3 พูดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผลไม้	- หุ่นเงาผู้หญิง
4	อังคาร	ดอกไม้แสนสวย	วันที่1 พูดคำศัพท์เกี่ยวกับดอกไม้ เช่น ดอกกุหลาบ ดอกทานตะวัน ดอกบัว ดอกชบา เป็นต้น	- หุ่นเงาเด็กผู้หญิง
	พุธ		วันที่2 พูดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับดอกไม้	- หุ่นเงาเด็กผู้ชาย
	พฤหัสบดี		วันที่3 พูดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดอกไม้	- หุ่นเงาผู้หญิง
5	อังคาร	บ้านแสนสุข	วันที่1 พูดคำศัพท์เกี่ยวกับส่วนประกอบต่างๆ ของบ้าน เช่น ประตู หน้าต่าง หลังคา เป็นต้น	- หุ่นเงาเด็กผู้หญิง
	พุธ		วันที่2 พูดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับส่วนประกอบต่างๆ ของบ้าน	- หุ่นเงาเด็กผู้ชาย
	พฤหัสบดี		วันที่3 พูดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบ้าน	- หุ่นเงาผู้หญิง

สัปดาห์	วันที่ทำการทดลอง	เรื่อง	กิจกรรม	หุ่นเงา
6	อังคาร	สัตว์โลกน่ารัก	วันที่1 พุดคำศัพท์ เกี่ยวกับสัตว์ เช่น ไก่ สุนัข กบ ปลา วาฬ ควายเป็นต้น	- หุ่นเงาไก่ -หุ่นเงาสุนัข
	พุธ		วันที่2 พุดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์	-หุ่นเงากบ -หุ่นเงาปลา วาฬ
	พฤหัสบดี		วันที่3 พุดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสัตว์ต่างๆ	-หุ่นเงาควายเป็นต้น
7	อังคาร	อาชีพในฝัน	วันที่1 พุดคำศัพท์ เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เช่น ครู พยาบาล ช่างนา แม่ครัว เป็นต้น	- หุ่นเด็กผู้หญิง -หุ่นเงาครู
	พุธ		วันที่2 พุดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ	-หุ่นเงาพยาบาล -หุ่นเงาช่างนา
	พฤหัสบดี		วันที่3 พุดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอาชีพต่างๆ	-หุ่นเงาแม่ครัว
8	อังคาร	ยานพาหนะ	วันที่1 พุดคำศัพท์ เกี่ยวกับยานพาหนะต่างๆ เช่น รถ เรือ เครื่องบิน รถไฟ จักรยาน เป็นต้น	- หุ่นรถ -หุ่นเงาเรือ
	พุธ		วันที่2 พุดเป็นประโยคซึ่งมีคำศัพท์เกี่ยวกับยานพาหนะต่างๆ	-หุ่นเงาเครื่องบิน -หุ่นเงารถไฟ
	พฤหัสบดี		วันที่ 3 พุดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะต่างๆ	-หุ่นเงาจักรยาน

แผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 1

เรื่องดอกไม้แสนสวย

วันอังคาร ที่ 26 เดือน มกราคม พ.ศ. 2559 เวลา 9:30 – 10:00 น.

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับดอกไม้
2. เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ โดยใช้หุ่นเงาเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากพูดและแสดงความคิดเห็น

เนื้อหา

รู้จักคำศัพท์เกี่ยวกับหน่วยดอกไม้ เช่น ดอกกุหลาบ ดอกทานตะวัน ดอกชบา ดอกบัว เป็นต้น

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

เด็กและครูร่วมกันร้องเพลงเกี่ยวกับดอกไม้ และร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาเพลง โดยตั้งคำถามเกี่ยวกับเพลงว่า เพลงนี้เป็นเพลงเกี่ยวกับอะไร และเกี่ยวกับตัวเด็กอย่างไรให้เด็กตอบตามความคิดของเด็ก

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. นำอุปกรณ์ที่จะใช้ทำกิจกรรมหุ่นเงา เช่น ฉาก ไฟที่ฉายหลังฉากและหุ่นเงาเกี่ยวกับเรื่องดอกไม้แสนสวย มาประกอบการอธิบายถึงวิธีการเชิดหุ่นเงาให้เด็กทราบ และพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเรื่องดอกไม้ที่เด็กๆ รู้จัก โดยตั้งคำถามปลายเปิดให้เด็กตอบและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เช่น

- ดอกไม้ที่เด็กๆ รู้จักคือดอกอะไรบ้าง มีลักษณะอย่างไร
- ดอกไม้ที่เด็กๆ ชอบคือดอกอะไร เพราะอะไรถึงชอบ

2. แนะนำตัวละครซึ่งเป็นหุ่นเงาเกี่ยวกับเรื่องดอกไม้แสนสวย คือ หุ่นเงาดอกกุหลาบ หุ่นเงาดอกทานตะวัน หุ่นเงาดอกชบา หุ่นเงาดอกบัว และหุ่นเงาผีเสื้อ โดยครูถามแล้วให้เด็กลองบอกชื่อดอกไม้ต่างๆ ผ่านการเชิดหุ่นเงาที่ครูแสดงให้ดู เช่น ครูเชิดหุ่นดอกกุหลาบ แล้วถามเด็กว่าหุ่นเงานี้เป็นภาพอะไร เป็นต้น

3. เด็กทุกคนได้สัมผัสและลองเชิดหุ่นเงา ฝึกพูดคำศัพท์ เกี่ยวกับเรื่องดอกไม้แสนสวย

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสนทนาสรุปเนื้อหา ครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุย แสดงความคิดเห็นและโต้ตอบกับเพื่อน ๆ

สื่อ/อุปกรณ์

1. หุ่นเงารูปดอกไม้ต่าง ๆ คือ หุ่นเงาดอกกุหลาบ หุ่นเงาดอกทานตะวัน หุ่นเงาดอกชบา หุ่นเงาดอกบัว
2. หุ่นเงารูปผีเสื้อ
3. ฉาก
4. ไฟฉาย
5. เพลงจ้ำจี้ดอกไม้

การประเมินผล

สังเกตความสามารถทางภาษาด้านการพูด ดังต่อไปนี้

1. สังเกตความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราว
2. สังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมในการตอบคำถามขณะทำกิจกรรม

ภาคผนวก

เพลง จ้ำจี้ดอกไม้

อาจารย์ศรีนวล รัตนสุวรรณ

จ้ำจี้ดอกไม้ ดาวเรือง หงอนไก่

จำปี จำปา มะลิ พิกุล

กุหลาบ ชบา บานชื่น กระดังงา

เข็ม แก้ว ลัดดา เฟื่องฟ้า ราตรี

แผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 2

เรื่องดอกไม้แสนสวย

วันพุธ ที่ 27 เดือน มกราคม พ.ศ. 2559 เวลา 9:30 – 10:00 น.

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับดอกไม้
2. เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมหุ่นเงา โดยใช้หุ่นเงาเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากพูด และแสดงความคิดเห็น

เนื้อหา

รู้จักดอกไม้ต่างๆ เช่น ดอกกุหลาบ ดอกทานตะวัน ดอกชบา ดอกบัว เป็นต้น และรู้จักลักษณะ ประโยชน์ของดอกไม้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

ถามทบทวนคำศัพท์และตัวละครหุ่นเงาคราวที่แล้วว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง ให้เด็กตอบตามความคิดของเด็ก

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กฟังเรื่องเล่าเชิงนิทานที่มีคำศัพท์ตามหน่วยการเรียนรู้เรื่องดอกไม้แสนสวย โดยครูเป็นผู้เล่าเรื่องประกอบการเชิดหุ่นเงาให้เด็กฟังก่อน โดยมีเรื่องราวดังนี้

เรื่อง ฝีเสื้อน้อยชมดอกไม้

เช้านี้ฝีเสื้อน้อยตื่นขึ้นมาก็เริ่มออกบินๆ ไปหาน้ำหวานจากดอกไม้ เจอดอกกุหลาบมีกลิ่นหอมโชยมา เจ้าดอกกุหลาบสีชมพู อู๊ฮู สวยจัง แต่ฝีเสื้อน้อยต้องบินอย่างระมัดระวังไม่ให้โดนหนามแหลมๆ ของดอกกุหลาบเกี่ยวบินฝีเสื้อ ฝีเสื้อน้อยกล่าวกับดอกกุหลาบว่า “สวัสดีจะดอกกุหลาบจำ ขอदनน้ำหวานได้ไหมจะ” “ได้จะฝีเสื้อ” กุหลาบใจดี แบ่งน้ำหวานให้ฝีเสื้อกิน แล้วฝีเสื้อก็ดูดน้ำหวานจากดอกกุหลาบ “ขอบใจมากจะดอกกุหลาบ” เมื่อฝีเสื้อน้อยดูดน้ำหวานเสร็จแล้วก็กล่าวขอบคุณดอกกุหลาบแล้วบินจากไป ตอนกลางวันฝีเสื้อบินไปเจอดอกทานตะวันสีเหลืองดอกใหญ่สดใส ดอกทานตะวันมีกลีบมากมายหลายกลีบ กำลังหันหน้ารับแสงจากพระอาทิตย์ “สวัสดีจะดอกทานตะวัน ขอदनน้ำหวานได้ไหมจะ” “ได้จะฝีเสื้อ” ดอกทานตะวันใจดี แบ่ง

น้ำหวานให้ผีเสื้อกิน แล้วผีเสื้อก็ดูดน้ำหวาน “ขอบใจมากจะดอกทานตะวัน” เมื่อผีเสื้อน้อยดูดน้ำหวานเสร็จแล้วก็กล่าวขอบคุณดอกทานตะวันแล้วบินจากไป ตอนบ่ายผีเสื้อน้อยบินมา เจอดอกชบาบานสดใสชมพูเข้ม “สวัสดีจะดอกชบา ขอดูดน้ำหวานได้ไหมจ๊ะ” “ได้จะผีเสื้อ” ดอกชบาบานใจดี แบ่งน้ำหวานให้ผีเสื้อกิน แล้วผีเสื้อก็ดูดน้ำหวาน “ขอบใจมากจะดอกชบา” เมื่อผีเสื้อน้อยดูดน้ำหวานเสร็จแล้วก็กล่าวขอบคุณดอกชบาแล้วบินจากไป ตอนเย็นผีเสื้อน้อยบินมาที่บึงแห่งหนึ่ง เจอดอกบัวตูมแสนสวยไว้ไข่มุกขาว และบัวบานแสนงาม “สวัสดีจะดอกบัวตูม บัวบาน ขอดูดน้ำหวานได้ไหมจ๊ะ” “ได้จะผีเสื้อ” ดอกบัวตูม ดอกบัวบานใจดี แบ่งน้ำหวานให้ผีเสื้อกิน แล้วผีเสื้อก็ดูดน้ำหวาน “ขอบใจมากจะดอกบัวทั้งสอง” เมื่อผีเสื้อน้อยดูดน้ำหวานเสร็จแล้วก็กล่าวขอบคุณดอกบัวแล้วบินจากไป

ตอนนี้เวลาเย็น ใกล้มืดแล้วได้เวลาที่ผีเสื้อน้อยจะต้องกลับบ้าน “อัมจันวันนี้ ผีเสื้อน้อยได้เจอดอกไม้ใจดีแสนสวย หากเราพบเจอดอกไม้ เราต้องช่วยกันดูแลดอกไม้แสนสวยให้บานอยู่ตลอดไปนะจ๊ะ สูดดมได้แต่ไม่ควรเด็ดดอกไม้เพื่อให้ผีเสื้อน้อยได้มีแหล่งอาหารและเพื่อให้โลกนี้สวยงามเต็มไปด้วยดอกไม้ให้นานา”

2. เด็กเป็นผู้ขีดหุ่นเงาร่วมกับพูดเป็นประโยคตามเรื่องเล่าเชิงนิทานที่มีคำศัพท์ตามหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งครูเป็นผู้พูดเรื่องผีเสื้อน้อยชมดอกไม้เป็นแบบอย่างก่อนแล้วให้เด็กพูดตาม

3. เมื่อเด็กขีดหุ่นพร้อมพูดตามครูแล้ว ครูใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กพูดเป็นประโยคและตอบคำถามตามความคิดของเด็ก ยกตัวอย่างเช่น

- ถ้าโลกของเราไม่มีดอกไม้ เด็กๆ จะรู้สึกอย่างไร
- ดอกไม้มีประโยชน์อย่างไร
- ที่บ้านของเด็กๆ มีดอกไม้หรือไม่ เด็กๆ ชอบดอกอะไรมาก ทำไมถึงชอบ
- เราจะช่วยกันดูแลดอกไม้ได้อย่างไรบ้าง

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุย แสดงความคิดเห็นและโต้ตอบกับเพื่อน ๆ

สื่อ/อุปกรณ์

1. หุ่นเงารูปดอกไม้ต่างๆ คือ หุ่นเงาดอกกุหลาบ หุ่นเงาดอกทานตะวัน หุ่นเงาดอกชบา หุ่นเงาดอกบัว
2. หุ่นเงารูปผีเสื้อ
3. ฉาก
4. ไฟฉาย

การประเมินผล

สังเกตความสามารถทางภาษาด้านการพูด ดังต่อไปนี้

1. สังเกตความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราว
2. สังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมในการ
ตอบคำถามขณะทำกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 3

เรื่อง ดอกไม้แสนสวย

วันพฤหัสบดี ที่ 28 เดือน มกราคม พ.ศ. 2559 เวลา 9:30 – 10:00 น.

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับดอกไม้
2. เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมหุ่นเงา โดยใช้หุ่นเงาเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากพูด และแสดงความคิดเห็น

เนื้อหา

รู้จักดอกไม้ต่างๆ เช่น ดอกกุหลาบ ดอกทานตะวัน ดอกชบา ดอกบัว เป็นต้น และรู้จักลักษณะ ประโยชน์ของดอกไม้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

ทบทวนเนื้อหาที่ทำกิจกรรมหุ่นเงาคราวที่แล้ว ครูอธิบายถึงวิธีการเล่าเรื่องให้เด็กทราบ เพื่อเตรียมให้เด็กเล่าเรื่องราวผ่านการเชิดหุ่นเงา

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ให้เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ฝึกพูดเป็นเรื่องราวและทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมหุ่นเงา
2. เด็กแต่ละกลุ่มออกมาพูดเล่าเรื่องราวโต้ตอบกันประกอบการเชิดหุ่นเงาเกี่ยวกับหน่วยการเรียนรู้เรื่องดอกไม้แสนสวย ขณะที่เด็กเล่นเงาเด็กจะได้ใช้ความคิดตามจินตนาการของตนเองสื่อสารออกมาเป็นการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราวให้เพื่อนๆ ฟังทีละกลุ่มจนครบ
3. เมื่อเด็กทำกิจกรรมการพูดเล่าเรื่องโดยใช้หุ่นเงาครบทุกกลุ่มแล้ว หากเด็กกลุ่มที่ฟังอยู่ไม่เข้าใจให้ถามกลุ่มที่เล่าอีกครั้ง

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับกิจกรรมหุ่นเงาที่ทำร่วมกัน ครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุย แสดงความคิดเห็นและโต้ตอบกับเพื่อน ๆ

สื่อ/อุปกรณ์

1. หุ่นเงารูปดอกไม้ต่าง ๆ คือ หุ่นเงาดอกกุหลาบ หุ่นเงาดอกทานตะวัน หุ่นเงาดอกชบา หุ่นเงาดอกบัว
2. หุ่นเงารูปผีเสื้อ
3. ฉาก
4. ไฟฉาย

การประเมินผล

สังเกตความสามารถทางภาษาด้านการพูด ดังต่อไปนี้

1. สังเกตความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยค และพูดเป็นเรื่องราว
2. สังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมในการตอบคำถามขณะทำกิจกรรม

ภาคผนวก ข

คู่มือการใช้แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

ตัวอย่างแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. แบบวัดชุดนี้ใช้เพื่อวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 4-5 ปี ที่ได้รับการจัดกิจกรรมหุ่นเงา
2. ในการดำเนินการวัดความสามารถทางด้านการพูดนั้นมีผู้ดำเนินการทดสอบ 1 คน
3. แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยมีทั้งหมด 10 ข้อ โดยแต่ละข้อวัดความสามารถทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ วัดความสามารถด้านการพูดคำศัพท์ วัดความสามารถด้านการพูดเป็นประโยค และวัดความสามารถด้านการพูดเป็นเรื่องราว โดยผู้ดำเนินการวัดความสามารถทางการพูดอ่านแบบทดสอบให้นักเรียนฟังและบันทึกการพูดของนักเรียนแต่ละคนตามเวลาที่กำหนด ขอละไม่เกิน 3 นาที ดังนี้

ความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์

การพูดคำศัพท์ หมายถึง ความสามารถในการบอกชื่อสิ่งที่พบเห็น อธิบาย หรือสื่อความหมายของคำศัพท์ตามภาพที่กำหนดได้ถูกต้อง

กฎเกณฑ์การให้คะแนนด้านการพูดคำศัพท์

ไม่พูดหรือพูดคำศัพท์ได้ไม่เกิน 2 คำ	ให้ 0 คะแนน
พูดคำศัพท์ได้ 3 คำ	ให้ 1 คะแนน
พูดคำศัพท์ได้ 4 คำขึ้นไป	ให้ 2 คะแนน

ความสามารถทางด้านการพูดเป็นประโยค

การพูดเป็นประโยค หมายถึง ความสามารถในการพูดสื่อความหมายจากภาพ เป็นถ้อยคำเป็นวลี ประกอบด้วย ใคร กำลังทำอะไร และเรียบเรียงสื่อออกมาเป็นประโยคที่มีความหมายชัดเจน

กฎเกณฑ์การให้คะแนนด้านการพูดเป็นประโยค

ไม่พูดหรือพูดเป็นวลีแต่ไม่เป็นประโยค	ให้ 0 คะแนน
พูดเป็นประโยคได้ 1-2 ประโยค	ให้ 1 คะแนน
พูดเป็นประโยคได้ 3 ประโยคขึ้นไป	ให้ 2 คะแนน

ความสามารถทางด้านการพูดเป็นเรื่องราว

การพูดเป็นเรื่องราว หมายถึง ความสามารถในการพูดถ้อยคำที่เหมาะสม เรียบเรียงเป็นประโยคที่สมบูรณ์ประกอบด้วย ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไรอย่างต่อเนื่อง

กฎเกณฑ์การให้คะแนนด้านการพูดเป็นเรื่องราว

ไม่พูดเป็นเรื่องราวหรือพูดเรื่องที่ไม่มีเนื้อหาจากภาพเลย	ให้ 0 คะแนน
พูดเก็บรายละเอียดของภาพไม่หมดหรือพูดโดยต้องมีครูช่วยชี้แนะ	ให้ 1 คะแนน
พูดเล่าเรื่องจากภาพโดยเก็บรายละเอียดของภาพได้อย่างต่อเนื่อง และเล่าเรื่องเพิ่มเติมจากภาพได้ด้วยตนเอง	ให้ 2 คะแนน

วิธีดำเนินการวัดความสามารถทางด้านการพูด

1. ผู้ดำเนินการวัดความสามารถทางด้านการพูดเตรียมการดังนี้
 - 1.1 ตรวจจำแนกแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดให้ครบถ้วน
 - 1.2 ศึกษาคู่มือและแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดให้เข้าใจกระบวนการทั้งหมด
 - 1.3 จัดเตรียมสถานที่สำหรับใช้ในการวัดความสามารถทางด้านการพูดให้อยู่ในจุดที่สะดวกสบาย จัดเก้าอี้และโต๊ะให้เหมาะสำหรับผู้เข้ารับการวัดความสามารถทางด้านการพูด
 - 1.4 เตรียมอุปกรณ์ในการวัดความสามารถทางด้านการพูด ดังนี้
 - 1.4.1 แบบวัดความสามารถทางด้านการพูดและคู่มือแบบวัดความสามารถทางด้านการพูด อย่างละ 1 ชุด
 - 1.4.2 ปากกาหรือดินสอสำหรับจดบันทึกคำพูดของเด็กและให้คะแนน
 - 1.4.3 นาฬิกาที่มีความเที่ยงตรง 1 เรือน
 - 1.4.4 เครื่องบันทึกเสียง สำหรับบันทึกการพูดของเด็ก
 - 1.5 ผู้ดำเนินการวัดความสามารถทางด้านการพูดต้องแสดงความเป็นกันเอง ทำให้ผู้รับการวัดความสามารถทางด้านการพูดไม่รู้สึกกังวล มีความมั่นใจ และร่วมทำแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดเป็นอย่างดี
 - 1.6 ผู้ดำเนินการวัดความสามารถทางด้านการพูดต้องแนะนำและอธิบายการทำแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดให้ผู้รับการวัดความสามารถทางด้านการพูดเข้าใจอย่างชัดเจน
2. ดำเนินการวัดความสามารถทางด้านการพูดตามขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 ผู้ดำเนินการวัดความสามารถทางด้านการพูดทีละคน ทีละภาพจนครบทุกคน
 - 2.2 ผู้ดำเนินการวัดความสามารถทางด้านการพูดอ่านคำสั่งข้อละ 2 ครั้ง
3. เมื่อเสร็จสิ้นการวัดความสามารถทางด้านการพูด
 - 3.1 ตรวจดูชื่อ – นามสกุล ของผู้รับการวัดความสามารถทางด้านการพูดให้ถูกต้อง
 - 3.2 ตรวจและเก็บแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดและคู่มือดำเนินการวัดความสามารถทางด้านการพูดให้เรียบร้อย

แบบวัดความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัย

ข้อที่ 1 : วัดความสามารถทางการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยคและพูดเป็นเรื่องราว

คำสั่ง ให้ ☐ นักเรียนดูภาพแล้วบอกว่ามีสัตว์กำลังทำอะไรบ้าง มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นที่ไหน และอย่างไร ในภาพนี้บ้าง

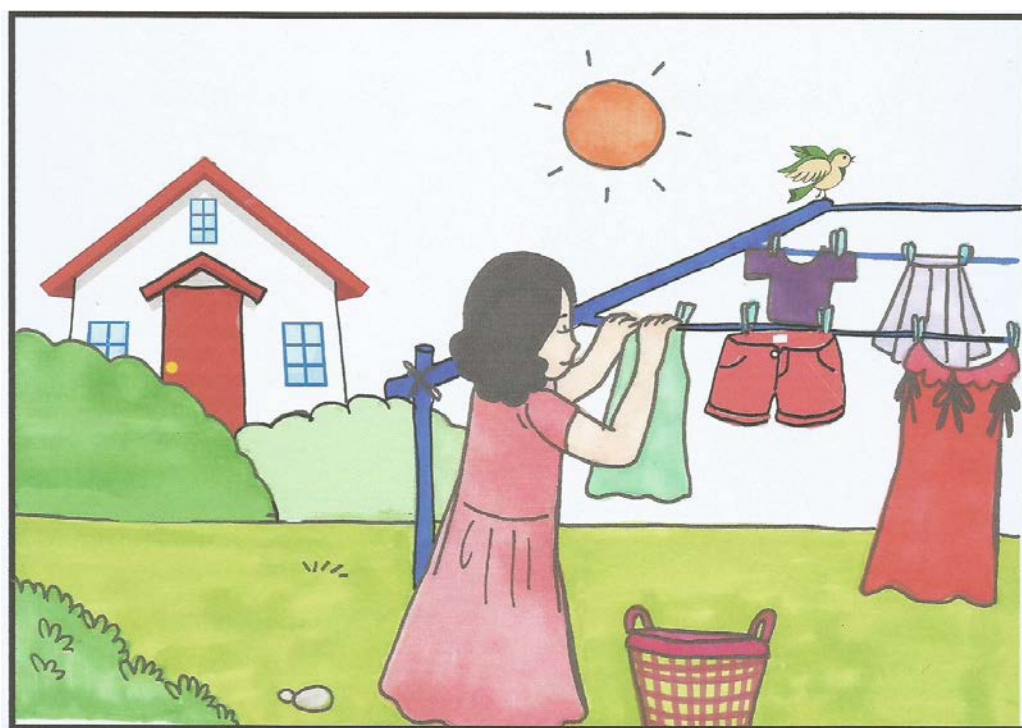
ข้อที่ 2 วัดความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยคและพูดเป็นเรื่องราว

คำสั่ง ให้ ☐ นักเรียนดูภาพแล้วบอกว่ามีใครกำลังทำอะไรบ้าง มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นที่ไหน และอย่างไร ในภาพนี้บ้าง

ข้อที่ 3 วัดความสามารถทางด้านการพูดคำศัพท์ พูดเป็นประโยคและพูดเป็นเรื่องราว

คำสั่ง ให้ ☐ นักเรียนดูภาพแล้วบอกว่ามีใครกำลังทำอะไรบ้าง มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นที่ไหน และอย่างไร ในภาพนี้บ้าง

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในด้านการตรวจแผนการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

1. อาจารย์เบญจะ คำมะสอน	ครูชำนาญการ
โรงเรียนวัดเทพลีลา (สิงหประสิทธิ์วิทยา)
กรุงเทพมหานคร
2. อาจารย์ณภัทรสร กระรัมย์	ครู คศ.1
โรงเรียนวัดเทพากร (เลี่ยมมาตุทิศ)
กรุงเทพมหานคร
3. อาจารย์จุฑา สุขใส	ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ
กรุงเทพมหานคร

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

1. ดร.ปัทมวิษณุ ไบกุลหลาบ	หัวหน้าสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
จังหวัดพิษณุโลก
2. ดร.ดาร์รัตน์ อุทัยพยัคฆ์	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1
จังหวัดราชบุรี
3. อาจารย์ จุลศักดิ์ สุขสบาย	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร
(ฝ่ายประถม) กรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบการจัดกิจกรรมหุ่นเงา

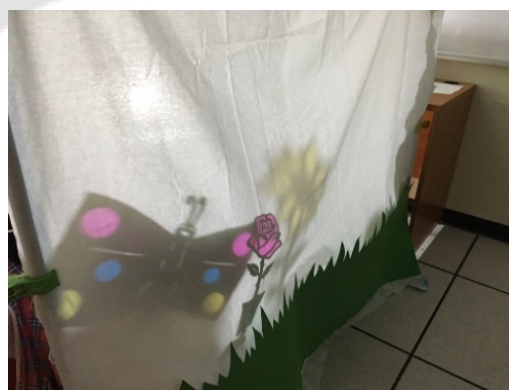
วันที่ 1 แนะนำตัวละครหุ่นเงาให้เด็กรู้จัก ให้เด็กทุกคนได้สัมผัสและลองเชิดหุ่น ผีเสื้อพูดคำศัพท์

วันที่ 2 เด็กฟังเรื่องเล่าเชิงนิทานที่มีคำศัพท์ตามหน่วยการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้เล่า หลังจากนั้นเด็กจึงเป็นผู้เชิดหุ่นเงาพร้อมกับพูดเป็นประโยคตามครู

วันที่3 ให้เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยเด็กแต่ละกลุ่มออกมาพูดเล่าเรื่องราวด้วยตนเอง
ประกอบการเชิดหุ่นเงาเกี่ยวกับหน่วยที่เรียน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล

นางสาวนันทพร ณ พัทลุง

วันเดือนปีเกิด

4 มกราคม 2529

สถานที่เกิด

กรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

166/97 หมู่ที่ 6 หมู่บ้านสมชายพัฒนา

อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2547

มัธยมศึกษาปีที่ 6

จาก โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2551

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ) สาขา วรรณกรรมสำหรับเด็ก
จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2559

การศึกษานิเทศ (กศ.ม) สาขาวิชาวิทยาการทาง
การศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (การศึกษาปฐมวัย)
จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ